

พฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5

โดย

พระมหาอดิเรก สัตวรานุกูล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

พฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5

โดย

พระมหาอดิเรก สัตวรานุกูล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**BEHAVIOR OF BUDDHIST MONK TEACHERS IN SUPPORTING STUDENTS TO
PRACTICE THE FIVE PRECEPTS**

By

Adirek Sitawranukul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF ARTS

Department of Psychology and Guidance

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2008

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ พฤติกรรมของพระ
สอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ” เสนอโดย พระมหา
อติเรก สัตวรานุกูล เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะดังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

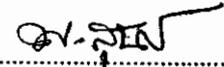
วันที่ 29 เดือน พ.ค. พ.ศ. 52

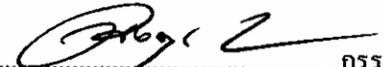
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. อาจารย์ ดร.นงนุช โรจนเลิศ
2. รองศาสตราจารย์ลิจิต กาญจนารักษ์
3. อาจารย์ ดร.กมล โพธิเย็น

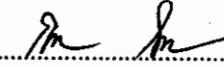
คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พยอมแย้ม)
28 / พ.ค. / 52

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พระครูสุนทรธรรมโสภณ)
28 / พ.ค. / 52

 กรรมการ
(อาจารย์ ดร.นงนุช โรจนเลิศ)
28 / พ.ค. / 52

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ลิจิต กาญจนารักษ์)
28 / พ.ค. / 52

 กรรมการ
(อาจารย์ ดร.กมล โพธิเย็น)
28 / พ.ค. / 52

48256211 : สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน

คำสำคัญ : พฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 / ความรู้เกี่ยวกับศีล 5 / ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 / การได้รับการสนับสนุนทางสังคม

พระมหาคีรีเอก สีตวรานุกูล : พฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : อ.ดร.นงนุช โรจนเลิศ, รศ.ลิขิต กาญจนารักษ์ และ อ.ดร.กมล โพธิ์เย็น. 149 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. เพื่อศึกษาระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ที่มี อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาฝ่ายสามัญ ระดับการศึกษาที่สอน และประสบการณ์ในการสอน แยกต่างหาก 3. เพื่อศึกษาว่า ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 กลุ่มตัวอย่างเป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 280 รูป สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์เปรียบเทียบใช้ t-test และ One-way ANOVA และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมาก การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
2. พฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 เมื่อจำแนกตาม พรรษา ระดับการศึกษาที่สอน และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แยกต่างหาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน อายุ ระดับการศึกษาแผนกบาลี และระดับการศึกษาแผนกสามัญ มีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ไม่แตกต่างกัน
3. ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยรวมได้ ร้อยละ 35.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2551

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1..... 2..... 3.....

48256211 : MAJOR : COMMUNITY PSYCHOLOGY

KEY WORD : BEHAVIOR OF BUDDHIST MONK TEACHERS IN SUPPORTING STUDENTS OT PRACTICE THE FIVE PRECEPTS / KNOWLEDGE OF FIVE PRECEPTS / AWARENESS ON ROLE IN SUPPORTING STUDENTS TO PRACTICE THE FIVE PRECEPTS/ SOCIAL SUPPORT

ADIREK SITAWRANUKUL : BEHAVIOR OF BUDDHIST MONK TEACHERS IN SUPPORTING STUDENTS TO PRACTICE THE FIVE PRECEPTS. THESIS ADVISORS : NONGNUCHROTJANALERT Ed.D., ASSOC. PROF.LIKHIT KARNCHANAPORN , AND KAMOL PHOYEN Ed.D. 149 pp.

The purposes of this study were 1) to study levels of beliefs of self-efficacy ,awareness of roles in supporting students to practice the five precepts, supporting from monks, supporting from department of religious affairs , supporting from school 2) to compare the behavior of Buddhist monk teachers in supporting students to practice the five precepts in monk's government are 14 as classified by age , years of ordination ,level of Pali study, level of education, formal study, rank of taught, Experience in teaching 3) to study the beliefs of self-efficacy ,awareness of roles in supporting students to practice the five precepts, supporting from monks, supporting from department of religious affairs , supporting from school factors determined the behavior of Buddhist monks in supporting students to practice the five precepts.Samples were 280 Buddhist monks , derived by stratified random sampling technique. The questionnaires constructed by the researcher. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA and the Stepwise Multiple Regression Analysis.

The results were :

1. The beliefs of self-efficacy ,awareness of roles in supporting students to practice the Five precepts were at the high level. supporting from monks, supporting from department of religious affairs , supporting from school were at the average level.

2. The behavior of supporting students to practice the five precepts classified by ordination length, rank of taught and experience in the teaching were significantly different at a statistical level of .05. Age , level of Pali study and formal study were not different. Behavior in supporting students to practice the five precepts was not different.

3. Awareness of roles in supporting students to practice the five precepts, supporting from school and beliefs of self-efficacy could predict the behavior in supporting students to practice the five precepts of Buddhist monks at 35.9 % with a statistically significant level of .001.

Department of Psychology and Guidance

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2008

Student's signature.. *Ain*

Thesis Advisors' signature 1. *N. Rotjanalert*

2. *Likhit*

3. *Kamol Phoyen*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.นงนุช โรจนเลิศ รองศาสตราจารย์ ลิจิต กาญจนภรณ์ อาจารย์ ดร.กมล โพรธิเย็น ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พยอมแย้ม ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดี ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างยิ่งและขอเจริญพรขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พระครูสุนทรธรรมโสภณ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้ให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม คณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี คณะสงฆ์จังหวัดกาญจนบุรี และคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสาคร ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณพระธรรมเสนานี ปรีกษาเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม เจ้าอาวาสวัดวังตะกู จังหวัดนครปฐม ที่ได้ให้โอกาสในการศึกษาและสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูวินัยธรสุทน สุริยูปโม ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดวังตะกู จังหวัดนครปฐม ที่สนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัยในครั้งนี้

ขอเจริญพรขอบพระคุณ สำนักงานเปรี๊ญธรรมจังหวัดนครปฐม คณะผู้รักษาศีลอุโบสถประจำวัดวังตะกู และคุณโยมร้านพรชัยโกชนา ที่ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศถวายแด่คุณบิดา - มารดา อุปีชฌาย์ อาจารย์ และคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาทุกท่าน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน ซึ่งเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
ปัญหาของการวิจัย.....	10
สมมุติฐานการวิจัย.....	11
ขอบเขตของการวิจัย.....	11
นิยามศัพท์.....	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
ประวัติความเป็นมาของโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน.....	16
ความรู้เกี่ยวกับศีล	21
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล.....	34
แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้.....	38
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน.....	45
แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติ ตามหลักศีล 5.....	52
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนทางสังคม.....	65
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	72
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	81
3 วิธีดำเนินการวิจัย	82
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	82
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	83

บทที่	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	85
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ.....	92
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	93
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	94
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	97
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความ ตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลัก ศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการ สนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนจาก สถานศึกษา และพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตาม หลักศีล 5 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	99
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดย จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาแผนกบาลี และระดับการศึกษาที่สอน	100
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมของพระ สอนศีลธรรม ในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตาม หลักศีล 5 โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกสามัญ และประสบการณ์ในการสอน โดย ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA).....	101
ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้แก่ ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทใน การส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการ สนับสนุนการกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะ สงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา โดย การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่ นำเข้าสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis).....	107

บทที่	หน้า
5	
สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	111
สรุปผลการวิจัย.....	112
อภิปรายผล.....	113
ข้อเสนอแนะ.....	126
ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย.....	126
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	128
บรรณานุกรม.....	129
ภาคผนวก ค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามจำแนกเป็นรายชื่อ.....	137
ประวัติผู้วิจัย.....	149

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ปี พ.ศ. 2550.....	83
2	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุพรรษา ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ระดับการศึกษาที่สอน และประสบการณ์ในการสอน.....	97
3	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับ ของความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัดและการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	99
4	แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามระดับการศึกษาแผนกบาลี.....	100
5	แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามระดับการศึกษาที่สอน.....	100
6	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามอายุ.....	101
7	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามอายุ.....	102
8	แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามพรรษา.....	102
9	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามพรรษา.....	103

ตารางที่		หน้า
10	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ที่มีพรรษาแตกต่างกันด้วยวิธีของเชฟเฟ้(Scheffe').....	103
11	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามระดับการศึกษาแผนกสามัญ.....	104
12	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามระดับการศึกษาแผนกสามัญ.....	104
13	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน.....	105
14	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน.....	105
15	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกัน ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe').....	106
16	แสดงการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน(X_1) ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 (X_2) การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา (X_3) การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด (X_4) การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา (X_5) และพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 (Y).....	107
17	แสดงการวิเคราะห์ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสู่สมการการทำนายพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis).....	109

ตารางที่		หน้า
18	ค่าเฉลี่ยเป็นรายชื่อของความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพแห่งตน.....	139
19	ค่าเฉลี่ยเป็นรายชื่อของความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียน ปฏิบัติตามหลักศีล 5.....	140
20	ค่าเฉลี่ยเป็นรายชื่อของการได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา.....	141
21	ค่าเฉลี่ยเป็นรายชื่อของการได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด.....	143
22	ค่าเฉลี่ยเป็นรายชื่อของการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา.....	144
23	ค่าเฉลี่ยเป็นรายชื่อของพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5.....	146

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าในทางวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ตามการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดการตื่นตัวที่จะรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั่วทุกมุมโลก ในส่วนของประเทศไทยได้รับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางทั้งทางบวกและลบ กล่าวคือ ในทางบวกจะก่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุและเทคโนโลยี ความทันสมัย ในขณะที่เดียวกันผลในทางลบก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น การทำร้ายกันจนถึงแก่ชีวิตหรือการเบียดเบียนกัน การฉ้อราษฎร์บังหลวง การล่องละเมิดทางเพศ การไม่มีความซื่อสัตย์ต่อกัน และการดื่มสุราหรือเสพยาเสพติด เป็นต้น จึงเป็นเหตุทำให้ประเทศไทยเกิดความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม และจริยธรรม ทำให้ผู้คนห่างเหินจากศาสนา ขาดการศึกษาและการอบรมที่ดีด้านจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่และเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต จากการศึกษาหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ และหนังสือพิมพ์ข่าวสดในช่วงย้อนหลัง 3 เดือน พบว่า มีการกระทำความคิดในลักษณะของการละเมิดศีล 5 จำนวน 960 คดี ซึ่งในจำนวนดังกล่าวพบว่า มีเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นทำผิด จำนวน 197 คน โดยส่วนใหญ่จะทำผิดศีลข้อที่ 3 คือ การประพฤติก่อให้เกิดความผิดทางเพศ ข้อที่ 1 คือ การทำร้ายกันตลอดจนทำให้เสียชีวิต ข้อที่ 5 คือ การดื่มสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท และการเสพยาเสพติด และข้อที่ 2 คือ การลักขโมยตามลำดับ จากการศึกษาสภาพปัญหาของวัยรุ่นดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เด็กวัยรุ่นจะมีปัญหาในเรื่องของการละเมิดศีล 5 ในประเด็นต่าง ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้พบว่า รากเหง้าแห่งปัญหาที่แท้จริงคือการที่นักเรียนขาดการกล่อมเกลাজิตใจ และปลูกฝังในเรื่องศีลธรรม จริยธรรม จนทำให้ความสำนึกต่อหน้าที่ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การใช้สติพิจารณาขังคิด ลดน้อยถอยลงและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมรอบตัวของนักเรียน ที่ยุ่ง ส่งเสริมชักจูง และโน้มนำอย่างต่อเนื่องด้วยรูปแบบที่มีการพัฒนาอย่างหลากหลาย ทำให้ยากต่อการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน ให้สัมฤทธิ์ผลได้ภายใต้การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ เว้นแต่นักเรียน จะถูกจัดระเบียบทางความคิด จนมีจิตใจที่ใฝ่ดีและมีพลังใจที่เข้มแข็งสามารถเป็นภูมิคุ้มกันเหตุปัจจัยในทางเสื่อมที่จะเข้ามาทำลายคุณภาพชีวิตที่ดีงามได้ด้วยหลักธรรมทางศาสนา(กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม 2548 : 22)

แต่ในขณะเดียวกัน จุดแข็งอย่างหนึ่งของสังคมไทยก็คือ การมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติและได้รับการยอมรับโดยพฤตินัยว่า ประเทศไทยเป็นเมืองแห่งพระพุทธศาสนา จากข้อมูลของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่า มีบุคลากรทางพระพุทธศาสนาที่เป็นพระภิกษุและสามเณร จำนวน 313,267 รูป มีวัดที่มีพระสงฆ์อยู่จำพรรษาจำนวน 34,654 วัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 2549:3,6) นอกจากนี้วัดและชุมชนยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในการดำเนินวิถีชีวิตประจำวันมาเป็นเวลาช้านาน จนนับได้ว่าวัดและชุมชนต่างก็มีความผูกพันต่อกันเป็นอย่างดีจนกล่าวได้ว่าสิ่งเหล่านี้ เป็นทุนทางจิตวิญญาณ (Spiritual capital) และทุนทางวัฒนธรรม (Cultural capital) ในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้น “บ้าน วัด โรงเรียน” จึงเป็นทุนมรดกทางสังคม ที่มีมาคู่สังคมไทย สถาบันทั้ง 3 จึงมีความสัมพันธ์ในทางสังคม และเป็นตัวเชื่อมโยงกิจกรรมในชุมชนทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งที่จะกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย เพราะพระพุทธศาสนาได้เข้ามาเผยแผ่ในแผ่นดินอันเป็นที่อยู่ของคนไทยนานหลายร้อยปี ชาวไทยส่วนใหญ่ยอมรับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต พิธีกรรม คำสอน และการปฏิบัติตามแนวคำสอนในพระพุทธศาสนาบางอย่างได้กลายเป็นขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมและประเพณีของคนไทย ดังจะเห็นได้จากปัจจุบันประชาชนชาวไทยนับถือพระพุทธศาสนาถึงร้อยละ 95 (กรมการศาสนา , กระทรวงศึกษาธิการ 2538:109)

แม้พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทย แต่สังคมไทยก็มีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมาตลอดจนถึงปัจจุบัน ดังปรากฏในข่าวสะเทือนขวัญและจิตใจคนไทย ที่มักจะมีการเบียดเบียนชีวิตทรัพย์สินฉ้อโกงหลอกลวงกันและกันอยู่เสมอ ทั้งนี้ก็เป็นเพราะการที่ผู้คนในสังคมขาดศีลธรรม จริยธรรมที่ดีเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ดังนั้น เมื่อเกิดปัญหาในสังคมดังกล่าว สังคมจึงต้องมีข้อตกลงร่วมกัน เรียกว่า บัญญัติของสังคม ซึ่งหมายถึง กติกา และระเบียบของสังคม เพื่อที่จะทำให้สังคมมีความสุข มีระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อควบคุมความประพฤติของคนให้อยู่ในกรอบเดียวกัน เพราะคนเราจะต้องอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขทั้งในมนุษย์และสัตว์เหล่าอื่น หากขาดสิ่งดังกล่าวคนก็ไม่อาจพัฒนาไปสู่คุณธรรมที่สูงกว่าได้ ดังที่ เสฐียร โกเศศ (2507:9) กล่าวไว้ว่า คนและสัตว์เครื่องาน ย่อมมีการกิน การนอน การสืบพันธุ์ และการกลัวภัยเสมอกัน แต่สิ่งที่ทำให้คนต่างจากสัตว์เครื่องานนั่นก็คือ ธรรม และสิ่งที่จะนำคนให้เข้าถึงธรรมได้นั้นก็คือระเบียบกฎเกณฑ์ หรือทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ศีล ศีลเป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานแรกของพระพุทธศาสนา หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นข้อปฏิบัติของความเป็นคนก็ได้ คนเราจะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นมิใช่ว่าจะเกิดมา มีรูปร่างหน้าตาเป็นมนุษย์เท่านั้น จะต้องมีธรรมคือศีล 5

สำหรับมนุษย์อีกด้วย (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก อ้างถึง
ใน พระมหาสารวย พินดอน 2542:1)

การพัฒนาประเทศในยุคโลกาภิวัตน์นั้น คุณภาพของคนมีผลต่อความสำเร็จอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเยาวชนมีความสำคัญที่สุด เพราะการสร้างคนให้มีคุณภาพและศักยภาพในการดำรงชีวิตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงรอบตัวได้นั้น จำเป็นต้องสร้างความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมตั้งแต่วัยเด็ก โดยต้องดำเนินการอย่างถูกต้องเหมาะสมและต่อเนื่องในแต่ละช่วงวัย เนื่องจากเด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าสูงสุดเหนือทรัพยากรใดๆในโลก เด็กทุกคนมีคุณค่าในตนเอง ทุกคนจึงคาดหวังให้เด็กได้เจริญเติบโตในครอบครัวที่เพียบพร้อม ได้รับการพัฒนารอบด้านทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีความปลอดภัย ความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทร ความอบอุ่น มีการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดี รู้ผิดชอบชั่วดี มีความบากบั่น มีความรับผิดชอบมีเหตุผล ควบคุมอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม มีความเข้าใจ รู้จักตนเอง ดูแลช่วยเหลือตนเอง และประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ว่าด้วยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม ว่า “การพัฒนาคนให้มีคุณภาพและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยปฏิรูประบบสุขภาพ ให้มีความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เน้นการป้องกัน ปฏิรูปการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ยกระดับทักษะฝีมือของคนไทยให้ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถคิดเป็น ทำเป็น รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2545 : ฉ) จะเห็นได้ว่าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 นี้ เน้นที่การพัฒนาคุณภาพของคน ซึ่งประกอบไปด้วยด้านร่างกายและด้านจิตใจ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 ที่ได้กำหนดความมุ่งหมาย และหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2542) การจะพัฒนาคนให้มีคุณภาพและศักยภาพท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั้น การพัฒนาด้านจิตใจของมนุษย์ให้มีความเข้มแข็งเป็นเรื่องสำคัญพอๆ กับการพัฒนาด้านร่างกาย กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ จะต้องพัฒนาบุคคลเหล่านั้นให้เป็นคนดี มีศีลธรรม มีสุขภาพกายและจิตแข็งแรง มั่นคง และเมื่อเข้าสู่ระบบโรงเรียน ทุกคนก็คาดหวังให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนา เพื่อจะได้ช่วยให้นักเรียนเติบโตอย่างมีคุณภาพ มีความร่าเริงแจ่มใสและมีความสุข มีสัมพันธภาพที่ดีต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และสามารถอยู่รอดในสังคมนี้อย่างเฉลียวฉลาด การที่มีคนที่มีคุณภาพในสังคม

เป็นจำนวนมาก เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศให้รุ่งเรือง ดังนั้นการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับพระอุบล กตปุญโญ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของศีลที่มีต่อสังคมไทย อ้างถึงในพระมหาพิชิตชัย ยมพาลไพ (2542 : 9) พบว่า ศีลเป็นหลักความประพฤติทางกาย วาจา และการเลี้ยงชีพสุจริตโดยมีเจตนาเป็นเครื่องประพฤตงดเว้นการทุจริต เพื่ออบรมจิตใจให้ตั้งอยู่ในกุศลธรรมทั้งหลาย การฝึกอบรมคนในทางที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกายกับใจ ศีลเมื่อประพฤติดรตามหลักการสภาพจิตใจจะเป็นอิสระจากคัมภีร คุณธรรมที่มีฐานมาจากศีลย่อมมีคุณค่าและส่งเสริมคุณภาพของจิตใจ ประโยชน์ที่โครงการจากศีล คือ การควบคุมความประพฤติ ป้องกันไม่ให้ตกไปสู่ที่ชั่ว จิตใจสงบจากกิเลสเป็นสมาธิที่ทรงคุณค่า สนองปัญหาที่เกี่ยวเนื่องกันตามเหตุผล เป็นระบบจริยธรรม เพราะผู้ปฏิบัติจะประพฤดีให้มีศีลอย่างต่อเนื่องด้วยความไม่ประมาท แม้เพียงศีล 5 ที่ประพฤดีอย่างถูกต้องก็จัดว่าเป็นผู้มีศีลอย่างสมบูรณ์สำหรับสมาชิกในสังคมปัจจุบัน

การศึกษาของไทยในสมัยก่อนนับตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ตลอดมาจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา และกรุงธนบุรีเป็นราชธานี จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นระยะเวลากว่า 600 ปี นั้น นับได้ว่าเป็นการศึกษาแผนโบราณ พุทธศาสนา วัด และพระภิกษุสงฆ์มีบทบาทสำคัญมากต่อการศึกษาของไทยในสมัยนั้น(ดวงเดือน พิศาลบุตร 2517:1) การศึกษาในสมัยนั้นได้เริ่มต้นขึ้นที่วัด โดยพ่อแม่จะส่งลูกหลานไปเล่าเรียนเขียนอ่าน ฟีกัดขัดเกลานิสัยกับพระสงฆ์ที่วัด แต่เมื่อวันเวลาผ่านไปรูปแบบการศึกษาก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไป มีสถานศึกษาที่เรียกว่าโรงเรียนเข้ามาแทนที่ ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นครู ลดน้อยถอยลงไปเป็นลำดับ จนในที่สุดวิชาศีลธรรมก็หลุดหายไปจากหลักสูตรการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีโรงเรียนหลายแห่งที่เห็นความสำคัญของ‘พระสอนศีลธรรม’ จึงมักจะนิมนต์ไปช่วยสอนและช่วยอบรมบ่มนิสัยของเด็กๆที่โรงเรียน อาจจะสัปดาห์ละครั้งหรือเดือนละครั้ง ในขณะที่แผนกพระสงฆ์เองก็พยายามที่จะขอเข้าไปสอนในโรงเรียน แม้ว่าจะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายต่างๆเองก็ตาม ถึงกระนั้นก็ยังถูกปฏิเสธจากโรงเรียนหลายแห่งว่าไม่มีชั่วโมงให้สอน(พระไทยเน็ด .ศูนย์ข่าวพระพุทธศาสนา:2549) ต่อมาในปี 2542 กรมการศาสนา ซึ่งขณะนั้นยังสังกัดอยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ริเริ่มโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนขึ้นมา แต่ด้วยงบประมาณอันจำกัดจึงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ แต่หลังจากมีการปฏิรูประบบราชการ ใน พ.ศ. 2545 กรมการศาสนา ก็ได้โอนเข้าไปสังกัดกระทรวงใหม่ที่ตั้งขึ้นคือ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นเหตุให้โครงการนี้ต้องสะดุดไป ในระยะหลังๆ มีเสียงสะท้อนเป็นอย่างมากจากเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันสนใจแต่เรื่องวัตถุ มีการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุ ละเลยการ

ประเพณีปฏิบัติคนให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม จริยธรรมที่ดีงาม แต่เท่าที่การนำเด็กทุกคนเข้าวัด เป็นเรื่องยากกว่าการนำพระเข้าสู่โรงเรียน ด้วยเหตุนี้ในปี 2546 กรมการศาสนา ซึ่งเปลี่ยนมา สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม จึงได้จัดทำโครงการ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ขึ้นมาอีกครั้ง โดยมี การประสานงานกันกับสถาบันครอบครัว คือ บ้าน สถาบันศาสนา คือ วัด และสถาบันการศึกษา คือ โรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาปี 2550 ตอนหนึ่งว่า สร้างเครือข่ายคุณธรรมใน ทุกเขตพื้นที่การศึกษา เชื่อมโยงความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) และ พัฒนาคอนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของ คนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา โดยร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2550:ล) โครงการนี้ได้เริ่มมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 โดยรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้จำนวน 10 ล้านบาท เพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่าย ค่าดำเนินการจัดทำหนังสือ อุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน ดววย พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เข้าไปสอนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และ ระดับอาชีวศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค นอกจากนี้ กระทรวงวัฒนธรรม (วธ.) ยังได้ทำข้อตกลง ลงความร่วมมือ (MOU) กับ กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ในการที่จะพัฒนาส่งเสริมสนับสนุน การเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้ใน เรื่องของศิลปวัฒนธรรม คุณธรรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และครูอาจารย์ ในแต่ละระดับ การศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและการจัดหลักสูตรด้านศิลปวัฒนธรรม และหลักธรรม ทางศาสนา ทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว ในสถานศึกษาทุกระดับ และได้วางเป้าหมายที่จะขยาย พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้เข้าไปสอนในโรงเรียน ให้พอกับความต้องการของ กระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย (พระไทยเน็ต, ศูนย์ข่าวพระพุทธศาสนา :2549)

จะเห็นได้ว่าบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบันนั้น ได้เปลี่ยนแปลงไป จากบทบาทเดิมที่เคยมีมาในอดีต โดยที่ยังคงบทบาทหลักทางด้านการอบรมสั่งสอนอยู่ พระสงฆ์ นอกจากจะได้รับการสนับสนุนให้พระสงฆ์พัฒนาชุมชนจากรัฐแล้ว ยังได้รับการสนับสนุนจาก องค์กรพัฒนาเอกชน ประชาชนและนักวิชาการต่าง ๆ จึงทำให้บทบาทของพระสงฆ์ขยาย กว้างขวางมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม อย่างเช่น บทบาทในการพัฒนาจิตใจของประชาชน บทบาทในการ ส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนและประชาชน บทบาทในการเป็นที่ปรึกษา บทบาทการเป็นครู บทบาทผู้นำชุมชน และบทบาทในการสงเคราะห์ชุมชน (พระมหาสุภา อุตโท 2541: 5) และจาก การศึกษาทบทวน โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ของภาควิชา นโยบายการจัดการและ

ความเป็นผู้นำ คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี 2548 พบว่า ปัญหาในการสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ 1. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้รับการนิเทศติดตาม และพัฒนาจากหน่วยราชการ คือ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ น้อยมาก 2. กระทรวงศึกษาธิการไม่แสดงบทบาทนอกเหนือจากการดูแลของผู้อำนวยการโรงเรียนที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเข้าไปสอน 3. เงินสนับสนุนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต่อเดือนไม่เพียงพอค่าใช้จ่าย 4. โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีห้องเฉพาะสำหรับสอนศีลธรรม และพระพุทธศาสนา 5. สถานศึกษาในชนบทส่วนใหญ่ขาดแคลนอุปกรณ์ วัสดุ ครุภัณฑ์ทางการศึกษา 6. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำนวนหนึ่งสมัครเข้าโครงการ แต่ไม่ปฏิบัติตามสัญญา เช่น อ้างว่าเป็นเจ้าอาวาส บางรูปลาสิกขา บางรูปย้ายวัด และบางรูปเลิกสอนกลางคัน และครูพระบางรูปเข้ามาในโครงการ แต่ไปสอนวิชาอื่น ที่พบมาก คือ สอนภาษาอังกฤษและภาษาไทย 7. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนส่วนใหญ่ เน้นการสอนพุทธประวัติ พิธีกรรมทางศาสนา การนั่งสมาธิ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีมีคุณภาพ แต่เป็นการพลิกความคิดและพฤติกรรมในตัวคนของเขาวนน้อยไป ผลที่ได้จึงปรากฏในพฤติกรรมการไหว้ การพูดไพเราะ มากกว่าการพลิกความคิดให้ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิตจากสภาพปัญหาดังกล่าวเป็นเหตุก่อให้เกิดอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน หรือแม้แต่การไม่ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่ตนเองดำรงอยู่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การปฏิบัติงานได้ผลน้อย ดังนั้น พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้จึงต้องอาศัยปัจจัยหลายประการด้วยกันที่จะทำให้การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้สำเร็จ

ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน (Self-efficacy) เป็นความคาดหวังที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในลักษณะที่เฉพาะเจาะจง และความคาดหวังนี้เป็นตัวกำหนดการแสดงออกของพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นการที่บุคคลตัดสินใจที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนของบุคคลนั้นพัฒนามาจากปัจจัยหลัก 4 ประการ (Albert Bandura 1994 : 43, อ้างถึงใน พระมหาประสิทธิ์ สระทอง 2548: 4-5) คือ 1. ความสำเร็จในการกระทำ 2. การได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่น 3. การชักจูงด้วยคำพูด และ 4. การกระตุ้นอารมณ์ ตามหลักธรรมของพุทธศาสนานั้นได้มีหัวข้อที่เกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ได้แก่ เวสาร์ชกรณธรรม คือ ธรรมที่ทำให้เกิดความกล้าหาญ มี 5 ประการ คือ 1. ศรัทธา เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ 2. สติ การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย 3. พาหุสังจะ ความเป็นผู้ศึกษามาก 4. วิริยารัมภะ ความปรารถนาความเพียร และ 5. ปัญญา ความรอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ (พระไตรปิฎก 2539: 22 :144) จากแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพ

แห่งตน (Self-efficacy) ของอัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) และความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน (Self-efficacy) ตามหลักธรรมของพุทธศาสนานั้น พอสรุปได้ว่า เมื่อบุคคลมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน จะส่งผลให้บุคคลนั้นมีความพยายาม มีความมานะ ไม่ท้อถอย มีกำลังใจที่จะทำงานให้สำเร็จตามความคาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับ ฐิติพัฒน์ สงบกาย (2533: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาผลของการกำกับตนเองต่อความคาดหวังเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความคาดหวังเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนและคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม นอกจากนี้ พัชรา อุบลสวัสดิ์ (2536: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการพัฒนาความคาดหวังในความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนหญิงระดับอาชีวศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 42 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 38 คน มีลักษณะส่วนบุคคลและลักษณะสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน โดยใช้แผนการสอนที่ประยุกต์ใช้ แนวทางการสร้างความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน 4 แนวทางพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนในการป้องกันโรคเอดส์ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง 1 และ 4 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนในการป้องกันโรคเอดส์ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบ หลังการทดลอง 4 สัปดาห์ พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากแนวคิดและงานวิจัยข้างต้นนี้จะเห็นว่า ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนเป็นปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือการทำงานของบุคคล การที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนสูงน่าจะเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่จะส่งผลต่อการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้ดีด้วย

ความตระหนักถึงบทบาท (Awareness of role) เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการเกิดการรับรู้ของบุคคล หรือการที่บุคคลแสดงความรู้สึกรับผิดชอบต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น บลูม (Benjamin S. Bloom 1971 : 273) กล่าวว่า ความตระหนักเป็นขั้นต่ำสุดของจิตพิสัยหรือจิตปริเขต (Affective domain) เกือบคล้ายกับความรู้ตรงที่ความตระหนักไม่จำเป็นต้องเน้นปรากฏการณ์หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ความตระหนักจะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้ามาเร้าให้เกิดความตระหนัก และบทบาทก็เป็นการแสดงออกหรือการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้น ๆ ในสังคม ฉะนั้นความตระหนักในบทบาทของพระสอนศีลธรรม คือ การที่พระสอนศีลธรรมรับรู้หน้าที่ของตน ซึ่งสอดคล้องกับ นพพร การดัก (2535: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรร

การรับรู้บทบาทกับการปฏิบัติงานของหัวหน้าแผนกการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้บทบาทมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานของหัวหน้าแผนกการพยาบาล และกฤษกร ก้องสมุทร (2533: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการรับรู้บทบาท และการปฏิบัติงานอนามัยแม่และเด็กของหัวหน้าแผนกส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลชุมชนในภาคกลาง พบว่า การรับรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานอนามัยแม่และเด็กของหัวหน้างานด้านการบริการสาธารณสุขของหัวหน้าแผนกส่งเสริมสุขภาพ นอกจากนี้ กรรณิการ์ โอโมเณ (2526: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสหบาลข้าวหมู่บ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์เป็นบุคคลที่มีความสามารถทรงคุณค่าในการพัฒนาท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี และประชาชนเห็นว่าพระสงฆ์เป็นผู้มีความน่าไว้วางใจมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารและมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาท้องถิ่นและเสนอว่า น่าจะให้การสนับสนุนพระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำทางความคิดเพื่อนำการพัฒนาชุมชน

จากแนวคิดของความตระหนักถึงบทบาทข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 หมายถึง การที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความรู้สึกรับผิดชอบ แสดงความคิดเห็น ความสำนึกได้ และเห็นความสำคัญในบทบาทการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ทั้งนี้ ความตระหนักจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์สภาพแวดล้อมในสังคม หรือสิ่งเร้าภายนอกมากระตุ้นให้เกิดความตระหนัก ดังนั้น ถ้าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ก็จะส่งผลให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 นี้มากขึ้น

การได้รับการสนับสนุนทางสังคม (Social support) เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังที่ เพนเดอร์ (Pender 1996, อ้างถึงใน เปรมฤดี เจริญพร 2542:40) ได้กล่าวว่าการได้รับการสนับสนุนทางสังคมทำให้ผลด้านจิตใจเกิดความรู้สึกในการเป็นเจ้าของ การเป็นที่ยอมรับการได้รับความรักและรู้สึกมีคุณค่าซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับทุกคน และ ไวส์ (Weiss 1974, อ้างถึงใน พระมหานราธิป แก้วประสิทธิ์ 2544:71) ได้กล่าวไว้ว่า แรงสนับสนุนทางสังคม คือ ความรู้สึกอึดใจหรือพึงพอใจต่อความต้องการซึ่งเกิดจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสังคมอันประกอบด้วยความรักความรักผูกพัน ความใกล้ชิดสนิทสนม การรับรู้ว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การได้รับอบรมเลี้ยงดูช่วยเหลือผู้อื่น การได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า และการได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จะมีผลให้ผู้รับการสนับสนุนสามารถทำหน้าที่ของตนเองและของส่วนรวมได้อย่างเหมาะสม ตลอดถึงบรรลุจุดหมายตามที่

คนต้องการ และเป็นไปในทางที่ดี บุญเยี่ยม ตระกูลวงษ์ (2528:594) กล่าวว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคมเป็นการได้รับความช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร วัตถุประสงค์ หรือด้านจิตใจ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อสุขภาพของผู้รับ ซึ่งสอดคล้องกับ เสาวลักษณ์ แยมตรี (2532:บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาการสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมเรียนรู้ในโปรแกรมออกกำลังกายของผู้สูงอายุ ในชุมชน พบว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคมมีผลทำให้ผู้สูงอายุเรียนรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายได้ดีขึ้น และ นอกจากนี้ สุทธิศรี ตระกูลสิทธิโชค (2535:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม ความเชื่ออำนาจภายในภายนอกคนด้านสุขภาพและความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ พบว่า การสนับสนุนทางสังคม ความเชื่อภายในตน ความเชื่ออำนาจผู้อื่น สามารถทำนายความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ และการสนับสนุนทางสังคมเป็นตัวทำนายได้ดีที่สุด

จากแนวคิดและงานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่าปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนทางสังคมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของมนุษย์อย่างมาก การที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจะปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากกรมการศาสนา คณะสงฆ์ต้นสังกัด และสถานศึกษาดังนั้นปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนทางสังคมน่าจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 นั้น มี 4 จังหวัด ได้แก่ 1. จังหวัดนครปฐม 2. จังหวัดสุพรรณบุรี 3. จังหวัดกาญจนบุรี และ 4. จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 928 รูป ได้เข้าไปสอนในโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา เพื่อให้นักเรียนเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในด้านการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มีความสำคัญมากต่อการป้องกันปัญหาเด็กและเยาวชนในอนาคต เพราะถ้าเด็กและเยาวชนมีศีล หรือมีคุณธรรมขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์แล้ว เรื่องคุณธรรมในด้านต่างๆ ก็จะเกิดขึ้นตามมาด้วย เช่น สติ ปัญญา หิริ และโอตตปปะ เป็นต้น ทั้งนี้พระสงฆ์เองก็เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ที่ผู้คนให้การยอมรับเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ได้แก่ ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา เพื่อจะทำการทราบว่าปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมส่งเสริมให้

นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 มากที่สุด จะได้นำประโยชน์จากผลการศึกษาที่ได้มาพัฒนาพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ให้มีการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14

2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ที่มี อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ระดับการศึกษาที่สอน และประสบการณ์ในการสอน แตกต่างกัน

3. เพื่อศึกษาว่า ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14

ปัญหาของการวิจัย

1. ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 อยู่ในระดับใด

2. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ที่มี อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ระดับการศึกษาที่สอน และประสบการณ์ในการสอน ต่างกัน มีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

3. ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่สามารถทำนวยพุดิกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ได้หรือไม่อย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

1. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ที่มีอายุต่างกัน มีพุดิกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน

2. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ที่มีพรรษาต่างกัน มีพุดิกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน

3. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ที่มีระดับการศึกษาแผนกบาลีต่างกัน มีพุดิกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน

4. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญต่างกัน มีพุดิกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน

5. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ที่มีระดับการศึกษาที่สอน ต่างกัน มีพุดิกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน

6. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ที่มีประสบการณ์ในการสอน ต่างกัน มีพุดิกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน

7. ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่สามารถทำนวยพุดิกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาพุดิกรรมของพระสอนศีลธรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จึงได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็น พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ของสังกัดกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จำนวน 928 รูป (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม 2550)

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ในปี พ.ศ. 2550 ของสังกัดกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จำนวน 280 รูป โดยคำนวณจากสูตรของยามาเน่ (Yamane 1967:886 , อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543 : 285) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 และสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่

3.1.1.1 อายุ

3.1.1.2 พรรษา

3.1.1.3 ระดับการศึกษาแผนกบาลี

3.1.1.4 ระดับการศึกษาแผนกสามัญ

3.1.1.5 ระดับการศึกษาที่สอน

3.1.1.6 ประสบการณ์ในการสอน

3.1.2 ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน

3.1.3 ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5

3.1.4 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา

3.1.5 การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด

3.1.6 การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน หมายถึง พระภิกษุที่สอนอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ในเขต การปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ซึ่งได้ผ่านการอบรมจากกลุ่มส่งเสริมและปฏิบัติงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด

2. เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 หมายถึง เขตพื้นที่การปกครองของคณะสงฆ์ที่ ทางมหาเถรสมาคมได้กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินงานทางคณะสงฆ์ในระดับภาค มี 4 จังหวัด ได้แก่

จังหวัดนครปฐม

จังหวัดสุพรรณบุรี

จังหวัดกาญจนบุรี

จังหวัดสมุทรสาคร

3. พฤติกรรมในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 หมายถึง การแสดงออก การกระทำ หรือการปฏิบัติ ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนให้ปฏิบัติตาม หลักศีล 5 ได้แก่ 1. การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ รวมถึงการไม่เบียดเบียนสัตว์ 2. การงดเว้นจากการ ลักทรัพย์ หรือถือโกงทรัพย์สิ่งของ ๆ ผู้อื่นมาเป็นของตน 3. การงดเว้นจากการประพฤติดังเกิน ในบุทรธิดาและภรรยาของผู้อื่น 4. การงดเว้นจากการพูดเท็จ 5. การงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัยอัน เป็นที่ตั้งแห่งความประมาททำให้ขาดสติสัมปชัญญะ และคำสอนอื่น ๆ ที่อนุโลมเข้าในข้อ 5 นี้ด้วย ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนมีความประพฤติชอบทางกาย วาจา และให้มีความสุขกับการเรียน มีความร่า เริง แจ่มใส มีการปรับตัวที่ดี มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่น ครอบครัว และสังคม ในการวิจัยนี้ได้ แบ่งพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ออกเป็น 3 ด้าน คือ

3.1 การพัฒนาการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียน ในการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอน ตามเนื้อหาที่ได้รับมอบหมาย เพื่อส่งเสริม นักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้แก่ การจัดทำแผนการเรียนการสอน การสร้างข้อสอบ การ ผลิตสื่อการเรียนการสอน การสร้างอุปกรณ์ประกอบการสอน หรือ การเขียนเอกสาร ประกอบการสอน เป็นต้น

3.2 การจัดกิจกรรมทางศาสนาในโรงเรียน หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำ ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการจัดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา เพื่อส่งเสริม นักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 เช่น การจัดโครงการค่ายคุณธรรมจริยธรรม การนำแสดงตนเป็น พุทธมามกะ บรรยายธรรม หรือการนำนักเรียนเข้าวัดปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนา การจัด

กิจกรรมให้นักเรียนรับศีล 5 ก่อนการเรียนการสอน หรือ การจัดกิจกรรมนั้งสมาธิก่อนการเรียนการสอน เป็นต้น

3.3 การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมในชีวิตประจำวัน หมายถึง พฤติกรรมหรือ การกระทำของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้แก่ การจัดทำสมุดบันทึกความดี การสวดมนต์ก่อนนอน การนั้งสมาธิก่อนนอน การแผ่เมตตา หรือ การทำบุญตักบาตรตอนเช้า การเข้าวัดทำบุญทุกๆ วันพระ เป็นต้น

4. ศีล 5 หมายถึง ความประพฤติชอบทางกายและวาจา หรือการรักษากายวาจาให้เรียบร้อย ได้แก่ 1. การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ รวมถึงการไม่เบียดเบียนสัตว์ 2. การงดเว้นจากการลักทรัพย์ หรือนื้อโกงทรัพย์สิ่งของๆ ผู้อื่นมาเป็นของตน 3. การงดเว้นจากการประพฤติก่อวุ่นวายในบุตริคาและภรรยาของผู้อื่น 4. การงดเว้นจากการพูดเท็จ 5. การงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทอันทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ และคำสอนอื่นๆ ที่อนุโลมเข้าในข้อที่ 5 นี้

5. ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน หมายถึง การที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความเชื่อว่า ตนเองมีความรู้ มีความสามารถ มีความมุ่งมั่น ในการที่จะสอนนักเรียนให้เกิดความตระหนัก ความเข้าใจในหลักธรรมหรือศีล 5 และให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5

6. ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 หมายถึง การที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความรู้สึกรับผิดชอบ แสดงความคิดเห็น ความสำนึกได้ และเห็นความสำคัญในบทบาทการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในด้านการพัฒนาการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ซึ่งเป็นการป้องกันปัญหาการขาดศีลธรรมของนักเรียน

7. การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา หมายถึง ที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้รับความร่วมมือ และความช่วยเหลือ ในด้านของงบประมาณ ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านความรู้ การฝึกอบรม การเข้าสัมมนาแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ด้านนิเทศติดตาม หรือคำแนะนำ จากกรมการศาสนาในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5

8. การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด หมายถึง การที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้รับความร่วมมือ และความช่วยเหลือ ในด้านของงบประมาณ สื่อการเรียนการสอน และอารมณ์ จากคณะสงฆ์ต้นสังกัด ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5

9. การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา หมายถึง ที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้รับความร่วมมือ และความช่วยเหลือ ในด้านของงบประมาณ สื่อการเรียนการสอน ข้อมูล

ข่าวสารวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ และอารมณ์ จากสถานศึกษาในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14
2. ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14
3. เพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการหาแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ให้มีการปฏิบัติงานส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติ ตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ซึ่ง ผู้วิจัยได้ทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
2. ความรู้เกี่ยวกับศีล 5
3. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5
4. แนวคิดและทฤษฎีทางจิตวิทยาเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน
6. แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตาม

หลักศีล 5

7. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนทางสังคม
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมาของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ประวัติความเป็นมาโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีดังต่อไปนี้ (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม 2548 :22-23)

ปัจจุบันปัญหาสังคมไทยได้ทวีความรุนแรง และมีความหลากหลายมากขึ้นกว่าในอดีต สาเหตุแห่งปัญหาส่วนหนึ่งมาจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนาทาง เทคโนโลยีและการสื่อสารไร้พรมแดนในแนวทางโลกาภิวัต ซึ่งต่างมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ ทำให้คนมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น จึงเกิดปัญหาด้านจิตใจทำให้เกิดการเบี่ยงเบนทางพฤติกรรม คือ ละเลยในคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม นอกจากนี้ปัญหาสังคมหลายด้านยังคุกคามเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเดิม ขาดระเบียบวินัย ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่อิงตามโครงสร้างของสังคมไทยลดลง พร้อมกับการแตกแยกของสถาบันครอบครัว ทำให้ภูมิคุ้มกันของเด็ก เยาวชน

นักเรียน นักศึกษาที่จะด้านทานกับสภาพปัญหาแวดล้อมต้องขาดความมั่นคงจนเกิดปัญหาต่าง ๆ ของสังคมตามมา เช่น ปัญหาการก่อนเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียน นักศึกษา ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ปัญหาการเรียน นักศึกษาประพฤติตนไม่เหมาะสมในเวลาเรียน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนและปัญหาอาชญากรรม จากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับนักเรียน นักศึกษาเป็นต้น

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว พบว่ารากเหง้าแห่งปัญหาที่แท้จริงคือการที่นักเรียน นักศึกษาขาดการกล่อมเกลาจิตใจ และปลูกฝังในเรื่องศีลธรรม จริยธรรม จนทำให้ความสำนึกต่อหน้าที่ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี การให้สติพิจารณาอย่างคิด ลคน้อยลง แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมภายนอกที่ไม่เหมาะสมประกอบกับสภาพแวดล้อมรอบตัว นักเรียนนักศึกษาที่ขูด ส่งเสริม ชักจูง และโน้มน้าวอย่างต่อเนื่องด้วยรูปแบบที่มีการพัฒนาอย่างหลากหลาย ทำให้ยากต่อการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน นักศึกษาให้สมฤทธิ์ผลได้ภายใต้โลกาภิวัตน์ เว้นแต่นักเรียน นักศึกษา จะถูกจัดระเบียบทางความคิด จนมีจิตใจที่ใฝ่ดี และมีแรงใจที่เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันเหตุปัจจัยในทางเสื่อมที่จะเข้ามาทำลายคุณภาพชีวิตที่ดีงามได้ด้วยหลักธรรมทางศาสนา

ในปี พ.ศ.2542 กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งขณะนั้นยังสังกัดอยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ริเริ่มโครงการ ‘พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน’ ขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา 2. เพื่อให้แก่นักเรียนนักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา 3. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถนำความรู้และคุณธรรมไปบูรณาการพัฒนาคูณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข แต่ด้วยงบประมาณอันจำกัดจึงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ และหลังจากมีการปฏิรูประบบราชการ ใน พ.ศ. 2545 กรมการศาสนา ก็ได้โอนเข้าไปสังกัดกระทรวงใหม่ที่ตั้งขึ้นคือ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นเหตุให้โครงการนี้ต้องสะดุดไป ในระยะหลังๆ มีเสียงสะท้อนมากมายว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันสนใจแต่เรื่องวัตถุ มีการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุนั้น จนกลายเป็นโรคขาดคุณธรรมจริยธรรมขาดหลักธรรมที่จะนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง ซึ่งปัญหานี้ เป็นปัญหาระดับชาติที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง แต่ทว่าการนำเด็กทุกคนเข้าวัดเป็นเรื่องยากกว่าการนำพระเข้าสู่ โรงเรียน

ด้วยเหตุนี้ในปี พ.ศ. 2546 กรมการศาสนา สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม จึงได้จัดทำโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนขึ้นมาอีกครั้ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในสถานศึกษา โดยร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้แก่นักเรียน นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และนำไป

ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โครงการนี้ได้เริ่มมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 โดยรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้จำนวน 10 ล้านบาท เพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่าย ค่าดำเนินการจัดทำหนังสือ อุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน ถวายครูพระที่เข้าไปสอนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประมาณ 800 รูป แต่สำหรับในปี 2548 เป็นปีแรกที่มีการขยายจำนวนครูพระสอนศีลธรรมจาก 800 รูป เป็น 4,000 รูป โดยคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติงบประมาณ 57,964,000 ล้านบาท ให้โครงการครูพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นค่าตอบแทนพระสอนศีลธรรม รูปละ 2,000 บาทต่อเดือน จำนวน 4,000 รูป ตามระยะเวลาที่เหลือตั้งแต่เดือน พ.ค.-ก.ย. เป็นเงิน 40,000,000 บาท โดยเบิกจ่ายจากงบประมาณประจำปี 2548 ของกรมการศาสนา 4,000,000 บาท และงบกลางปี 2548 จำนวน 36,000,000 บาท ส่วนที่สอง ใช้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์ประกอบการอบรม สื่อการเรียนการสอน ร่วมกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงวัฒนธรรม ที่จะจัดอบรมถวายความรู้ครูพระเพื่อสร้าง ศักยภาพให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสถานศึกษา และค่าติดตามประเมินผลโครงการอีกกว่า 17,000,000 บาท

นอกจากนี้ กระทรวงวัฒนธรรม ยังได้ทำข้อตกลง ลงความร่วมมือ กับกระทรวงศึกษาธิการ ในการที่จะพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะความรู้ในเรื่องของศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม ให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และครูอาจารย์ ในแต่ละระดับการศึกษา และส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย และการจัดหลักสูตรด้านศิลปวัฒนธรรม และหลักสูตรทางศาสนา ทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว ในสถานศึกษาทุกระดับ และได้วางเป้าหมายที่จะขยาย ครูพระให้เข้าไปสอนในโรงเรียน ให้พอกับความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการ และให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศคือ 1 ตำบล 1 ครูพระ โดยแบ่งตามภาค คือ ครูพระสอนศีลธรรมภาคเหนือ จำนวน 743 รูป ครูพระสอนศีลธรรมภาคใต้ จำนวน 544 รูป ครูพระสอนศีลธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,432 รูป ครูพระสอนศีลธรรมภาคกลาง รวมกรุงเทพมหานครด้วย จำนวน 1,281 รูป รวมทั้งหมด 4,000 รูป โดยในช่วงแรกได้กำหนดจำนวนครูพระสอนเข้าไปสอนในพื้นที่และแต่ละระดับ ดังนี้

การศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มี 3 ตำบล ต่อ 1 รูป

1. ระดับอาชีวศึกษา กำหนด 3 รูป ต่อ 1 จังหวัด

2. จำนวนครูพระสอนที่เหลือจากข้อ 1-2 ให้ลงพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร โดยจะกระจายไปตามสถานศึกษาแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา

คุณสมบัติของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนั้นต้องสำเร็จการศึกษานักธรรมชั้นเอก หรือสอบบาลีได้ตั้งแต่ประโยค 1-2 ขึ้นไป หรือสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ 2 แห่ง

ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หรือเป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นตรีขึ้นไป และในปีงบประมาณ 2550 กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ได้เสนอเพิ่มจำนวนครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 10,000 รูปทั่วประเทศ และได้เปลี่ยนชื่อโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทั้งนี้ ได้มีผู้บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับโครงการนี้ได้ให้ความเห็นต่าง ๆ กัน ดังต่อไปนี้

นางอุไรวรรณ เทียนทอง (พระไทยเน็ค, ศูนย์ข่าวพระพุทธศาสนา 2549) ได้กล่าวถึงโครงการครูพระสอนศีลธรรมว่า การดำเนินการจัดตั้งโครงการครูพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียน เมื่อปี 2546 นั้นได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก และได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าในระยะแรก ๆ นักเรียนจะมีความรู้สึกต่อต้านที่ครูพระที่เข้ามาสอน แต่พอผ่านไปประมาณ 1 เดือนเรียนก็ยอมรับและทำความเข้าใจกับครูพระได้ นักเรียนได้เรียนรู้ศีลธรรมจากพระภิกษุสงฆ์โดยตรง จึงทำให้นักเรียนมี จิตใจที่ดี จากนักเรียนบางคนที่เขาแต่ใจตัวเองไม่ค่อยจะเชื่อฟัง แต่เมื่อมีครูพระเข้าไปสอน ทำให้นักเรียนมีความอ่อนโยนไม่แสดงกริยาก้าวร้าว ดังนั้น กรมการศาสนาจึงได้เตรียมความพร้อมของครูพระในปี 2548 ซึ่งจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอีก 4,000 รูปที่จะเข้าไปสอนในโรงเรียน โดยการถวายความรู้เสริมให้กับครูพระให้มีความรู้ด้านจิตวิทยา การเรียนการสอน ที่จะปรับให้เข้ากับนักเรียนในยุคปัจจุบัน เพื่อจะทำให้นักเรียน ไม่เบื่อหน่ายในการเรียน และทำให้นักเรียนไทยยุคใหม่เป็น เด็กที่มีจุดแข็งจากความคิดงามของศาสนา

พระมหาพวงศันรินทร์ ฐิตวิโส (พระไทยเน็ค, ศูนย์ข่าวพระพุทธศาสนา 2549) ได้ให้ความเห็นว่า ในหลักสูตร ครูพระต้องสอนปูพื้นฐานเด็กตั้งแต่วัยอนุบาล เพราะวัยนี้เมื่อเด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ก็จะติดตัวไปตลอดชีวิต ครูพระต้องสอนให้มีสัมมาคารวะ สอนให้รู้จักฟังตนเองได้ มีความกตัญญู เด็กวัยนี้ชอบจินตนาการ ฉะนั้น ต้องมีนิทานเข้ามาช่วยในการสอน ใช้สื่อเพลงธรรมะเข้ามาช่วย และอาจจะต้องมีสมุดภาพเป็นสื่อ แต่ถ้าเป็นเด็กโตจะชอบทำกิจกรรมมากกว่าจะมานั่งเรียน มีการตั้งเป็นประเด็นโดยให้เด็กจับกลุ่มกัน มีการตัดข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ว่าข่าวแต่ละข่าว มีเนื้อหาเป็นอย่างไร แล้วนำมาเปรียบเทียบวิเคราะห์ให้เด็กได้รู้ในรูปแบบหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ว่าพุทธศาสนานี้มีหลักเหตุผลที่แท้จริง แต่ที่สำคัญที่สุดต้องให้นักเรียนได้เข้าถึงวิถีชีวิตแบบพระพุทธศาสนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป และเป็นไปด้วยความเบิกบาน และเมื่อเรียนจบในแต่ละเทอม ก็จะทำให้เด็กนักเรียนสอบธรรมศึกษา ซึ่งท่านก็เชื่อมั่นว่า บุคคลที่คิดว่าครูพระสอนหนังสือเด็กไม่ได้ สอนแล้วน่าเบื่อเหมือนเทศน์นั้น ความจริง แล้วพระที่สอนในโรงเรียนในตอนนี้ ท่านได้พิสูจน์ตัวเองมาได้ในระดับหนึ่ง คือ ถ้าสอนไม่ได้จริงๆ โรงเรียนคงไม่ให้สอน และพระเหล่านี้ก็เป็นที่ยอมรับของโรงเรียน บางรูปเก่งเรื่องการ

ผลิตสื่อการสอนอีกด้วย แล้วประชาชนหลายฝ่ายก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี จากการปฏิบัติตามโครงการดังกล่าว ได้มีเสียงสะท้อนจากผู้ปกครองเด็กว่าลูกตนเองมีความกตัญญูรู้คุณพ่อแม่มากขึ้น บางโรงเรียนทุกวันพระ วันพ่อ วันแม่จะมารวมกลุ่มกันสวดมนต์และไปทำบุญที่วัด

พระมหาสุริยา อาจินตบุญโญ (พระไทยเน็ค, ศูนย์ข่าวพระพุทธศาสนา 2549) ได้ให้ความคิดเห็นว่า ในตอนแรกที่เริ่มโครงการรัฐบาลยังไม่ได้เข้ามาสนับสนุนอย่างชัดเจน ทำให้ครูพระมีปัญหาในเรื่องของการเดินทางเข้าไปสอนในโรงเรียนต่างๆ ที่อยู่ตามชนบท ค่าใช้จ่าย ที่เป็นอุปสรรคต่อการสอนนั้นพระบางรูปก็ไม่ได้รับ แต่ก็ไม่ได้ไปเรียกร้องจากใคร จะใช้เงินส่วนตัวในการ ดำเนินการผลิตสื่อการสอน ท่านได้ผ่านการอบรมมาและสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยสอนวิชาธรรมศึกษา ซึ่งมีการสอนให้นักเรียนเขียนเรียงความธรรมะ วิชาประวัติพระพุทธเจ้า วิธีการสอนจะเน้นการจัดบรรยากาศในห้องเรียน ตั้งแต่เริ่มเรียนจะสอนให้เด็กมีสติก่อน จะทำอะไรก็ต้อง มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ก่อนเรียนจะมีการสวดมนต์นั่งสมาธิ

จากการสอนดังกล่าวข้างต้น อุปสรรคในช่วงแรกๆ นักเรียนมีอาการต่อต้าน เพราะครูพระ จะไม่เน้นความสนุก เน้นความสงบ จะใช้สื่อโทรทัศน์มาเป็นองค์ประกอบในการสอนให้นักเรียนได้เห็นภาพ อย่างเช่นภาพเด็กที่ติดยาเสพติด ให้มองเห็นผลกระทบที่ตามมา ไม่ว่าจะถูกจับเข้าคุก และก่สังคมไม่ยอมรับ เมื่อท่านสอนได้ประมาณ 2 เดือน นักเรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดี ผู้ปกครองดีใจมาก ที่เห็นว่าลูกมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในแนวทางที่ดีขึ้น ณ วันนี้ท่านอยากให้เทคโนโลยีการเรียนการสอนสื่อที่ทันสมัยเข้าไปถึงนักเรียนในชนบท ให้นักเรียนได้เรียนรู้คอมพิวเตอร์มากขึ้น เพื่อให้ก้าวทันกับโลกในยุคปัจจุบันที่นับวันจะมีแต่ความเจริญ แต่เด็กตามชนบท กลับตามไม่ทันในสื่อการสอนนี้

พระมหาสุคตมิ่ง อคฺคธมฺโม (พระไทยเน็ค, ศูนย์ข่าวพระพุทธศาสนา 2549) กล่าวว่า ปัจจุบันการเรียนการสอนเป็นไปตามที่กรมการศาสนาได้จัดอบรม ซึ่งวิธีการที่ท่านใช้ก็คือ ใช้สื่อเทคโนโลยี สมัยใหม่ประกอบ เช่น การฉายสไลด์ การฉาย วีซีดีประวัติพระพุทธเจ้า ซึ่งในช่วงแรกๆ นักเรียนจะไม่ค่อยยอมรับท่าน เพราะมองว่าสอนแล้วน่าเบื่อ แต่เมื่อสอนได้ประมาณ 2 สัปดาห์ นักเรียนก็เริ่มเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อพระสงฆ์ มากขึ้น ปัจจุบันนักเรียนให้การตอบรับเป็นอย่างดี เมื่อทำการประเมิน ก็พบว่านักเรียนมีคุณธรรมที่ดีขึ้น สติ มีสมาธิ ในการเรียนหนังสือดีกว่าเมื่อก่อนที่ยังไม่มีพระสงฆ์เข้าไปสอนในโรงเรียน และเห็นว่าสถาบันการศึกษามี ส่วนอย่างมากที่จะดึงนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม วันสำคัญต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาต้องให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เช่น การตอบปัญหาธรรมะ การแข่งขันจัดโต๊ะหมู่บูชา การแข่งขันสวดมนต์ ซึ่งกิจกรรมตรงนี้จะส่งเสริมให้เด็กเห็นความสำคัญของศาสนา และรู้ว่าวันสำคัญทางพระพุทธศาสนามีความหมายอย่างไร

พระครูโสภณศาสนกิจ (พระไทยเน็ต, ศูนย์ข่าวพระพุทธศาสนา:2549) ได้แสดงความ คิดเห็นว่า แม้ว่าจะเป็นครูพระ หรือคุณครูที่เป็นฆราวาส นักเรียนไม่ค่อยสนใจวิชา พระพุทธศาสนา ตอนที่ท่านไปสอนครั้งแรกเด็กต่อต้านมาก ตอนหลังจึงได้รู้ว่าทำไมเด็กถึง ต่อต้าน เพราะครูที่สอนแต่เดิม สอนตามหนังสือ อ่านตามหนังสือ เมื่ออ่านตามหนังสือ เด็กทุกคนก็ อ่านได้ ดังนั้นท่านจึงไม่ได้สอนตามหนังสืออย่างเดียว แต่ใช้วิชาความรู้ที่ได้เรียนได้อบรมมา ประยุกต์สอนเด็กไม่ให้น่าเบื่อ เช่น ใช้นิทานธรรมะ เล่าเรื่องต่างๆสอดแทรกให้เข้ากับตำราเรียน นักเรียนก็จะสนใจ ในปัจจุบันครูพระมีบทบาทในโรงเรียนมาก กระทรวงศึกษาธิการเห็น ความสำคัญ จึงทำให้นักเรียนรู้ความหมายของพระพุทธศาสนาที่แท้จริงมากยิ่งขึ้น

พอสรุปได้ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้เกิดขึ้นสืบเนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบให้กรมการศาสนาจัดโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถด้านปริยัติธรรมและปฏิบัติ เข้าไปอบรมสั่งสอนให้แก่ นักเรียนทุกระดับชั้น โดยให้เด็กและเยาวชนของชาติได้เรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เด็กและเยาวชน ได้รับการปลูกฝังหลักธรรมของพระพุทธศาสนาโดยย่อ ๆ ซึมซับและและสามารถนำหลักธรรม ไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

2. ความรู้เกี่ยวกับศีล 5

ข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานแรกของพระพุทธศาสนา หรือหลักปฏิบัติสากลของมนุษย์ ผู้ปรารถนาความสุขนั้น ก็คือ ศีล ศีล หมายถึง ความประพฤติชอบทางกายและวาจา หรือ การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย และ ศีล นั้น หากผู้ใดหรือสังคมนั้น ได้ประพฤติปฏิบัติจนเป็น เครื่องยึดเหนี่ยวใจแล้ว ผู้นั้นและสังคมนั้น จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2542:431) ได้กล่าวไว้ว่า คำสอนและหลักปฏิบัติทาง พระพุทธศาสนา ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคม ซึ่งสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนา ในด้าน ความสัมพันธ์ทางสังคมได้มากที่สุดก็คือ คำสอนและหลักปฏิบัติในส่วนที่เรียกว่า ศีล หรือ ศีล สิกขา หรืออริศีลสิกขา เพราะศีลเป็นระบบการควบคุมและขัดเกลาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ทั้งที่เป็นส่วนด้านนอกที่เกี่ยวกับการแสดงออกทางกาย วาจา และส่วนด้านในที่เกี่ยวข้องกับการขัด เกลาจิตใจที่จะเป็นค่านิยมหรือกำหนดให้บุคคลมีพฤติกรรมแสดงออกทางกายและวาจาด้วย ศีลเป็น ระเบียบว่าด้วยความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม เพื่อความสมดุลในทุกระบบธรรมชาติ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งได้แก่ การดำเนินกิจการต่างๆ ของชุมชน การจัด สภาพความเป็นอยู่ และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อย และถือถือการดำรงอยู่ด้วยดีของชุมชนนั้น และ

แก่ความสุขแห่งสมาชิกทั้งปวงของหมู่ชน อันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถเข้าถึงประโยชน์และความดีงามสูงสุดตามอุดมการณ์ของหมู่ชนนั้นๆ

ในหมู่พุทธศาสนิกชน ย่อมต้องมีศีลตามคำสอนของบรมพระศาสดา ที่ให้ลละหยศความไม่คิดต่างๆ จนอกุศลแต่ละเรื่องนั้น หลุดห่างไปจากกาย และพ้นขาดไปจากความอาลัยอาวรณ์ในจิตจนถึงขั้นที่เรียกได้ว่า บุคคลนั้นอยู่เหนืออิทธิพลของความเขี้ยววน ตัดขี้นอกุศลนั้นได้อย่างแท้จริง นี่คือ อุดมการณ์โลกุตตระ หรือความเหนือโลกของพุทธ ซึ่งจะทำได้ก็ด้วยการมีศีลเป็นฐานเป็นที่ตั้งและมีศีลเป็นที่เป็นไป

การจะมีศีลได้นั้น ก่อนอื่น เราจะต้องรู้จักเนื้อหาของศีลให้ชัดเจนก่อน เพื่อนำมาเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้อง ศาสนาของศีลมีดังต่อไปนี้

ความหมายและความสำคัญของศีล

คำว่า ศีล นั้น ได้มีนักวิชาการและผู้รู้ได้ให้ความหมายและความสำคัญไว้ดังต่อไปนี้

ปทานุกรม บาลี- ไทย - อังกฤษ - สันสกฤต (2513 : 837) นิยามความหมายของคำว่า ศีล ว่าเป็นภาษาบาลี มาจากคำว่า สีล แปลว่า ความปกติ ธรรมชาติอันสัตบุรุษทรงไว้ สภาวะดำรงรวม ความหมายเชิงอรรถคือ 1. สภาวะ (สภาพปกติ) 2. สุพุทธุต (วัตรที่ดีงาม)

พจนานุกรมพุทธศาสนา จีน - สันสกฤต - อังกฤษ - ไทย อ้างถึงใน สุเมธี กัลป์ยะจิตร (2548 : 23) กล่าวถึงศีลว่า หมายถึงการรักษากายวาจา ให้เรียบร้อย

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 784) กล่าวถึงศีลว่าหมายถึงข้อบัญญัติที่กำหนดข้อปฏิบัติทางกายและวาจาทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5 ศีล 8 ฯลฯ

กึ่ง หงส์คารมภ์ (อ้างถึงใน สุเมธี กัลป์ยะจิตร (2548 : 24)) ได้ให้ความหมายคำว่า “ศีล” ว่าหมายถึง ปกติ ตรงข้ามกับ ความไม่เรียบร้อย ซึ่งเป็นการผิดปกติ หมายถึง การรักษา กายวาจา ให้เรียบร้อย ปราศจากโทษอันเป็นบาปอันน่าติเตียน ประพฤติตนให้มีมารยาท สุภาพ อ่อนโยน

พระธรรมปิฎก (2538) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ศีล” ไว้ว่า หมายถึงความประพฤติดีทางกายและวาจา การรักษาการและวาจาให้เรียบร้อย ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ปกติมารยาทที่สะอาดปราศจากโทษ ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกาย วาจา ให้ดียิ่งขึ้น

สรุปความหมายของคำว่า ศีล หมายถึง ความประพฤติทางกาย และวาจา หรือการรักษา กาย วาจาให้เรียบร้อย ได้แก่ 1. การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ รวมถึงการไม่เบียดเบียนสัตว์ 2. การงดเว้นจากการลักทรัพย์ หรือฉ้อโกงทรัพย์สิ่งของ ๆ ผู้อื่นมาเป็นของตน 3. การงดเว้นจาก

การประพาศล้างเกินในบุตรธิดาและภรรยาของผู้อื่น 4. การงดเว้นจากการพูดเท็จ 5. การงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทอันทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ และคำสอนอื่น ๆ ที่อนุโลมเข้าในข้อที่ 5 นี้

ติดตามความหมายของพระพุทธศาสนามีลักษณะสำคัญ ดังนี้คือ

1. ทำให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลแก่การปฏิบัติกิจการต่างๆ เพื่อเข้าถึงจุดหมายที่ถึงงามโดยลำดับ จนถึงจุดหมายสูงสุดของชีวิต
2. ทำให้สมาชิกของสังคม หรือชุมชนนั้นอยู่ร่วมกันด้วยดี สังคมสงบเรียบร้อย สมาชิกต่างๆ ดำรงอยู่ด้วยดีและมุ่งปฏิบัติกิจของตนโดยสะดวก
3. ฝึกหัดขัดเกลาตนเอง ทำให้กิเลสเบาบางลง ด้วยการควบคุมยับยั้งสังวร ปรึภการ แสดงออกทางกาย วาจา ให้เอื้อแก่สภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลและการอยู่ร่วมกันด้วยดี อันเป็นขั้นต้นของการพัฒนาชีวิตของตนให้พร้อมที่จะเป็นที่รองรับของกุศลกรรมทั้งหลาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นบทบาทอันสำคัญทั้งในแง่ที่มีต่อบุคคลผู้ประพาศตนเองและต่อสังคม (สุณีย์ กัลปิยะจิตร 2548 : 24)

ศีล 5

เป็นศีลพื้นฐาน หรือขั้นต้นที่สุดที่จะขัดเกลาพฤติกรรมของเรา เพื่อความอยู่เย็นเป็นธรรมร่วมกันในสังคม คือ ศีลที่ขจัดความเบียดเบียนผู้อื่น ไม่ว่าจะด้วยกายวาจา หรือใจ และศีลที่จะเอื้ออำนวย ต่อการควบคุมสติสัมปชัญญะของแต่ละคนมากที่สุด ศีลขั้นต้นนี้ นิยมเรียกกันในสังคมไทยว่า ศีล 5 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่พระพุทธองค์แนะนำสั่งสอน สำหรับสังคมมนุษย์ทั้งไป ศีลสูงกว่านี้ขึ้นไป ก็มีอีกมากมายหลายหมวดด้วยกันในหัวข้อนี้เราจะกล่าวเฉพาะศีล 5 เท่านั้น ศีล 5 ถือกันว่าชาวพุทธที่จะต้องการเป็นพุทธบริษัท จึงต้องรับกำหนดเงื่อนไขเบื้องต้นนี้ไป ศึกษาปฏิบัติ 5 ข้อ เรียกว่า สิกขาบท 5 ก่อนที่เพิ่มความละเอียดของศีลขึ้นไปอีกเป็นระดับ ๆ ไป ศีล 5 จึงเป็นหลักการประพาศพื้นฐานสำหรับมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการครองชีวิตอยู่ในระดับใดๆ คือ เป็นหลักธรรมความประพาศพื้นฐานของบุคคลแต่ละคนในฐานะที่เป็นมนุษย์ ซึ่งหลักความประพาศพื้นฐานของมนุษย์มีจุดมุ่งหมายที่เหมือนกัน คือ การมีชีวิตที่ไม่มีโทษภัย อยู่ในสังคมที่เป็นปรกติสุข ได้แก่

1. สิกขาบทที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี

เว้นจากการฆ่าสัตว์หรือทำลายชีวิต (TO abstain from killing)

2. ลิกขาบทที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี

เว้นจากการลักขโมยหรือฉ้อโกง (TO abstain from stealing)

3. ลิกขาบทที่ 3 กามสุ มิจฺฉาจารา เวรมณี

เว้นจากการประพฤติผิดในกาม (TO abstain from sexual misconduct)

4. ลิกขาบทที่ 4 มุสสาวาทา เวรมณี

เว้นจากการพูดเท็จ (TO abstain from false speech)

5. ลิกขาบทที่ 5 สุราเมรยมชฺชปมาทฏฐานา เวรมณี

เว้นจากการดื่มสุราเมรัย หรือสิ่งเสพติดต่างๆ ที่อนุโลมเข้าไปในสุราเมรัย ซึ่งจะทำให้ประมาทมัวเมา (TO abstain from intoxicants causing heedlessness) (สุณีย์ กัลป์ยะจิตร 2548 : 24-25)

ซึ่งสอดคล้องกับพระพุทธเจ้าที่ได้ตรัสเกี่ยวกับศีล 5 ไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม 5 ประการ ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้ ธรรม 5 ประการนั้น คือ

1. เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์
2. เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์
3. เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติผิดในกาม
4. เป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ
5. เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมึนเมา คือ สุราเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท
ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม 5 ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์
เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้ (พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรราชวิทยาลัย 22/242
2539)

ศีลข้อที่ 1 เว้นจากการฆ่าสัตว์หรือทำลายชีวิต (ปาณาติปาตา เวรมณี)

ศีลข้อ 1 คือ เจตนาเว้นจากการฆ่าสัตว์ มุ่งเน้นให้มนุษย์มีจิตใจอ่อนโยน และป้องกันการมีน้ำใจโหดร้ายต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ทุกจำพวก รวมทั้งให้รู้จักรักคนเกลียดการเช่นฆ่าและการเบียดเบียนทำร้ายรังแกซึ่งกัน ในที่สุดแล้ว ให้มีความสามัคคีอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก เพราะชีวิตตนใครก็รัก กลัวตายและกลัวการทรมานกันทั้งนั้น เมื่อมนุษย์มีศีลข้อนี้จะทำให้สังคมและโลกรวมทั้งตนเองมีสันติสุข ไม่มีความโหดร้ายอยู่ร่วมกันอย่างประนีประนอมเสมอหัดเทียบกัน(สุณีย์ กัลป์ยะจิตร 2548 : 25)

เหตุแห่งการบัญญัติศีลข้อ 1

1. เพื่อให้มีเมตตากรุณา ไม่เบียดเบียนกัน
2. เพื่อให้มีความปลอดภัย เอื้ออำนวยแก่การประพฤติกุศลธรรมและประกอบกิจการงาน
3. เพื่อสร้างพื้นฐานจิตใจน้อมไปในทางที่ช่วยเหลือเกื้อกูล
4. เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

ขอบเขตของศีลข้อ 1 หมายถึง

1. การฆ่า คือ การทำให้ตายด้วยตนเอง หรือใช้ผู้อื่นทำ หรือร่วมกับผู้อื่น
 2. การทำร้ายร่างกาย คือ การทำให้บาดเจ็บโดยสาหัส
 3. การทรมาน คือ การใช้งานเกินกำลัง การกักขัง การนำสัตว์ไปโดยวิธีทรมาน
- ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเอาศีลข้อที่ 1 คือ การเว้นจากการฆ่าสัตว์หรือการทำลายชีวิต มาเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1-4 โดยกำหนดพฤติกรรมนักเรียน ดังนี้

1. การรังแกสัตว์
2. การทำร้ายสัตว์จนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต
3. การรังแกบุคคลอื่น
4. การทำร้ายผู้อื่นจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต

ศีลข้อที่ 2 เว้นจากการลักทรัพย์หรือฉ้อโกง (อทินนาทานา เวรมณี)

ศีลข้อที่ 2 คือ เจตนาเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ ศีลข้อนี้มีลักษณะมุ่งเน้นให้มนุษย์เลี้ยงชีพในทางชอบ ประการงานในทางสุจริต และให้เคารพสิทธิทรัพย์สินสมบัติของกันและกัน เมื่อมนุษย์มีศีลข้อนี้จะทำให้หมดความหวาดระแวงต่อกันและกัน อยู่ร่วมกันอย่างเชื่อใจไว้วางใจซึ่งกันและกัน

สิ่งของหรือวัตถุทุกอย่างที่บุคคลสามารถเข้ายึดถือ เป็นกรรมสิทธิ์ได้รวมเรียกว่า ทรัพย์ แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ 2 ประเภท คือ

1. สंहาริมทรัพย์ ได้แก่ ทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้ ไม่ว่าตัวทรัพย์นั้นเคลื่อนได้เอง เพราะมีวิญญาณ (สวิญญาณกทรัพย์) เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย หรือเป็นสิ่งที่คน ทำให้เคลื่อนไหวได้ เพราะเป็นสิ่งไม่มีวิญญาณ (อวิญญาณกทรัพย์) เช่น สมุด ปากกา ดินสอ เงิน เป็นต้น
2. อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ทรัพย์ที่ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ ได้แก่ ที่ดิน และบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ที่ปลูกอย่างถาวรที่บนที่ดิน ทรัพย์ประเภทนี้จัดเป็น อวิญญาณกทรัพย์ (สุณีย์ กัลป์ยะจิตร 2548 : 26)

เหตุแห่งการบัญญัติข้อ 2

1. เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ ประกอบอาชีพโดยสุจริต
2. เพื่อให้มั่นใจในกรรมสิทธิ์ แล้วตั้งหน้าประกอบอาชีพการงานด้วยความ

ชั้นหมั่นเพียร

3. เพื่อให้มีความเคารพในเกียรติของตนเอง มีความสันโดษ
4. เพื่อให้เคารพในสิทธิ์ของผู้อื่น
5. เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

ทรัพย์สมบัติเป็นสิ่งที่ได้มาโดยยาก ต้องใช้แรงกายใช้สมอง เมื่อหามาได้เจ้าของย่อมต้องรู้สึกหวงแหน ต้องการเอาเก็บไว้เป็นประโยชน์แก่ตน แก่คนที่ตนรัก หรือผู้ที่ตนเต็มใจให้การลักขโมยจึงไม่สมควรกระทำ การลักขโมยยังเป็นนิสัยของคนโลกเป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความเดือดร้อนความยากลำบากของผู้อื่น พระพุทธเจ้าทรงตำหนิผู้ที่ลักขโมยไว้แรงมาก ว่า เป็นโจร เป็นเสนียดจัญไรในโลก คนอื่นเขาทำมาหากินโดยสุจริตอาบเหงื่อต่างน้ำ โจรเที่ยวแย่งชิงที่ขยปล้นเขา เป็นการลดเกียรติแห่งการเป็นมนุษย์ คนขอทานมีเกียรติมากกว่าเป็นขโมย เพราะขอทานได้สิ่งของมาด้วยความเต็มใจของผู้ให้

ขอบเขตของศีลข้อที่ 2

1. การลักด้วยตนเอง
2. การใช้ให้คนอื่นลัก โดยการใช้วาจาหรือการเขียนหนังสือ
3. การลอบหึงวัตถุสิ่ง ของ เช่น ลักลอบเอาสิ่งของที่ต้องเสียภาษีทิ้งออกไปให้พ้นเขต
4. การสั่งพรรคพวก ว่า ถ้ามีโอกาสให้พยายามลักเอาสิ่งของนั้นให้สำเร็จไม่ว่าจะใช้เวลานานน้อยเพียงใด หรือ การมีเจตนาทำลายทรัพย์สินผู้อื่นให้เสียหาย
5. การใช้เวทย์มนต์คาถาทำให้เจ้าของทรัพย์หลงงมงาย แล้วหยิบเอาของนั้นมาเป็นของตนเอง
6. การใช้อิทธิฤทธิ์ต่างๆ

จากที่กล่าวมาชี้ให้เห็นว่าเมื่อมีเจตนาที่จะลักทรัพย์นำพาให้มีความพยายามในการลักทรัพย์ ซึ่งความพยายามจำแนกได้ 2 ทาง คือ

1. ความพยายามทางกาย
2. ความพยายามทางวาจา เช่น การใช้วาจาล่อลวง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเอาสี่ข้อที่ 2 คือ การเว้นจากการลักขโมย มาเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1-4 โดยกำหนดพฤติกรรมนักเรียนดังนี้

1. การลักด้วยตนเอง
2. การใช้ให้คนอื่นลัก โดยการใช้วาจาหรือการเขียนหนังสือ
3. การทำลายสิ่งของสาธารณะ

สี่ข้อที่ 3 เว้นจากการประพฤติดนินทา (กาเมสุ มิฉณาจารา เวรมณี)

สี่ข้อที่ 3 คือ เว้นจากการประประพฤติดนินทาทิ้งหลาย สี่ข้อนี้มีลักษณะมุ่งเน้นให้มนุษย์มีความสามัคคี ป้องกันการแตกแยกในครอบครัวและสังคม ทำให้เกิดมีเอกภาพมั่นคงเป็นปึกแผ่นและไว้วางใจซึ่งกันและกันในหมู่เพื่อนมนุษย์ ทั้งยังมีลักษณะป้องกันความมักมากในเรื่องอารมณ์นำใครทั้งหลายทำให้ประพฤติดนินทาศึกคิด เช่น ไม่พอใจในอวัยวะบางส่วนของร่างกายคนแล้วตัดต่อเสริมเติมแต่งให้สวยงาม การใส่ร้ายพุ่มเพื่อย ความไม่รู้จักประมาณในการอุปโภคและบริโภค รวมทั้งการให้มีสติรู้ประมาณที่พอกับความต้องการของคน (สุณีย์ กัลยะจิตร 2548 : 27)

เหตุแห่งการบัญญัติสี่ข้อ 3

1. เพื่อให้เกิดความซื่อสัตย์ไว้วางใจกัน ไม่แตกร้าวกัน
2. เพื่อให้เคารพในสิทธิ์ของกันและกัน
3. เพื่อสร้างความมั่นคงและอบอุ่นในครอบครัว
4. เพื่อป้องกันความสับสนทางประเพณี
5. เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

ขอบเขตของสี่ข้อที่ 3

1. เพศสัมพันธ์ทางสายเลือด การมีเพศสัมพันธ์ทางสายเลือด คือ การมีเพศสัมพันธ์กันทั้งที่ฝ่ายชาย ฝ่ายหญิงมีความสัมพันธ์ทางสายเลือดอย่างใกล้ชิด เช่น พ่อมีเพศสัมพันธ์กับลูกสาว พี่ชายมีเพศสัมพันธ์กับน้องสาว ฯลฯ ในกรณีที่พ่อมีเพศสัมพันธ์กับลูกสาว ถ้าเป็นที่พอใจทั้ง 2 ฝ่าย คือ ทั้ง พ่อ และลูกสาวต่างมีความพอใจในเพศสัมพันธ์ ซึ่งกันและกัน พ่อจะมีความผิดในฐานะที่ล่วงละเมิดสิทธิ์ทางเพศในตัวลูก เพราะพ่อมีหน้าที่ดูแลลูกเท่านั้น ไม่มีสิทธิ์ในการมีเพศสัมพันธ์ และพ่อยังมีความผิดฐานนอกใจภรรยาด้วย ส่วนลูกสาวมีความผิดฐานล่วงละเมิดสามี

ของหญิงอื่น และในกรณีที่แม่มีเพศสัมพันธ์กับลูกชายก็มีความผิดเช่นเดียวกัน ผู้เป็นแม่ย่อมผิด เพราะมีเพศสัมพันธ์กับชายอื่นที่ไม่ใช่สามีตน ส่วนบุตรชายมีความผิดฐานกระทำไปโดยไม่ได้รับการยินยอมจากอีกฝ่าย ก็จัดเป็นการผิดทางศีลอย่างร้ายแรงเพราะล่วงเกินบุคคลที่เป็นอภิมนุษย์

ในกรณีที่มิใช่เพศสัมพันธ์ระหว่างพี่ชายกับน้องสาว หรือพี่สาวกับน้องชาย ผู้ที่ประพฤติผิดศีลตามนั้น คือพี่ชาย เพราะพี่สาวและน้องสาวล้วนเป็น อภิมนุษย์ ยังอยู่ในการดูแลของพ่อแม่ในแง่ของประเพณีในสังคม ถ้าพี่สาวและน้องสาวมีความพึงพอใจในการกระทำอยู่ด้วย ก็ย่อมเป็นการผิดต่อประเพณีนิยม ค่านิยมอันดีงามในสังคม ซึ่งเป็นเหตุนำมาซึ่งความทุกข์ทั้งกายและทางใจต่อผู้ประพฤติผิด (พระธรรมหาปัญญา ขยปญ โฉ 2536)

2. เพศสัมพันธ์ระหว่างชายกับชายหรือหญิงกับหญิง การมีเพศสัมพันธ์แบบนี้ไม่ผิด ข้อบัญญัติเรื่องอภิมนุษย์ฐาน คือ ชาย - หญิง ที่ไม่ควรเกี่ยวข้องแต่เป็นการประพฤติที่ผิดธรรมชาติ สังคมไม่ยอมรับก่อให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียง ถ้าชายคนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองคนหรือหญิงคนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองคน มีครอบครัวแล้วการมีพฤติกรรมเช่นนี้ ต้องจัดได้ว่าเป็นการประพฤติผิดศีลเหตุเพราะเป็นการประพฤติผิดที่นอกใจคู่ครอง (นันทนา อังสุวรังสี 2533)

3. เพศสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิงวิกลจริต ถ้าหากหญิงนั้นมีผู้ดูแลปกครองอยู่ จัดอยู่ในอภิมนุษย์แล้วแล้วชายคนนั้นย่อมผิดศีล แต่ถ้าไม่มีก็จัดว่าไม่ผิดเพราะไม่ครบองค์ประกอบ แต่เป็นการกระทำที่ย่อมได้รับการประณามอย่างรุนแรงจากสังคม เพราะเป็นการกระทำของบุคคลที่ขาดคุณธรรมประจำใจ

4. เพศสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิงโสเภณี ถ้าหากหญิงโสเภณีนั้นมีผู้ดูแลและได้รับการอนุญาตแล้ว การมีเพศสัมพันธ์ด้วยย่อมไม่ผิด แต่ชายผู้มีเพศสัมพันธ์กับหญิงโสเภณีหากมีคู่หมั้นแล้วหรือมีครอบครัวแล้ว จัดว่าเป็นการละเมิดศีล เพราะเป็นการประพฤติผิดใจภรรยาหรือคู่หมั้นของตนเอง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเอาศีลข้อที่ 3 คือ การเว้นจากการประพฤติผิดในกาม มาเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1-4 โดยกำหนดพฤติกรรมนักเรียนดังนี้

1. การมีพฤติกรรมชอบแอบดูนักเรียนเข้าห้องน้ำ
2. การมีพฤติกรรมชอบเปิดกระโปรงเพื่อนนักเรียนหญิง
3. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร

ศีลข้อที่ 4 เว้นจากการพูดเท็จหรือหลอกลวง (มุสาวาทา เวมณิ)

ศีลข้อที่ 4 คือ เจตนาเว้นจากการพูดเท็จ คำพูดที่ไม่ตรงกับความจริง แต่เจตนากล่าวให้เป็นความจริง ทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิด ศีลข้อนี้เน้นไม่ให้ทำลายประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของกันและกันด้วยการใช้วาจาโกหก พูดเท็จ พูดใส่ความ สร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ตนเอง แล้วพูดโยนความคิดให้อีกฝ่ายมีมลทินเสียประโยชน์ และมีลักษณะมุ่งเน้นให้มนุษย์รักษาคำสัตย์ พูดจริงทำจริงต่อกันเพราะความจริงใจนี้จะนำสังคมไปสู่ความเจริญและความสงบสุข (สุเมธีย์ กัลปยะจิตร 2548 : 29)

เหตุแห่งการบัญญัติศีลข้อ 4

1. เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ไว้วางใจกัน
2. เพื่อสร้างความสามัคคี
3. เพื่อให้เกิดความกล้าหาญเชื่อมั่นในตนเอง
4. เพื่อป้องกันไม่ให้ใช้วาจาฉกรรณผลประโยชน์กัน
5. เพื่อป้องกันการขูข่ม ส่อเสียด นินทาว่าร้าย
6. เพื่อให้อยู่รวมกันด้วยความสงบสุข

ขอบเขตของศีลข้อที่ 4

ข้อนี้ กล่าวถึงเจตนาเว้นจากการพูดเท็จ มีขอบเขตแห่งวาจา (คำพูด) ที่เปล่งออกมาแล้วจัดว่าเป็น มุสาวาท ได้ 3 ประการ ดังนี้

1. มุสา คือ การพูดเท็จ พูดโกหก ด้วยเจตนาบิดเบือนความจริงให้คนหลงเชื่อสามารถแสดงกิริยาแห่งอาการเท็จได้ 2 ทางคือ

1. ทางวาจา คือ การพูดโกหกตรง ๆ

2. ทางกาย คือ การทำเท็จทางกาย เช่น ทำเอกสารปลอม ทำรายงานเท็จ เขียนจดหมายโกหก หรือ มีใครถามข้อความที่สามารถรู้เห็นจริงและตอบได้ ก็สันติริษะปฏิเสธ อนึ่ง การพูดมุสานี้มีกิริยาแห่งการพูดเท็จแบ่งออกเป็น 7 ประการ ดังนี้

1. การพูดปิด คือ พูดโกหกตรง ๆ โดยไม่อาศัยมูลเหตุเลย เช่น เห็น บอกว่าไม่เห็น รู้ บอกว่าไม่รู้

2. ทนสาบาน คือ กิริยาที่เลียงคำสัตย์ว่าจะพูดตามจริง แต่ไม่ได้ตั้งใจพูดตามนั้น เช่น เป็นพยานทนสาบานไว้แล้ว ก็เบิกความเท็จ เป็นต้น

3. ทำเล่ห์กระเท่ห์ คือ กิริยาที่อวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์หรืออ้างสรรพคุณต่าง ๆ เช่น อวดรู้วิชาคงกระพัน เป็นเจ้าทรง ฯลฯ ซึ่งเป็นอุบายหลอกให้คนหลงเชื่อ

4. มารยา คือ กิริยาที่แสดงให้ผู้อื่นเห็นคิดจากที่เป็นจริง หรือลงให้เข้าใจผิด เช่น เป็นคนไม่มีศีล ก็วางฟอร์มว่าเป็นคนมีศีล ชอบแสดงความช่วยเหลือต่อหน้าคนทั่วไป เพื่อให้เขาเข้าใจว่าเป็นคนดี มีเมตตา เป็นต้น

5. ทำเลศ คือ การพูดโกหกแบบเล่นสำนวน เช่น เห็นคนวิ่งหนีเขามา เมื่อผู้ไล่มาถามเข้าไม่อยากจะให้เขาจับผู้หนีได้ จึงพูดเท็จเล่นสำนวนว่า ตั้งแต่มาขึ้นอยู่ที่นี่ ไม่เห็นมีใครวิ่งมาทางนี้เลย

6. เสริมความ คือ การพูดโกหกอาศัยความเดิม แต่เสริมความปั้นแต่งให้มีมากกว่าที่เป็นจริง เช่น เห็นเขาทำผิดเรื่องเล็กน้อย แต่กลับพูดว่าเขาทำผิดร้ายแรง

7. อ้ำความ คือ การพูดโกหกอาศัยความเดิม แต่พูดตัดความที่ไม่ประสงค์จะให้เขารู้ออกเสีย เรื่องมีมากแต่พูดให้เหลือน้อย เพื่อปิดความผิดที่ตนได้ทำลงไป (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2520:30)

2. อนุโลม หมายถึง กิริยาแห่งวาจาที่หยาบช้าเลวทราม ไม่จัดว่าเป็นมุสาโดยตรงแต่ก็เป็นกิริยาแห่งวาจาที่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น ซึ่งเป็นเหตุปัจจัยให้มุสาได้ แบ่งกิริยาแห่งอนุโลมมุสา เป็น 2 ประการดังนี้

1. เสียดแทง คือ การพูดให้ผู้อื่นเจ็บใจ หรือได้รับความอับอาย อ้างเรื่องไม่จริง หรือพูดถึงพื้นเพเดิมอันเป็นปมด้อยของเขา

2. สับปลับ คือ การพูดโกหกเพราะถือคะนองวาจา ชอบพูดให้ผู้อื่นเข้าใจผิด ผิดใจกันโดยไม่ตั้งใจ

3. ปฏิสวระ หมายถึง ลักษณะแห่งคำพูดที่แต่เดิมรับคำของผู้อื่นว่าจะทำให้ แต่ภายหลังกลับใจ ไม่ทำตามที่ให้สัญญาไว้ แม้ไม่เป็นการพูดโกหกโดยตรง แต่ก็เป็นการทำลายประโยชน์ของผู้อื่นได้ แบ่งเป็น 3 ประการ ดังนี้

1. ผิดสัญญา คือ ทั้งสองฝ่ายทำสัญญาร่วมกันว่า จะทำโครงการหรือกิจกรรมร่วมกัน แต่ภายหลังก็ไม่ทำตามที่ได้ตกลงกันไว้ เช่น ทำสัญญาว่าจ้าง เป็นต้น

2. เสียดสัตย์ คือ การให้คำสัตย์แก่ท่านฝ่ายเดียวว่าจะทำตามนั้น เช่น ข้าราชการได้ถวายสัตย์ปฏิญาณตนต่อหน้าพระพักตร์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า จะรับราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม ตาภายหลังก็เสียดสัตย์

3. คินคำ คือ การรับปากว่าจะทำสิ่งนั้น ๆ ให้แต่ก็คินคำไม่ทำตามนั้น เช่น รับปากว่าจะให้รางวัล ถ้าทำงานสำเร็จ แต่ก็ไม่ให้ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2520:31)

ถ้อยคำที่ไม่จัดเป็นมุสาวาท

นอกจากกิริยาแห่งวาจา อันจัดว่าเป็นมุสาวาทแล้ว ยังมีลักษณะแห่งวาจาอีกประเภทหนึ่ง ที่ผู้พูดแม้จะพูดไม่จริง แต่ก็ไม่ประสงค์จะให้ผู้ฟังเชื่อ พูดด้วยเจตนาบริสุทธิ์ เรียกว่า ขณัตถุญา คือ การพูดตามความสำคัญของเรื่อง แบ่งเป็น 4 ประการดังนี้

1. โวหาร หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นธรรมเนียมเพื่อความไพเราะทางภาษา เช่น การเขียนจดหมายเอกสารทางราชการ ลงท้ายความนับถือ แต่ผู้เขียนไม่มีความนับถือหรือเคารพ เขาเลย

2. นิยาย หมายถึง การพูดเรื่องเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ใจความสุภาพหรือให้เข้าใจง่าย เช่น เวลาเทศน์ ก็ผูกนิยาย ยกอุปมาอุปมัยให้เห็นภาพ

3. สำคัญผิด หมายถึง ผู้พูดเข้าใจผิด พูดไปตามความเข้าใจของตน เช่น จำวันเดือน ปี ผิด ใครถามก็ตอบตามนั้น

4. พลั้ง หมายถึง ผู้พูดตั้งใจจะพูดเรื่องหนึ่ง แต่ปากกลับผลออกไปพูดอีกเรื่องหนึ่ง

ทั้ง 4 ข้อนี้ ไม่จัดว่าเป็นมุสาวาท เพราะผู้พูดมีเจตนาบริสุทธิ์ แม้จะพูดไม่จริง แต่ผู้พูดก็ไม่ได้ตั้งใจจะให้ผู้ฟังเข้าใจผิด ซึ่งทั้ง 4 ข้อ ก็เป็นขอบเขตแห่งศีลข้อนี้ และเป็นทางออกแห่งวาจาของผู้พูดโดยไม่ตั้งใจ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2520:32)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเอาศีลข้อที่ 4 คือ การเว้นจากการพูดเท็จ มาเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1-4 โดยกำหนดพฤติกรรมนักเรียนดังนี้

1. การพูดโกหก
2. การพูดล้อเสียด
3. การพูดเพ้อเจ้อ
4. การพูดคำหยาบ
5. การพูดขู่งให้เกิดความแตกแยก

ศีลข้อที่ 5 เว้นจากการดื่มสุราเมรัยหรือสิ่งเสพติดต่างๆ (สุราเมรัยมชฺชุปมาทภูฏานา เวมณิ)

ศีลข้อที่ 5 คือ เจตนาเว้นจากการดื่มน้ำเมา คือ สุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ศีลข้อนี้มีลักษณะมุ่งเน้นให้มนุษย์รักษาสติสัมปชัญญะ ระลึกรู้ว่ากำลังคิด กำลังพูด กำลังทำอะไรอยู่ โดยการไม่ดื่มหรือไม่เสพของมึนเมาทุกชนิด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาท แล้วพลาดไปทำผิดศีลทั้ง 4 ข้อข้างต้นได้ ซึ่งศีลข้อนี้นับว่าเป็นศีลข้อที่มีความสำคัญมากที่สุด ในศีลทั้ง 5 ข้อ (สุณีย์ กัลยะจิตร 2548 : 29)

เหตุแห่งการรักษาศีลข้อ 5

1. เพื่อสนับสนุนรักษาศีล 4 ข้อ ข้างต้น
2. เพื่อให้มีสติรอบคอบ ไม่ประมาทมัวเมา
3. เพื่อป้องกันการสิ้นเปลืองเวลาและทรัพย์สินสมบัติโดยไม่จำเป็น
4. เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทะเลาะวิวาท
5. เพื่อป้องกันมิจลาชีพ อาชญากรรมและการชักจูงในทางที่ผิด
6. เพื่อป้องกันมิให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ
7. เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

ขอบเขตของศีลข้อที่ 5

ศีลข้อนี้กล่าวถึงเจตนางดเว้นจากการดื่ม คือ สุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท มีขอบเขตหมายถึงน้ำเมา 2 ประเภท ดังนี้

1. สุรา หมายถึง น้ำเมาที่กลั่นแล้วหรือเรียกว่า เหล้า ทางศาสนาแบ่งสุราออกเป็น 5 ชนิด คือ
 - 1.1 สุราทำด้วยแป้ง (ปญฺฐิสฺสุรา)
 - 1.2 สุราทำด้วยขนม (ปฺวสุรา)
 - 1.3 สุราทำด้วยข้าวสุก (โอทฺนสุรา)
 - 1.4 สุราที่หมักด้วยเชื้อ (ภิกฺขณฺปฏฺกฺขิตฺตา)
 - 1.5 สุราที่ปรุงด้วยเครื่องเทศต่าง ๆ (สมฺภการสํบุตฺตา) (ขุ.อิติ.อฎ. 2537 : 576)
2. เมรัย หมายถึง น้ำเมาที่ไม่ได้กลั่น ทางศาสนาแบ่งเมรัยออกเป็น 5 ชนิด
 - 2.1 น้ำคองคอกไม้ (ปฺปฺพฺผาสโว)
 - 2.2 น้ำดอกผลไม้ (ผลาสโว)
 - 2.3 น้ำคองน้ำผึ้ง หรือ น้ำคองน้ำหวาน (มธุวาสโว)
 - 2.4 น้ำคองน้ำอ้อย (คฺฤพาสโว)

2.5 น้ำคองที่ปรุงด้วยเครื่องเทศต่างๆ (สมภารสยุดโต) (บุ.อิติ.อฎ. 2537 : 576)

นอกจากน้ำเมาทั้ง 2 ประเภทนี้แล้ว ของมีนเมาและสิ่งเสพติดทุกชนิด เช่น ฝิ่น กัญชา มอร์ฟีน เฮโรอีน ยาบ้า ยาอี โคเคน แลกเกอร์ ทินเนอร์ กาว เป็นต้น ก็จัดเข้าในขอบเขตแห่งศีลข้อนี้ด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเอาศีลข้อที่ 5 คือ การเว้นจากการดื่มสุราเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท มาเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 1-4 โดยกำหนดพฤติกรรมนักเรียน ดังนี้

1. การดื่มเครื่องดื่มที่ผสมกับแอลกอฮอล์
2. การสูบบุหรี่
3. การดมกาว การดมทินเนอร์
4. การเสพยาเสพติดทุกชนิด

อานิสงส์ของการรักษาศีล 5

1. การไม่ฆ่าไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีอานิสงส์ดังต่อไปนี้
 - 1.1 ทำให้เป็นผู้ไม่มีภัย
 - 1.2 ทำให้จิตใจสบายถึงแต่สิ่งที่ดิ้งาม
 - 1.3 ทำให้มีอายุยืน และมีสุขภาพดี
 - 1.4 ใ่วใจกันได้ไม่ต้องระแวงกัน
 - 1.5 ทำให้ไม่ต้องมีความกังวลมุ่งหน้าศึกษาเล่าเรียนประกอบอาชีพการงาน พัฒนา

บ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม 2546:10 – 11)

2. การไม่ลักไม่เอาของคนเปรียบกัน มีอานิสงส์ดังต่อไปนี้
 - 2.1 ทำให้ใ่วใจกัน อยู่กันอย่างสงบ
 - 2.2 นอนตาหลับไม่ต้องคอยระวังโจรผู้ร้าย
 - 2.3 ทรัพย์สินไม่สูญหาย แต่เจริญเพิ่มพูนขึ้น
 - 2.4 งานที่สร้างสรรค์ขึ้นได้ผลสมบูรณ์ มีคุณภาพดีทำให้การพัฒนาเจริญก้าวหน้า

โดยเร็วขึ้น (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม 2546:10 – 11)

3. การไม่ประพฤติดิคนอกใจและการไม่ละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นหวงแหน มีอานิสงส์ดังต่อไปนี้

- 3.1 คนเองก็ไม่มีศัตรู ผู้อื่นก็ไม่ระแวง มีความใ่วใจกัน อยู่อย่างสงบ
- 3.2 ทำให้ครอบครัวมีความสุข มีความอบอุ่น ผูกพันและเคารพเชื่อฟังกัน

3.3 ทำให้มีความภาคภูมิใจในเกียรติแห่งวงศ์สกุลของตน

3.4 ทำให้เกิดความสามัคคี ไม่มีความสับสนในทางประเพณี (กรมการศาสนา
กระทรวงวัฒนธรรม 2546:10 – 11)

4. การไม่พูดเท็จ มีอานิสงส์ดังต่อไปนี้

4.1 เป็นที่เชื่อถือเคารพศรัทธาของคนทั่วไป

4.2 ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

4.3 ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีและสำเร็จด้วยดี

4.4 ทำให้เกิดความกล้าหาญเข้มแข็งและเชื่อมั่นในตัวเอง (กรมการศาสนา

กระทรวงวัฒนธรรม 2546:10 – 11)

5. การไม่เสพของเสพยาเสพติดให้โทษ มีอานิสงส์ดังต่อไปนี้

5.1 ไม่บั่นทอนสุขภาพและสติปัญญา

5.2 ไม่สิ้นเปลืองทรัพย์สิน

5.3 ไม่ก่อการทะเลาะวิวาท

5.4 ไม่ถูกชักจูงในทางที่ชั่วร้ายง่าย

5.5 ไม่มีภาระกังวลจุกจิกโดยไร้เหตุ

5.6 ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

5.7 เป็นที่เคารพนับถือของคนโดยทั่วไป (กรมการศาสนา , กระทรวงวัฒนธรรม

2546:10 – 11)

พอสรุปได้ว่า ศิลเป็นหลักความประพฤติทางกาย วาจา หรือการรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย และการเลี้ยงชีพสุจริตโดยมีเจตนาเป็นเครื่องประพฤติดังเดิมนการทุจริต เพื่ออบรมจิตใจให้ตั้งอยู่ในกุศลธรรมทั้งหลาย ฉะนั้น พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5

ความหมายของพฤติกรรม

ลักษณะ สรวิวัฒน์ (2544:16-17) ได้สรุปความหมายของพฤติกรรม ไว้ดังนี้

1. พฤติกรรม หมายถึง การกระทำการแสดงอาการของอินทรีย์ (Organism) ที่แสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิด และจินตนาการ ซึ่งเจ้าของเท่านั้นที่รู้ได้ และในส่วนของบุคคลอื่นก็สามารถรู้ได้เรียกว่า พฤติกรรมภายนอก และพฤติกรรมภายใน

2. พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือปฏิกิริยาที่ปรากฏออกมาทางร่างกาย ทางกล้ามเนื้อ ทางสมอง ทางอารมณ์ และทางความรู้สึกนึกคิด ซึ่งเป็นเรื่องปกติที่มนุษย์และสัตว์ย่อมจะแสดงออกมาให้เห็นได้อย่างชัดเจน เช่นการพูด เดิน ร้องไห้ เป็นต้น หรืออาจไม่สามารถเห็นชัดได้ เช่น ความพอใจ หรือการนึกคิด เป็นต้น

3. พฤติกรรม หมายถึง กิริยาของสิ่งมีชีวิตในทุกรูปแบบที่แสดงออกมาเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากระตุ้น ทั้งสิ่งเร้าที่อยู่ภายในและภายนอกร่างกาย เพื่อเป็นไปได้อย่างเหมาะสมในการอยู่รอดของชีวิต โดยสิ่งที่มีชีวิตทุกชนิดต้องมีการปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมตลอดเวลา เพราะสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ พฤติกรรมจึงเกิดจากการประสานงานกันระหว่างระบบประสาท ระบบกล้ามเนื้อ และระบบต่อม

4. พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ก็ตาม เช่น การทำงานของหัวใจ การทำงานของกล้ามเนื้อ การพูด การแสดงความรู้สึก เป็นต้น

5. พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมใดๆของร่างกายที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับกระบวนการทางจิตซึ่งถูกจุดใจด้วยสิ่งเร้าต่างๆ เช่น ความคิด อารมณ์ เป็นต้น

6. พฤติกรรม หมายถึง การแสดงออกในลักษณะต่างๆ ของสิ่งมีชีวิตซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้ทั้งมนุษย์ สัตว์ พืช ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เกิดขึ้นจากภายในร่างกายหรือภายนอก ร่างกาย พฤติกรรมนี้สามารถสังเกตได้โดยตรง หรือใช้เครื่องมือวัดได้ หรืออาจสังเกตได้ทางอ้อม เช่น การพูด การเคลื่อนไหว การทำงานของระบบต่างๆ ภายในร่างกาย การจำ การคิด ตลอดจนความรู้สึก ทักษะคติ เป็นต้น

จากความหมายของพฤติกรรมข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมมนุษย์ หมายถึง อาการกระทำหรือกิริยาที่แสดงออกมาทางร่างกายกล้ามเนื้อสมองในทางอารมณ์ ความคิด และความรู้สึก พฤติกรรมเป็นผลจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า เมื่อมีสิ่งเร้า หรือสิ่งกระตุ้นมาเร้าในเวลาใดจะมีการตอบสนองเมื่อนั้น

ที่มาของพฤติกรรมบุคคล

สุรพล พยอมรัมย์ (2545:19) กล่าวว่า การกระทำในแต่ละครั้งของบุคคลที่มีสภาพร่างกายปกติ ล้วนแล้วแต่ต้องผ่านกระบวนการคิดและการตัดสินใจ อันประกอบด้วยอารมณ์และความรู้สึกของผู้กระทำพฤติกรรมนั้นๆ จึงทำให้พฤติกรรมของแต่ละคนและพฤติกรรมแต่ละคราวเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนไปตามเรื่องที่เกี่ยวข้องเสมอ กระบวนการเกิดพฤติกรรมประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. ส่วนการแสดงออกหรือกิริยาท่าทาง (acting)
2. ส่วนการคิดเกี่ยวกับกิริยานั้น (thinking)
3. ส่วนความรู้สึกในขณะนั้น (feeling)

ดังนั้น การพิจารณาพฤติกรรมของคน ควรแยกวิเคราะห์ออกเป็นส่วนๆ เพราะจะทำให้เราทราบถึงต้นตอของการกระทำได้มากและชัดเจนที่สุด

ประเภทของพฤติกรรม

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2543:23) แบ่งพฤติกรรมเป็นประเภทได้หลายรูปแบบดังนี้

1. ประเภทของพฤติกรรมตามสาเหตุการเกิด แบ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากสิ่งกระตุ้นภายในตัวคน และพฤติกรรมที่เกิดจากสิ่งกระตุ้นภายนอกตัวคน
2. ประเภทของพฤติกรรมแบ่งตามการแสดงออก แบ่งเป็น พฤติกรรมที่แสดงออกภายนอก และพฤติกรรมที่เก็บงำไว้ภายใน
3. ประเภทของพฤติกรรมแบ่งตามผลการกระทำ แบ่งเป็น 3 อย่างคือ
 - 3.1 พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย หมายถึงพฤติกรรมที่เป็นผลของการแสดงออกทางความรู้ ความจำ ความคิดเห็น
 - 3.2 พฤติกรรมด้านเจตณพิสัย หมายถึงพฤติกรรมที่เป็นผลของการแสดงออกทางด้าน อารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ ทศนคติ ตำนิยม
 - 3.3 พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย หมายถึงพฤติกรรมที่เป็นผลของการแสดงออกทางลักษณะการกระทำที่เป็นความชำนาญ เช่น การสอน
4. ประเภทของพฤติกรรมแบ่งตามการกระทำทางร่างกายและจิตใจ แบ่งเป็น พฤติกรรมทางกาย พฤติกรรมทางวาจา พฤติกรรมทางใจ
5. ประเภทของพฤติกรรมแบ่งตามความคาดหมายของสังคม แบ่งเป็น พฤติกรรมที่พึงประสงค์ และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

พฤติกรรมการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5

พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีดังนี้ การพัฒนาการเรียนการสอน การจัดกิจทางศาสนาในโรงเรียน การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมในชีวิตประจำวัน

1. การพัฒนาการเรียนการสอน

เป็นพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอน ตามเนื้อหาที่ได้รับมอบหมาย เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้แก่ การจัดทำ

แผนการเรียนการสอน การสร้างข้อสอบ การผลิตสื่อการเรียนการสอน การสร้างอุปกรณ์ประกอบการสอน หรือ การเขียนเอกสารประกอบการสอน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Gagne (กาเย) อ้างถึงใน ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องของแพทย์โรงพยาบาลรามาริบัติ (ออนไลน์) 2550 ได้กล่าวรูปแบบการสอนไว้ 9 รูปแบบ ดังนี้

- 1.1 สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียน
- 1.2 แจกจุดประสงค์ บอกให้ผู้เรียนทราบถึงผลการเรียน เห็นประโยชน์ในการเรียน ให้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียน
- 1.3 กระตุ้นให้ผู้เรียนทบทวนความรู้เดิมที่จำเป็นต่อการเชื่อมโยงไปหาความรู้ใหม่
- 1.4 เสนอบทเรียนใหม่ๆ ด้วยสื่อต่างๆ ที่เหมาะสม
- 1.5 ให้แนวทางการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมด้วยตนเอง ผู้สอนแนะนำวิธีการทำกิจกรรม แนะนำแหล่งค้นคว้าต่างๆ
- 1.6 กระตุ้นให้ผู้เรียนลงมือทำแบบฝึกปฏิบัติ
- 1.7 ให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้เรียนทราบถึงผลการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ
- 1.8 การประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์
- 1.9 ส่งเสริมความแม่นยำ การถ่ายโอนการเรียนรู้ โดยการสรุป การย้ำ การทบทวน
2. การจัดกิจกรรมทางศาสนาในโรงเรียน
เป็นการจัดกิจกรรมทางศาสนาในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักและให้ความสำคัญของศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งมีลักษณะดังนี้
- 2.1 การจัดโครงการค่ายคุณธรรมจริยธรรม
- 2.2 การนำแสดงตนเป็นพุทธมามกะ
- 2.3 การบรรยายธรรม
- 2.4 การนำนักเรียนเข้าวัดปฏิบัติธรรมและเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา
- 2.5 การจัดกิจกรรมให้นักเรียนรับศีล 5 ก่อนการเรียนการสอน
- 2.6 การจัดกิจกรรมนั่งสมาธิก่อนการเรียนการสอน
3. การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมในชีวิตประจำวัน
เป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนซึ่งมีลักษณะดังนี้
- 3.1 การจัดทำสมุดบันทึกความดี
- 3.2 การสวดมนต์ก่อนนอน
- 3.3 การนั่งสมาธิก่อนนอน
- 3.4 การแผ่เมตตา

3.5 การทำบุญตักบาตรตอนเช้า

3.6 การเข้าวัดทำบุญทุกๆ วันพระ เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการจริยธรรมของ Lawrence Kohlberg (ลอว์เรนซ์ โคลท์เบอร์ค) ซึ่ง ลิจิต กาญจนารักษ์ (2548:17) ได้ประยุกต์ไว้ดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้นักเรียนตระหนักและให้ความสำคัญของคนอื่นในสังคม คนที่อยู่ใกล้ซัดนักเรียน เช่น พี่น้อง ครู พ่อแม่

2. จัดกิจกรรมให้นักเรียนบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม การเก็บกวาด การแบ่งปัน การแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และให้นักเรียนอธิบายแสดงความคิดเห็นว่าทำไมตนเองจึงต้องช่วยเหลือคนอื่น ทำไมจึงต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา

3. สร้างบทเรียน สถานการณ์ กิจกรรมให้นักเรียนร่วมบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม ห้องเรียน โรงเรียน และชุมชน

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีข้างต้น พอสรุปได้ว่า พฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 มีการปฏิบัติหลักๆ ดังนี้ การพัฒนาการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมทางศาสนาในโรงเรียน การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมในชีวิตประจำวัน

4. แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3 แนวคิด คือ แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) แนวคิดทฤษฎีกระบวนการคิด (Cognitive Theory) และแนวคิดทฤษฎีสังคม-กระบวนการคิด (Social-Cognitive Theory) โดยมีแนวคิดและหลักการนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้ (ลิจิต กาญจนารักษ์ 2548:25 - 29) แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ศึกษาพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ มีความเห็นว่าการเรียนรู้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม พฤติกรรมการเรียนรู้สามารถสร้างเงื่อนไขให้เกิดขึ้นได้ การทดลองของนักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยม เริ่มต้นจากการทดลองในห้องปฏิบัติการของพาฟลอฟ (Pavlov) และ สกินเนอร์ (Skinner) พาฟลอฟได้ทำการทดลองวางเงื่อนไขให้สัตว์ทดลองตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เป็นสัญลักษณ์ และต่อมาพัฒนาเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ พฤติกรรมที่มีแนวโน้มว่าสามารถวางเงื่อนไขให้เกิดขึ้นได้นั้นเป็นพฤติกรรมรีเฟลกซ์ (reflex response) เช่น การหลั่งน้ำลาย และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับอารมณ์และทัศนคติ เช่น ความกลัว ความรู้สึกรอคอย ฟังพอใจ สิ่งที่มีอิทธิพลเหนือการเรียนรู้แบบนี้คือ การเสริมแรง (reinforcement) ต่อมา สกินเนอร์มีความเห็นว่าการ

อธิบายผลจากการทดลองของพาฟลอฟ ยังไม่ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ในธรรมชาติทั้งหมด จากการศึกษาที่มีความเชื่อว่าพฤติกรรมการเรียนรู้นั้นถ้าเกิดจากการที่ผู้เรียนได้กระทำก่อนและเมื่อได้กระทำแล้วผลที่ได้รับอย่างต่อเนื่องจากการกระทำนั้น จะเป็นเงื่อนไขให้ทำ หรือไม่ทำ ในโอกาสต่อไป ในกระบวนการทดลองในห้องปฏิบัติการของสกินเนอร์ พบว่า ถ้าสัตว์ทดลองทำถูกตามเงื่อนไขแล้วได้รับการเสริมแรงต่อไป สัตว์ทดลองมีแนวโน้มว่าจะกระทำเช่นนั้นทุกครั้งที่มีความต้องการ แต่หากว่าถ้าทำแล้วไม่ได้รับการเสริมแรงพฤติกรรมที่เคยทำนั้นมีแนวโน้มจะลดลงและหายไป สกินเนอร์เรียกการวางเงื่อนไขในแบบนี้ว่า การวางเงื่อนไขให้ปฏิบัติ (Operant conditioning) แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยม เมื่อนำมาใช้อธิบายปรากฏการณ์การเรียนรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แนว คือ แนวการวางเงื่อนไขของพาฟลอฟ ซึ่งรู้จักกันในชื่อ Classical conditioning เพื่อเป็นเกียรติแก่พาฟลอฟ หรือ Pavlovian conditioning หรือ Conditioning Type 1 โดยพฤติกรรมที่เกิดจากการถูกวางเงื่อนไข เป็นพฤติกรรมรีเฟลกซ์ อารมณ์ และ ทักษะคิด ส่วนแนวการวางเงื่อนไขในชนิดที่ 2 คือการวางเงื่อนไขให้ปฏิบัติของสกินเนอร์ รู้จักกันในชื่อ Operant conditioning หรือ Instrumental conditioning หรือ Conditioning Type 2 อธิบายว่า อินทรีย์เกิดการเรียนรู้เพราะถูกวางเงื่อนไขจากการปฏิบัติ หากผลต่อเนื่องจากการปฏิบัติได้รับผลดี ได้รับการเสริมแรง อินทรีย์จะพัฒนาพฤติกรรมนั้นๆ ขึ้นมาอีกจนหนักแน่น กลายเป็นการเรียนรู้ นักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม มีความเห็นว่า การแสดงออกพฤติกรรมในชีวิตประจำวันของมนุษย์ทั้งหมด ถูกชักจูงโดยกระบวนการเสริมแรงจนทำให้พฤติกรรมนั้นติดแน่นคงทนถาวร พฤติกรรมเป็นผลมาจากการเรียนรู้ หลักการที่เป็นข้อตกลงเบื้องต้น อันเกิดจากการทดลองของนักพฤติกรรมนิยม สรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมเป็นสิ่งที่สามารถวางเงื่อนไขให้เกิดขึ้นได้ โดยพัฒนาทีละเล็กทีละน้อย ค่อยเป็นค่อยไป จากพฤติกรรมง่าย ๆ ไปสู่พฤติกรรมที่ซับซ้อน
2. พฤติกรรมการเรียนรู้ของพฤติกรรมเกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เป็นสัญลักษณ์ หากสิ่งเร้าที่เป็นสัญลักษณ์เป็นสิ่งที่ดี น่าพึงพอใจ ผู้เรียนจะแสดงพฤติกรรมที่พึงพอใจ ชอบ มีความสุข และมีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมนั้นอีกในอนาคต หรือพฤติกรรมนั้นจะติดฝังแน่นถาวรตรงกันข้าม หากสิ่งเร้าที่เป็นสัญลักษณ์ที่ไม่ดี ไม่น่าพึงพอใจ ทำให้เกิดความกลัวปฏิกิริยาตอบสนองก็ออกมาในทางลบ เช่น ความกลัวต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น กลัวเสียง กลัวสี กลัวสัตว์ กลัวที่สูง รวมทั้งการมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นๆ มาก
3. ในการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องกระทำด้วยตัวเอง ผู้เรียนเรียนรู้จากผลที่ได้รับจากการกระทำ

4. การเสริมแรงเป็นสิ่งที่มียุทธวิธีพลเหนือพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะในช่วงที่กำลังพัฒนาของพฤติกรรม

5. กระบวนการให้การเสริมแรงของพฤติกรรมจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง คือ เมื่ออินทรีย์ได้แสดงพฤติกรรมในทางที่พึงประสงค์ แล้วจะต้องได้รับการเสริมแรงอย่างทันที การทำเช่นนี้จะทำให้มีการพัฒนาของพฤติกรรมเกิดขึ้น ดังนั้นจึงมีหลักว่าผู้ฝึก หรือครู หรือพ่อแม่ ต้องการให้เด็ก ๆ มีพฤติกรรมอะไรก็ให้การเสริมแรงกับพฤติกรรมนั้น หากไม่ต้องการให้เกิดพฤติกรรมก็ต้องยุติการให้การเสริมแรง ซึ่งในชีวิตประจำวัน พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรง จากครู พ่อแม่ อาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ไม่เหมาะสมก็ได้ ดังนั้น พ่อแม่ และครู จึงต้องใคร่ครวญให้การเสริมแรงต่อพฤติกรรมที่คิดว่าเหมาะสมเท่านั้น

6. สิ่งที่น่ามาเป็นตัวเสริมแรงจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของอินทรีย์ เช่น อาหาร สิ่งที่ชอบ ขนม ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการกระตุ้นให้การเรียนรู้พัฒนาขึ้น ต่อมาเมื่อผู้เรียนพัฒนาพฤติกรรมที่เกือบมั่นคงแล้ว ตัวเสริมแรงอาจเปลี่ยนเป็นนามธรรมได้และ โดยค่อยๆลดตัวเสริมแรงที่เป็นวัตถุลง เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนทำจากแรงจูงใจภายในมากกว่าแรงจูงใจภายนอก การนำแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมาใช้กับการจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้ดังนี้

1. จัดสิ่งเร้าที่น่าพึงพอใจแก่ผู้เรียน เพื่อให้ นักเรียนตอบสนองต่อสัญลักษณ์ที่เป็นสุขพอใจ บทเรียนจึงควรสนุก ตอบสนองความต้องการตามธรรมชาติของวัยเด็ก สื่อการสอนจัดทำสวยงาม น่าสนใจ กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น ห้องเรียน บริเวณ โรงเรียน สะอาด สวยงาม ปราศจากการถูกรบกวนทางเสียง กลิ่นอับ การเจ็บปวด คุณครูต้องเป็นสัญลักษณ์ของความรัก ความสนุก ความน่าพึงพอใจ ผ่านบุคลิกภาพและวิธีสอนของครู เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนชอบ และมีทัศนคติที่ดีต่อครู การสอนของครูและเนื้อหาที่เรียน

2. ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ครูต้องออกแบบวิธีสอนให้นักเรียนได้ปฏิบัติด้วยตัวเองทั้งในขณะที่เรียนและหลังเรียนแล้ว เช่น ทำแบบฝึกหัด ทดลองปฏิบัติจริง ทำการบ้าน ทำรายงาน

3. ครูจะต้องให้การเสริมแรงอย่างต่อเนื่องหลังจากที่นักเรียนได้ทำงานแล้ว เช่น เมื่อนักเรียนตอบถูกก็ให้คำยืนยันย้อนกลับ ว่า ถูกแล้ว หรือ ผิดแล้ว ครูต้องตรวจการบ้านตรวจแบบฝึกหัดอย่างรวดเร็ว การให้การเสริมแรงอาจเริ่มต้นจากรางวัลที่เป็นสิ่งของที่เด็กชอบ ทั้งนี้เพื่อใช้ในการพัฒนาพฤติกรรม เมื่อเด็กได้พัฒนาพฤติกรรมในทิศทางที่พึงประสงค์แล้วจึงค่อยๆลดการเสริมแรงด้วยวัตถุเป็นการชื่นชม เช่น จัดกิจกรรมชื่นชมผลงานของนักเรียน แสดงนิทรรศการ

ประกวดผลงาน ส่งผลงานเข้าชิงรางวัล ในขณะที่สอนมีการแข่งขัน และเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคน ได้แสดงผลงานของตัวเอง

4. ครูมีการแสดงออกสื่อสารทั้งภาษาพูดและภาษากายที่แสดงออกถึงความอบอุ่น สร้างบรรยากาศของความเป็นมิตรไมตรี ส่งเสริมการเรียนรู้ การช่วยเหลือเกื้อกูล ความมั่นใจและการเรียนอย่างมีความสุข

แนวคิดทฤษฎีกระบวนการคิด

แนวคิดทฤษฎีกระบวนการคิดมีความเห็นว่าการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้เท่านั้น เพราะการเรียนรู้เป็นกระบวนการของจิต (Mental Process) เป็นกระบวนการคิด พฤติกรรมเป็นผลมาจากกระบวนการคิด ถ้าพฤติกรรมที่แสดงออกมาไม่ดี ก็แสดงว่าเกิดจากกระบวนการคิดที่ไม่ดี ดังนั้น ถ้าจะพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ก็ต้องเริ่มต้นที่การพิจารณากระบวนการคิดของผู้เรียน ทฤษฎีกระบวนการคิดอธิบายรูปแบบของการคิด ในลักษณะการประมวลผลข้อมูล หรือ Information Processing ซึ่งมีรูปแบบที่เขียนเป็นผังดังนี้

Input → process → output

ในกระบวนการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องได้กระทบต่อสิ่งเร้าจากภายนอกผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ การได้ยิน การได้เห็น การได้สัมผัส การได้ชิมรส และการได้กลิ่น ประสบการณ์จากสิ่งเร้าที่ผ่านระบบประสาทนี้จะถูกนำมาบันทึกไว้ในความทรงจำ ในกระบวนการคิด คนต้องอาศัยความทรงจำมาช่วย ดังนั้นประสบการณ์ตรงของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งที่มียุทธูปพลเหนือการเรียนรู้ แต่ในการเรียนรู้แต่ละครั้ง ผู้เรียนต้องสังเคราะห์ความทรงจำเก่าๆ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลจำนวนมากที่บันทึกไว้ในหน่วยความจำมาทำงานติดต่อกัน มีปฏิภิกิริยาร่วมกันแล้วจัดระบบข้อมูลขึ้นมาใหม่ กลายเป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ การตอบสนองใหม่ที่เกิดขึ้น ไม่จำเป็นว่าจะต้องเหมือนเดิม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเหมือนกันแต่ปฏิภิกิริยาที่ตอบสนองแตกต่างกันได้ ทั้งนี้เพราะผู้เรียนใช้ระบบข้อมูลเพื่อการตีความแตกต่างกันไป ในการเรียนรู้โดยกระบวนการคิดนี้ ประสบการณ์ตรงเป็นสิ่งสำคัญ การฝึกให้ผู้เรียนจัดระบบการคิดของตัวเอง เป็นสิ่งที่พัฒนาได้ ในการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ครูไม่จำเป็นต้องดูที่ผลงานแต่ต้องดูที่ว่านักเรียนคิดอย่างไรผลงานจึงออกมาเช่นนี้ ถ้าจะเสริมแรงให้ชื่นชมกระบวนการคิดของนักเรียน ให้นักเรียนอธิบายการคิดของเขา โดยสรุปนักจิตวิทยากระบวนการคิดมีหลักการเบื้องต้นในการเรียนรู้ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการคิด
 2. ประสาทการรู้สึกทั้ง 5 เป็นอวัยวะที่สำคัญในการรับปัจจัยนำเข้าไปสู่กระบวนการคิด
 3. กระบวนการคิดเป็นทั้งบทบาทของสมองและจิต
 4. สิ่งเร้าจากภายนอกหรือประสบการณ์ตรง เป็นปัจจัยนำเข้าสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด หากปราศจากสิ่งเร้าจากภายนอก หรือ การที่ผู้เรียนมีอุปสรรคในการนำเข้าประสบการณ์ การเรียนรู้ก็จะมีอุปสรรค
 5. ในการคิดผู้คิดต้องอาศัยข้อมูลความจำมาประมวลเป็นความคิด ความทรงจำซึ่งเป็นบทบาทของสมอง เป็นแผ่นบันทึกสาระข้อมูลทั้งหมดที่ผู้เรียนได้รับมา โดยจะอ้างอิงประสบการณ์ตรงซึ่งความทรงจำนี้จะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการคิด และพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้
 6. ในการเรียนรู้ผู้เรียน ไม่จำเป็นต้องระดมหน่วยของความจำทั้งหมดมาใช้ แต่ผู้เรียนจะมีกลไกในการเลือกดึงข้อมูลความจำเพียงบางอย่างมาใช้ ทั้งนี้จะต้องผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล
 7. การทำ การได้ปฏิบัติด้วยตัวเอง ทำให้เกิดการปรับปรุงในกระบวนการคิด
 8. ผลของกระบวนการคิดคือพฤติกรรมที่สังเกตได้และภาษา
 9. ผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ของคนด้วยตนเอง หรือค้นพบได้ด้วยตัวเอง ผ่านประสบการณ์ตรง
- การนำแนวคิดจิตวิทยากระบวนการคิดมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีดังนี้
1. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีปฏิริยาโต้ตอบ สัมผัสกับประสบการณ์ตรงให้มากที่สุด เรียนรู้ในบริบทของชีวิตจริง สื่อการสอนที่เป็นของจริง มีอยู่ในธรรมชาติสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติหรือทำด้วยตัวเอง ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการเรียนรู้
 2. จัดกิจกรรมพัฒนากระบวนการคิดให้สอดคล้องกับพัฒนาการกระบวนการคิดของนักเรียน
 3. จะต้องมีการฝึกฝนบ่อยๆทำบ่อยๆให้เกิดความชำนาญ ปฏิบัติจริง ให้ทำโครงการ ให้นำเสนอผลงาน หรือพัฒนา Scheme, พัฒนา metacognition แล้วสรุปผลการเรียนรู้
 - 3.1 เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบด้วยตัวเอง (Discovery learning)
 - 3.2 เพื่อสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตัวเอง (Constructive learning)

4. ฝึกให้นักเรียนวิเคราะห์ผลจากการกระทำของตนเอง ส่งเสริมการใฝ่รู้ด้วยตัวเอง คัดจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม

5. ให้นักเรียนฝึกคิดเป็นกลุ่ม ระดมพลังความคิด ระดมพลังสมอง ส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ระหว่างครู-นักเรียน นักเรียน ครู วิทยากร ที่ปรึกษาโครงการ ขยายความคิด-ประสบการณ์ จากบริบทสังคม ถึงแวดลอม

6. ในนักเรียนที่โตแล้ว ส่งเสริมให้คิดเชิงนามธรรม คัดจากพฤติกรรมของคนในบริบทจริง คัดจากปัญหาจริงไปสู่ปัญหาที่เป็นสมมติฐาน ความน่าจะเป็น

7. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ คิดหลายแบบหลายวิธี คิดแก้ปัญหาหลายทาง แล้วเลือกแนวทางที่คิดว่าดีที่สุด

8. กลุ่มมีอิทธิพลเหนือความคิด พฤติกรรม การแสดงออกโดยภาพรวมคนมีแนวโน้ม คล้อยตามพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม

9. ภาวะจิตที่สงบ เป็นสมาธิ ทำให้สมองและระบบประสาทเรียนรู้ได้ดี พัฒนาความจำ พัฒนากายะมุงมั่นกับงาน ดังนั้นผู้สอนควรฝึกให้นักเรียนทำสมาธิก่อนเรียนในช่วงเวลาสั้นๆ โดยใช้หลักการหายใจเป็นสื่อกลางให้จิตเป็นสมาธิ

แนวคิดทฤษฎีสังคม-กระบวนการคิด (Social-Cognitive Theory)

แนวคิดทฤษฎีสังคม-กระบวนการคิดมีความเห็นว่าพฤติกรรมการเรียนรู้เกิดจากการได้สังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ เช่น ตัวแบบในสังคมคือพ่อแม่ พี่น้องในครอบครัว เพื่อน และชุมชน สิ่งที่สังเกตได้คือ พฤติกรรมการแสดงออกของใบหน้า ท่าทาง การแต่งกาย มารยาททางสังคม และวิธีคิด จากการได้สังเกตทำให้คิดได้และเมื่อปฏิบัติตามแบบอย่างนั้นแล้วก็ได้รับการยอมรับหรือได้รับการเสริมแรง ผู้เรียนจึงคิดว่าสิ่งที่ทำนั้นถูกต้อง ต่อไปก็จะพัฒนาพฤติกรรมเช่นนั้นขึ้นมาแล้ว พัฒนาเป็นการเรียนรู้ฝังแน่น แนวคิดนี้มีอิทธิพลในการอธิบายพฤติกรรมของคนในแต่ละวัฒนธรรม และเมื่อสังคมวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป มีสิ่งใหม่ๆเกิดขึ้น มีการแผ่ขยายของกระบวนการสื่อสาร คมนาคม การสังเกตพฤติกรรมที่พัฒนามาเป็นการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันก็กว้างขวางขึ้น การเอาแบบอย่างพฤติกรรมของคนที่อยู่ต่างวัฒนธรรมมาเป็นแบบพฤติกรรมก็มีมากขึ้น ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะกระบวนการคิด ที่คิดว่าดี เหมาะสมแล้ว ถูกต้องแล้ว เพราะผู้เรียนคิดให้คุณค่าแก่ตัวแบบ การชื่นชมในตัวแบบนำไปสู่กระบวนการคิดว่าสิ่งที่ตัวแบบทำดี จึงพัฒนาการเอาแบบอย่างพฤติกรรมของตัวแบบมาเป็นของตน ดังนั้น ถ้าผู้เรียนไม่มีกระบวนการคิดเข้ามาเสริมการทำพฤติกรรม การเอาแบบอย่าง หรือการสังเกตก็จะ ได้สิ่งที่ไม่ดีไม่เหมาะสม กระบวนการคิดมี

อิทธิพลต่อการเลือกรับข้อมูล ข่าวสารจากภายนอกที่เป็นต้นแบบ การศึกษาในห้องทดลอง
 ปฏิบัติการเกี่ยวกับอิทธิพลของต้นแบบต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ คือ การทดลองของเบนดูรา
 (Albert Bandura)

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ทฤษฎีสังคม-กระบวนการคิด มีดังนี้

1. การเรียนรู้พัฒนาจากการได้สังเกตพฤติกรรมในบริบทของสิ่งแวดล้อมจริง
2. การเสริมแรงมีอิทธิพลเหนือการเรียนรู้ ในกรณีของทฤษฎีนี้ คือ เมื่อได้แสดงพฤติกรรม
 สอดคล้องกับบริบท ค่านิยม ความเชื่อ ของสังคมวัฒนธรรมนั้นแล้วได้รับการยอมรับ การได้รับการ
 ยอมรับจากสังคม เป็นการเสริมแรงให้มีการพัฒนาของพฤติกรรม
3. เป็นการเรียนรู้ทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และ ชีวิตประจำวัน
4. กระบวนการคิดส่งผลต่อการเลือกรับข้อมูลข่าวสารจากภายนอกซึ่งเป็นต้นแบบการ ได้
 กระทบต่อข้อมูลข่าวสารที่เป็นต้นแบบ จึงเป็นที่มาของการพัฒนาพฤติกรรม

การนำแนวคิดทฤษฎีสังคม-กระบวนการคิดมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีดังนี้

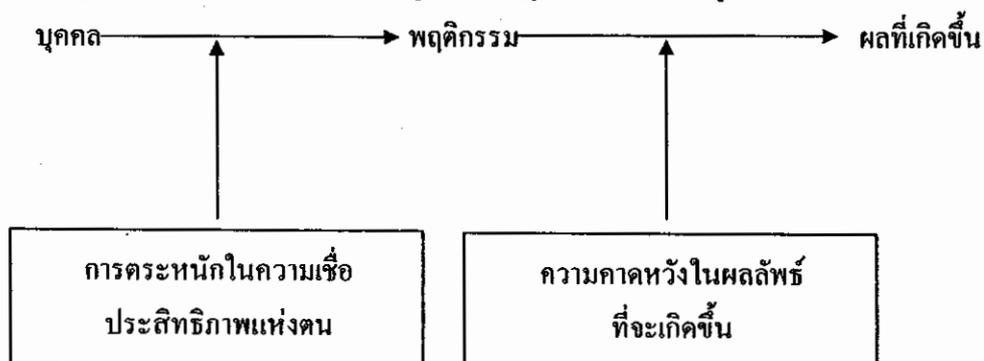
1. ใช้ต้นแบบเป็นสื่อให้นักเรียนคิด ครูใช้วิธีการสาธิต ทำให้ดู แล้วให้นักเรียนทำตาม ครู
 สังเกตพฤติกรรมด้านนักเรียนทำถูก ก็ให้การเสริมแรง ชื่นชมผลงาน ผลของความคิด
2. ให้นักเรียนปฏิบัติด้วยตนเอง ตามตัวแบบแล้วใช้ความคิดวิเคราะห์ หาข้อสรุป หาข้อ
 คั่นพบ
3. ใช้ต้นแบบจากบริบทของสังคม ตัวอย่างผู้ที่ประสบความสำเร็จ ศึกษาอัตชีวประวัติของ
 ผู้มีชื่อเสียง การศึกษาคูงานต้นแบบเป็นต้นแบบของวิถีคิด การคิดวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย
 พฤติกรรมว่าตัวแบบในสังคมนั้นเหมาะสมแล้วหรือไม่ ให้เลือกผ่านการคิดวิเคราะห์ข้อดี-ข้อเสีย
 สิ่งที่ดีควรทำ-ไม่ควรทำ มิใช่รับมาโดยไม่คิดใคร่ครวญ
4. ฝึกให้นักเรียนคิดเป็นกลุ่ม สอนโดยการอภิปราย สัมมนา โดยการตั้งคำถาม ปรุฉนา-
 วิเคราะห์ แล้วช่วยกันหาคำตอบ
5. ครูจะต้องเป็นต้นแบบที่ดีในด้านอารมณ์ ความคิด การแสดงออก ความอบอุ่น การสร้าง
 บรรยากาศการเรียนรู้ที่นักเรียนมั่นใจและมีความสุข

จากแนวคิดทฤษฎีข้างต้นพอสรุปได้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก
 สำหรับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และได้
 ตระหนักถึงหน้าที่ของตนเอง

5. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน

นักจิตวิทยาชาวแคนาดา แบนดูรา (Bandura 1977, อ้างถึงใน พระมหาสอนประจันทร์ เสียงเย็น 2548:53) ได้เสนอแนวคิดของความคาดหวัง ความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตน (efficacy Expectation) โดยให้ความหมายว่า เป็นความคาดหวังที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อประสิทธิภาพในตน ในลักษณะที่เฉพาะเจาะจง และความคาดหวังนี้เป็นตัวกำหนดการแสดงออกของพฤติกรรม ต่อมา แบนดูรา (Bandura) ได้ไขคำว่าการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตน (Perceived Self-Efficacy) โดยให้คำจำกัดความว่า เป็นการที่บุคคลตัดสินใจเกี่ยวกับความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตน ที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และไม่กล่าวถึงความคาดหวังอีกเลย ในการศึกษาเดิมของแบนดูรา เชื่อว่า การตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนมีผลต่อการกระทำของบุคคลโดยบุคคลสองคนจะมีความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนแตกต่างกัน ในคนเดียวกันก็เช่นกัน ถ้าตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพในตนแต่ละสถานการณ์แตกต่างกัน ก็อาจแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันได้ ดังนั้น สิ่งที่กำหนดประสิทธิภาพของคนเรานั้นไม่ตายตัว สามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ ดังนั้นสิ่งที่กำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออก จึงขึ้นอยู่กับ การตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพในตนต่อสถานการณ์นั้น ๆ นั่น คือ ถ้าเรามีความเชื่อว่ามีประสิทธิภาพ เราก็จะแสดงออกถึงประสิทธิภาพนั้นออกมา คนที่เชื่อว่าคนมีประสิทธิภาพ จะมีความอดทน ไม่ท้อถอยและจะประสบความสำเร็จในที่สุด ซึ่งทฤษฎีความเชื่อในประสิทธิภาพในตน (Self-efficacy Theory) นั้นพัฒนามาจากแนวความคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) โดย อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura)

ดังนั้น แบนดูรา (Bandura) จึงได้พัฒนาและทดสอบทฤษฎีการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตน โดยมีสมมติฐานของทฤษฎี คือ ถ้าบุคคลสามารถตระหนักหรือมีความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตน โดยทราบว่าต้องทำอะไรบ้าง และเมื่อทำแล้วจะได้ความคาดหวังไว้ บุคคลก็จะปฏิบัติตามนั้น โครงสร้างที่สำคัญของทฤษฎีดังแสดงในแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ความแตกต่างระหว่างการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพในคน และความคาดหวังผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น

ที่มา: Albert Bandura 1977, อ้างถึงใน พระมหาสอนประจันทร์, “การปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดมุกดาหาร” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548), 54.

จากโครงสร้างของทฤษฎี แสดงให้เห็นส่วนประกอบที่สำคัญของทฤษฎี คือ

1. **ตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตน (Perceived of Self-efficacy)** แบบคูราให้ความหมายของการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนว่า เป็นความเชื่อของบุคคลที่ว่าคุณสามารถทำพฤติกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ได้ เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ เป็นความหวังที่เกิดขึ้นก่อนกระทำพฤติกรรม

2. **ความคาดหวังในผลลัพธ์ (Outcome Expectation)** หมายถึง ความเชื่อของบุคคลที่ประมาณค่าถึงพฤติกรรมเฉพาะอย่างที่จะปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้เป็นการคาดหวังในผลที่จะเกิดขึ้นที่สืบเนื่องจากพฤติกรรมที่ได้ทำ

บุคคลจะตัดสินใจว่าจะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ ไม่นั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตน และอีกส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ความสัมพันธ์ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2

		ความคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น	
		สูง	ต่ำ
การตระหนักในความเชื่อ ประสิทธิภาพแห่งตน	สูง	มีแนวโน้มที่จะทำแน่นอน	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ
	ต่ำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำ	มีแนวโน้มที่จะไม่ทำแน่นอน

แผนภูมิที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนและความคาดหวังเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นต่อการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของบุคคล

ที่มา: Albert Bandura 1985, อ้างถึงใน พระมหาสอนประจันทร์ เสียงเย็น, “การปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดมุกดาหาร” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548), 55.

จากแผนภูมิที่ 2 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพในตนกับความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นได้ว่า ถ้าหากบุคคลมีการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพในตนสูง และมีความหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นสูงด้วย ก็จะทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นแน่นอน ถ้าหากบุคคลมีการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพในตนสูง แต่มีความหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นต่ำ ก็จะทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำพฤติกรรมนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลมีการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพในตนต่ำ และมีความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นต่ำด้วย ก็จะทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำพฤติกรรมนั้นแน่นอน และถ้าบุคคลมีการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนต่ำ แต่มีความคาดหวังเกี่ยวกับผลของการกระทำที่จะเกิดขึ้นสูง ก็จะทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะ ไม่กระทำพฤติกรรมนั้น

ดัชนีที่จะเป็นตัววัดว่าบุคคลจะมีความพยายามในการทำงานมากน้อยเพียงใด คือ ความเชื่อในประสิทธิภาพในตน เมื่อบุคคลมีความตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพในตนสูง จะทำให้บุคคลนั้นมีความพยายามที่จะทำงาน มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จ โดยไม่เกิดความวิตกกังวล และสามารถที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จทันกำหนด และถ้างานที่ทำสำเร็จนั้นเป็นงานยาก และมีความลำบากที่จะทำให้สำเร็จ เมื่องานนั้นเสร็จตามความคาดหวัง ยิงจะเป็นแรงเสริมให้บุคคลนั้นมีความตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนมากขึ้น ถ้าประสบกับเหตุการณ์ในลักษณะเดิมก็สามารถที่จะแก้ไขได้ง่าย ในทางตรงกันข้ามถ้าหากบุคคลนั้นทอดอหยหรือล้มเลิกการทำงานโดยง่ายก็จะทำให้บั่นทอนความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนลดต่ำลงด้วย และเมื่อประสบกับเหตุการณ์หรืองานในลักษณะเดิมก็จะเกิดความวิตกกังวล และพยายามที่จะหลีกเลี่ยง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตน

แบนดูรา (Bandura 1994, อ้างถึงใน พระมหาสอนประจันทร์ เสียงเย็น 2548:56) ได้กล่าวไว้ว่า การตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนของบุคคลพัฒนามาจากปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ

1. ความสำเร็จในการกระทำ (Performance Accomplishment) เป็นประสบการณ์ตรง จึงมีผลต่อการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนของบุคคลอย่างมาก ซึ่งแบนดูรามีความ

เชื่อว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ความสำเร็จในการกระทำจะเป็นตัวเพิ่มการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนของบุคคล และการไม่ประสบผลสำเร็จในการกระทำหลายครั้ง ซ้ำ ๆ กัน จะเป็นตัวลดการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตน ในกรณีที่การตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนเกิดจากการประสบความสำเร็จหลายครั้ง จะทำให้บุคคลไม่ท้อถอยในการทำงานนั้น เมื่อไม่ประสบความสำเร็จในบางครั้ง ถ้าการไม่ประสบความสำเร็จนั้นสามารถแก้ไขความผิดพลาดด้วยความพยายาม ก็จะเป็นแรงเสริมให้การทำงานต่อไป แม้งานจะยากเพียงใดบุคคลจะเพิ่มความพยายามเพื่อให้งานนั้นสำเร็จ

2. การได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious Experience) เป็นสิ่งแนะหรือต้นแบบที่บุคคลนำมาพิจารณาประสิทธิภาพของตน เมื่อบุคคลสังเกตเห็นผู้อื่นได้รับความสำเร็จในการทำงานยาก โดยไม่มีผลเสียตามมาทำให้เกิดการตระหนักว่า ตนก็มีประสิทธิภาพที่จะทำงานนั้นได้ ถ้าตั้งใจและพยายาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอยู่ในวัยเดียวกันเพศเดียวกัน ประสิทธิภาพและประสบการณ์ในอดีตไม่แตกต่างกัน การที่บุคคลสามารถเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้นั้นต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ประการ คือ

2.1 กระบวนการใส่ใจ (Attention Process) ความใส่ใจของผู้สังเกตจะทำหน้าที่ตัดสินใจเลือกสิ่งที่ได้รับว่า ตัวแบบแสดงพฤติกรรมใดบ้าง ถ้าผู้สังเกตใส่ใจต่อพฤติกรรมที่เขาสนใจ จากตัวแบบได้

2.2 กระบวนการเก็บจำ (Retention Process) เป็นการรวบรวมรูปแบบพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ แล้วเก็บจำในลักษณะของสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นมโนภาพและภาษา การที่บุคคลมีการเก็บจำจึงสามารถแสดงพฤติกรรมเลียนแบบตามทันที หรือแสดงพฤติกรรมเลียนแบบภายหลัง การสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบผ่านไประยะหนึ่ง โดยมีหรือไม่มีตัวแบบในที่นั้น ปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการเรียนในกระบวนการเก็บจำ ได้แก่

1. การที่บุคคลแปลงสัญลักษณ์ทางมโนภาพเป็นสัญลักษณ์ทางภาษาทำให้เก็บจำได้ดีขึ้น
2. การซักซ้อมในใจหรือติดตาม ท่องจำ หลังจากได้สังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้สังเกตจำแม่นแล้ว ยังช่วยให้เลียนแบบได้ถูกต้องขึ้น
3. การได้เห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมบ่อย ๆ หรือหลาย ๆ ครั้ง จะช่วยทำให้เก็บจำได้ดีขึ้น

2.3 กระบวนการกระทำทางกาย (Motor Reproduction Process) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตเปลี่ยนสัญลักษณ์จากการเก็บจำมาเป็นการกระทำ ซึ่งถ้ามีการให้ข้อมูลป้อนกลับ จะช่วย

ให้ผู้สังเกตสามารถปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมการเล่นแบบของตน จนเป็นที่พึงพอใจ ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ในกระบวนการกระทำทางกายได้แก่

1. ความสามารถ ความพร้อมทางร่างกายในการกระทำพฤติกรรมตามตัวแบบ
2. การมีทักษะเบื้องต้นอันจะนำไปสู่การปฏิบัติตามพฤติกรรมที่ตัวแบบกระทำ
3. การปรับปรุงหรือการฝึกหัดหรือการแสดงบทบาทสมมติตามพฤติกรรมของตัวแบบ

แบบ

2.4 กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) พฤติกรรมที่ผู้สังเกตเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบอาจถูกแสดงออกมาหรือไม่ก็ได้ ถ้าพฤติกรรมของตัวแบบได้ผลลัพธ์ที่น่าพอใจหรือสามารถหลีกเลี่ยงผลลัพธ์ที่ไม่พึงพอใจจะมีแนวโน้มการเล่นแบบสูง เพราะบุคคลเกิดความคาดหวังจะได้รับผลลัพธ์เช่นเดียวกับตัวแบบ หรือเกิดความรู้สึกแค้นว่าตน คือผู้ที่ได้รับผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจนั้น ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ในกระบวนการจูงใจ ได้แก่

1. การให้ผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจแก่พฤติกรรมของตัวแบบที่เราต้องการให้ผู้สังเกตเลียนแบบทันทีที่ตัวแบบแสดงพฤติกรรมนั้น
2. การให้ข้อมูลย้อนกลับและการเสริมแรงแก่ผู้สังเกตทันทีที่กระทำพฤติกรรมตามตัวแบบที่ต้องการ

3. การชักจูงด้วยคำพูด (Verbal persuasion) เป็นการรับเอาคำแนะนำชักจูงจากผู้อื่นมาเป็นข้อมูล เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพของตน ทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นว่าตนมีประสิทธิภาพที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบความสำเร็จได้ เป็นการเพิ่มกำลังใจและความเชื่อมั่นในการกระทำพฤติกรรมต่างเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความพยายามกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จ วิธีนี้เป็นวิธีที่ใช้กันอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากวิธีหนึ่งในกรณีที่ไม่สามารถสาธิตให้ดู หรือไม่สามารถให้ลองทำเองได้ด้วยตนเอง

4. การกระตุ้นอารมณ์ (Emotional Arousal) บุคคลจะรับรู้ว่าตนตื่นเต้นมีความวิตกกังวลหรือความกลัว จากอาการกระตุ้นของร่างกาย ในสภาวะที่ร่างกายถูกกระตุ้นมากจะทำให้การทำงานได้ผลไม่ดี หากบุคคลรับรู้ว่าตนมีความวิตกกังวลในระดับสูง บุคคลจะตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพในตนเองต่อการทำงานนั้นระดับต่ำ แต่ให้การปลุกเร้าความรู้สึกอยากจะทำด้วยตนเองด้วยความสำนึกในตนเองอย่างแท้จริง

ลักษณะการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพในตน

แบนดูรา (Bandura 1994, อ้างถึงใน พระมหาสอนประจันทร์ เลียงเย็น 2548:58-59)

ได้เสนอลักษณะการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนเป็น 3 มิติ คือ

มิติที่ 1 เกี่ยวกับปริมาณการตระหนัก (Magnitude) การตระหนักในความเชื่อ ประสิทธิภาพในคนจะแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ในการกระทำพฤติกรรมหนึ่ง หรือบุคคล เดียวกันจะแตกต่างกันพฤติกรรมที่แสดงออกมาในความยากง่ายเป็นการตระหนักในความเชื่อ ประสิทธิภาพแห่งตนว่าจะทำงานสำเร็จถึงระดับไหน

มิติที่ 2 เกี่ยวกับการนำไปใช้ (Generality) การตระหนักในความเชื่อแห่ง ประสิทธิภาพแห่งตนในการนำไปปฏิบัติในสภาพการณ์อื่นที่คล้ายกันแต่ในปริมาณที่แตกต่างกัน ได้ประสบการณ์บางอย่างไม่อาจนำการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนไปใช้ใน สถานการณ์อื่นได้

มิติที่ 3 เกี่ยวกับความเข้มหรือความมั่นใจ (Strength) ถ้าการตระหนักในความเชื่อ ประสิทธิภาพแห่งตนมีความเข้มน้อยบุคคลจะไม่มั่นใจในประสิทธิภาพของตนเอง เมื่อ ประสบการณ์ไม่เป็นไปตามคาดหวัง จะทำให้การตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพในคนลดลง ตรงกันข้ามถ้าความเข้มหรือความมั่นใจมาก บุคคลจะมีความบากบั่นพยายามมากแม้ว่าจะประสบ เหตุการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังบ้างก็ตาม

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า ทฤษฎีความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตน (Self-efficacy Theory) ได้พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม โดย อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) ซึ่งมีความคิดพื้นฐานว่า ความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนเป็นตัวทำนายการกระทำ พฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งปัจจัยที่จะทำให้เกิดความตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตน ได้แก่ การประสบความสำเร็จ การได้รับรู้ประสบการณ์ของผู้อื่นที่ประสบความสำเร็จ การชักจูงด้วย คำพูด และการกระตุ้นหรือการให้กำลังใจ เมื่อบุคคลได้รับสิ่งเหล่านี้แล้วจะทำให้มีความตระหนัก ในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนสูง ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความพยายาม ไม่ท้อถอย มีกำลังใจ ที่จะปฏิบัติตามหลักคิด 5 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่า ความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนเป็น ปัจจัยที่น่าจะมีส่งผลต่อพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียน ปฏิบัติตามหลักคิด 5 จึงนำแนวคิดทฤษฎีความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนของแบนดูรา มาสร้าง เครื่องมือในการวิจัย เพื่อเป็นตัวทำนายพฤติกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักคิด 5 ของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนตามแนวพุทธศาสนา

ศาสนาเป็นผลอย่างหนึ่งของความพยายามของมนุษย์ที่จะแก้ไขปัญหามองอย่างของ มนุษย์ ซึ่งมีทั้งปัญหาเฉพาะบุคคล และปัญหาเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องกันระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ศาสนาจึงเป็นของมนุษย์ จะเกิดขึ้น จะเสื่อม หรือสูญหายไปสุดแต่มนุษย์จะบันดาลโดยเฉพาะใน

ตัวบุคคล ในฐานะที่ศาสนาเป็นสถาบันหนึ่ง จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาตัวบุคคลให้มีความเจริญทั้งทางด้านกาย ด้านวาจา และด้านจิตใจ แต่ในปัจจุบันด้านความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งคนนั้น พุทธศาสนาได้แสดงถึงความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งคนไว้ใน เวสัชชากรณธรรม คือ ธรรมทำความกล้าหาญ 5 (พระไตรปิฎก 2539 :22:144) ประกอบด้วย

1. สัทธา ไตร่ตรองแล้วปลงใจเชื่อคุณของความดี เห็นโทษของความเชื่อ
 2. คีล กิริยามารยาทเรียบร้อย พุคจาไพเราะอ่อนหวาน และอัธยาศัยสงบเสถียร
 3. พหุสัจจะ สนใจศึกษาและหาความชำนาญในวิชาทุกแขนงอย่างกว้างขวาง
 4. วิริยารัมภะ รักหน้าที่การงาน กระตือรือร้นบากบั่นจริงจัง หวังก้าวหน้า
 5. ปัญญา ฉลาดและรอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเป็นอย่างดี
- ความหมายทั้ง 5 ข้อนั้นมีดังต่อไปนี้

1. สัทธา คือ ความเชื่อในสิ่งที่ได้ใช้สติปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตามเหตุผลอย่างรอบคอบแล้วจึงเชื่อ ไม่ได้เชื่ออย่างโง่งมง่าย เช่น การเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมว่า ทำดีได้ผลดี ทำชั่วได้ผลชั่ว ซึ่งปรากฏเป็นเช่นนั้นจริง ๆ

2. คีล คือ การรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย การรักษาศีลเป็นสิ่งดีมีประโยชน์ต่อตนเองและคนอื่นที่เราไปสัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วย เพราะศีลช่วยฝึกคัดกายวาจา ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม

3. พหุสัจจะ คือ ความเป็นผู้ได้ศึกษาเรียนรู้ศิลปะวิทยาการมากไม่ว่าจะเป็นฝ่ายธรรมะหรือฝ่ายวิชาการทางบ้านเมือง ทำให้เป็นคนมีความพร้อม เกิดความมั่นใจในตนเอง ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมคนระดับใดก็ตาม

4. วิริยารัมภะ คือ การปรารถนาความเพียร ความขยันพยายามทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ ไม่หวั่นเกรงหรือย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ความเพียรในที่นี้เป็นความเพียรในทางฝ่ายดีไม่มีโทษที่ใครจะตำหนิในภายหลังได้

5. ปัญญา คือ ความรอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ ได้แก่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และประโยชน์ต่อส่วนรวม พึงใช้สติปัญญาศึกษาให้เกิดความรู้อย่างเต็มที่

ธรรม 5 ประการนี้ หากใครมีไว้ครบบริบูรณ์ในตนแล้ว จะทำให้มีความกล้าหาญเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ว่าจะอยู่ในสมาคมใดก็ไม่หวั่นเกรง สามารถที่จะแก้ไขปัญหาหรือแก้ความสงสัยช่วยเหลือคนอื่น ๆ ด้วยความถูกต้อง

นอกจากนี้ก็มี พละ คือ ธรรมเป็นกำลัง 5 อย่าง ธรรม 5 ข้อนี เป็นธรรมที่ทำให้เป็นกำลังโดยเฉพาะกำลังทางใจ บุคคลจะประกอบกิจการใดๆ ก็ตามจะต้องมีกำลังภายใน และ

กำลังใจ ควบคู่กันไปอยู่สม่ำเสมอจึงจะทำให้ประสบผลสำเร็จตามที่ตนเองปรารถนาได้ (พระไตรปิฎก 2539: 2: 11) ได้แก่

1. สัทธา คือ เชื่อในพุทธศาสนาว่ามีจริงและเชื่อว่าคุณและโทษของกรรมมีจริง
2. วิริยะ คือ เพียรชอบ ได้แก่การระวังตัวละเว้นอกุศลและสะสมบุญกุศลเสมอ
3. สติ คือ ระลึกรับชอบ มีสติรอบคอบ ขณะทำ พูด และคิด มิให้ฟุ้งซ่าน
4. สมาธิ คือ มีจิตตั้งมั่น ปราศจากนิวรณ์ ว่างและสงบนิ่ง มีอารมณ์เป็นหนึ่ง
5. ปัญญา คือ รู้เท่าทันสภาวะธรรมคือนามรูปตามเป็นจริง

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนของเบนคูรา และตามแนวพุทธศาสนา พอสรุปได้ว่า บุคคลจะกระทำสิ่งใดก็ตาม สิ่งหนึ่งที่เขาไม่ได้คือกำลังใจ หากบุคคลมีกำลังใจที่ดีหรือมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนว่าจะกระทำภารกิจที่ตนเองรับผิดชอบให้สำเร็จตามความประสงค์แล้ว ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความมั่นใจที่จะปฏิบัติภารกิจนั้น ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำ ปัจจัยความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนมาศึกษาพฤติกรรม การส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพราะว่า ถ้าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความเชื่อว่าตนเองมีความสามารถ มีความรู้ดี มีความประพฤติดี และมีความมั่นใจในตัวเอง คาดว่าปัจจัยดังกล่าวจะสามารถทำนายพฤติกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้

6. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติ ตามหลักศีล 5

ความหมายของความตระหนัก

คำว่า ความตระหนัก (Awareness) มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

บลูม (Benjamin S. Bloom 1971 : 273) กล่าวว่าความตระหนักเป็นขั้นต่ำสุดของจิตพิสัยหรือจิตปริเขต (Affective domain) เกือบคล้ายกับความรู้ตรงที่ความตระหนักไม่จำเป็นต้องเน้นปรากฏการณ์หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ความตระหนักจะเกิด ขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้ามาเร้าให้เกิดความตระหนัก

กูด (Good 1973 : 38, อ้างถึงใน กิ่งแก้ว สุวรรณศิริ 2548 : 46) ได้ให้ความหมายของความตระหนักว่า หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงถึงการเกิดความรู้ของบุคคลหรือการที่บุคคลแสดงความรู้สึกรับผิด ชอบต่อปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

คอฟคา (Koffka 1978 : 212 , อ้างถึงใน กิ่งแก้ว สุวรรณศิริ 2548 : 46) ได้ให้คำจำกัดความของความตระหนักว่ามีความหมายเหมือนกับความสำนึก (Consciousness) ซึ่งเป็นสถานะทางจิตที่เกี่ยวกับสถานะที่บุคคลได้รับความรู้ ได้รับรู้หรือได้ประสบการณ์ต่างๆ แล้วมีการประเมินค่าและตระหนักถึงความสำคัญของตนเองที่มีต่อสิ่งนั้นๆ ซึ่งเป็นเรื่องของสถานะตื่นตัวทางจิตใจต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งหมายความว่าระยะเวลา หรือประสบการณ์และสถานการณ์แวดล้อมหรือสิ่งเร้าภายนอกเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความตระหนักขึ้น

ประกาเพ็ญ สุวรรณ (2526 :10) กล่าวว่าความตระหนักหมายถึง การที่บุคคลถูกคิดได้ซึ่งเกิดขึ้นในความรู้สึกว่ามีสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์หนึ่ง หรือสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งความรู้สึกลักษณะนี้ได้ถูกคิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความรู้สึกลักษณะที่เกิดขึ้นในสถานะของจิตใจ

ขงยุทธ ธนิกกุล (2546 : 34) ได้ให้ความหมายว่า ความตระหนักเป็นความรู้สึก ความคิดเห็น การรับรู้ ความสำนึกได้ เห็นความสำคัญ มีความรู้สึกต้องรับผิดชอบต่อสิ่งนั้น เป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจและประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับตนเองได้ โดยอาศัยระยะเวลาเหตุการณ์ ประสบการณ์ หรือสิ่งแวดล้อม

ภัทรา นิคมานนท์ (2538 : 36) ได้ให้ความหมายของความตระหนักไว้ว่า ความตระหนักเป็นพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ซึ่งเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ อารมณ์ และคุณธรรมของบุคคล เป็นขั้นทำความเข้าใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยยอมให้สิ่งเหล่านี้เข้ามาอยู่ในความสนใจของตน

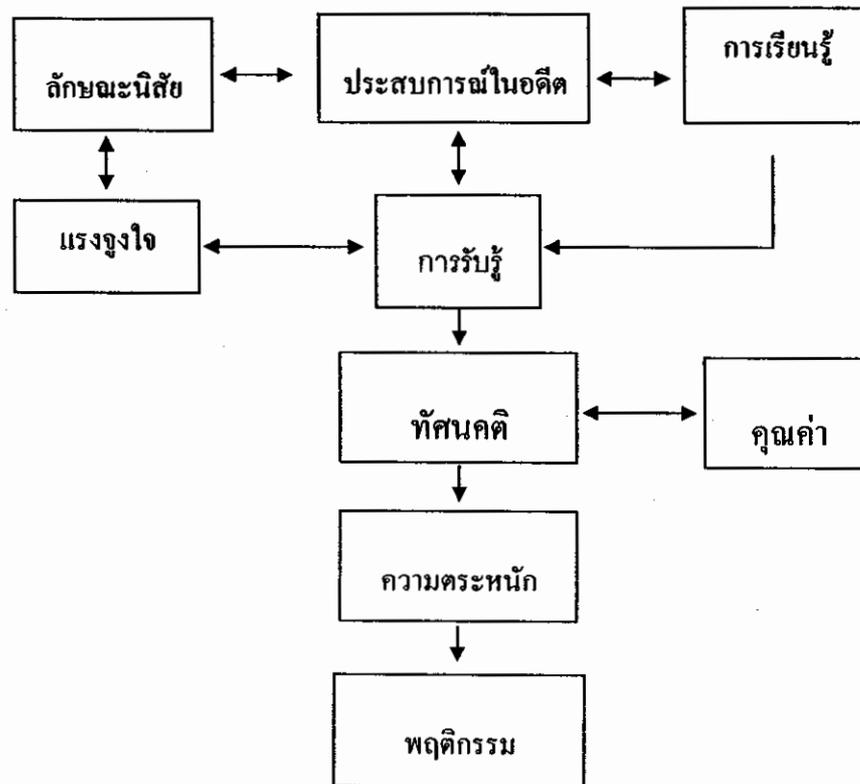
วินัย วีระวัฒนานนท์ (2540 : 36) ได้ให้ความหมายของความตระหนักไว้ว่า หมายถึงความรู้สึกรู้เห็นคุณค่าหรือเห็นความสำคัญ ได้แก่ การรับรู้ การตอบสนอง การเห็นคุณค่าหรือเห็นความสำคัญ การจัดระบบคุณค่า และการนำเอาคุณค่ามาสร้างเป็นลักษณะเป็นความรู้ที่ประจักษ์

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า “ความตระหนัก” เป็นการรับรู้ ถูกคิด หรือมีความรู้สึกต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง หรือสำนึกถึงบางสิ่งบางอย่างของประสบการณ์ หรือวัตถุ เป็นพฤติกรรมขั้นต่ำสุดทางด้านความรู้ ความตระหนักจะเกิดขึ้น เมื่อมีเหตุการณ์สภาพแวดล้อมในสังคม หรือสิ่งเร้าภายนอกมากระตุ้นให้เกิดความตระหนัก

ขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก

ความตระหนัก เกิดจากการที่บุคคลยอมรับหรือรับรู้สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับเขาหรือแสดงว่าเขามีค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมักใช้คำว่า ทักษะคิดและค่านิยมที่จะนำไปสู่การกระทำปฏิบัติหรือพฤติกรรม โดยที่ทักษะคิดและค่านิยมนี้เป็นผลของลักษณะท่าทางหรืออุปนิสัย (Personality characteristics) สืบเนื่องมาจากความต้องการหรือสิ่งจูงใจต่างๆ (Motives) นับตั้งแต่

ความต้องการด้านร่างกายจนถึงความต้องการด้านจิตใจกับข้อมูลที่เก็บสะสม หรือประสบการณ์ในอดีต (Stored information and past experience) ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆที่ผ่านไป โดยอาจจะเป็นในรูปของข่าวสารหรือข้อมูลหรือแม้แต่การได้เคยทำหรือมีประสบการณ์ด้วยตนเอง และได้เก็บเอาไว้เป็นความรู้เพื่อใช้ในการแยกแยะพิจารณาและปฏิบัติต่อบทตัวกระตุ้นต่างๆ มาประกอบเข้าด้วยกัน (Engel, Kollat, and Backwell 1968 : 34-55 ,อ้างถึงใน ขงยุทธ ฐนิกกุล 2546 : 34) ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 แสดงองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความตระหนัก

ที่มา : D.T.Kollat ,J.F.Engle, and R.D.Backwell,Consumer behavior (New York: Holt,Rinehart and Winston , 1968: 34-55)

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 142) ได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับความตระหนักโดยใช้พฤติกรรมทางจิตพิสัยเป็นสิ่งที่แสดงถึงความตระหนัก สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การรับรู้ เป็นขั้นตอนของการทำความรู้จักและเข้าใจในสิ่งเร้า หรือปรากฏการณ์นั้นๆ ได้แก่

1.1 การรู้จักสิ่งเร้า

- 1.2 ความเต็มใจที่จะรับสิ่งเร้านั้น
2. การคัดเลือกความสนใจที่มีต่อสิ่งเร้านั้น
3. การตอบสนอง เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพอใจหรือซาบซึ้งในสิ่งเร้าหรือปรากฏการณ์นั้นๆ ได้แก่
 - 3.1 การยินยอมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น
 - 3.2 มีความตั้งใจที่จะตอบสนองสิ่งเร้านั้น
 - 3.3 มีความพอใจที่จะตอบสนองสิ่งเร้านั้น
4. การเห็นคุณค่า เป็นการสำนึกในคุณค่า มีความเชื่อและทัศนคติที่ดีทั้งต่อสิ่งเร้าหรือปรากฏการณ์นั้นๆ ซึ่งจะเป็นค่านิยมของสังคม จนสามารถนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าในสิ่งต่างๆ ได้ คือ
 - 4.1 การยอมรับในคุณค่า
 - 4.2 เกิดการนิยมชมชอบในคุณค่า
 - 4.3 การยึดถือผูกพันในคุณค่า
5. การจัดระบบคุณค่า คือ การจัดระบบค่านิยมเข้าเป็นระบบและหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าเหล่านั้น ได้แก่
 - 5.1 มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคุณค่า
 - 5.2 การจัดลำดับคุณค่าเหล่านั้นให้เป็นระบบ
6. การนำเอาคุณค่ามาสร้างเป็นลักษณะนิสัยประจำตัว ได้แก่ การเอาคุณค่าต่างๆ มาสร้างเป็นคุณ ลักษณะของแต่ละคน ซึ่งจะกลายเป็นบุคลิกภาพหรือเอกลักษณ์ของบุคคลนั้น ได้แก่
 - a. การสรุบบระบบคุณค่า
 - b. การสร้างลักษณะนิสัย

แบรคเคลอร์ (Brackler 1968 , อ้างถึงใน กิ่งแก้ว สุวรรณศิริ 2549:68) กล่าวว่า “ความตระหนัก” เกิดจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งเร้า อันได้แก่บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม และสิ่งต่างๆ ที่โน้มน้าวจิตใจ หรือพร้อมที่จะสนองตอบในทางบวกหรือทางลบ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ องค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดความตระหนักมี 4 ประการ คือ

1. พุทธิปัญญา หรือความรู้ความเข้าใจ ซึ่งจะเริ่มต้นจากระดับง่าย และมีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ
2. อารมณ์ ความรู้สึก เป็นความรู้สึกด้านทัศนคติ ค่านิยม ความตระหนักชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี เป็นองค์ประกอบในการประเมินสิ่งเร้าต่างๆ

3. พฤติกรรมเป็นการแสดงออกทั้งทางวาจา กิริยา ท่าทาง ที่มีต่อสิ่งเร้าหรือแนวโน้มนั้นที่บุคคลจะกระทำ ดังนั้น บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม การเรียนรู้ และประสบการณ์ จึงเป็นปัจจัยที่มีต่อผล

4. ความตระหนัก โดยมีความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรม เป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความตระหนัก

พอสรุปได้ว่า ความตระหนักนั้น ได้เกิดขึ้นมาจากการที่บุคคลยอมรับหรือรับรู้สิ่งนั้น เป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับเขา หรือแสดงว่าเขามีค่านิยมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งสืบเนื่องมาจากความต้องการหรือสิ่งจูงใจต่างๆ (Motives) นับตั้งแต่ความต้องการด้านร่างกายจนถึงความต้องการด้านจิต ใจกับข้อมูลที่เกี่ยวข้อง หรือประสบการณ์ในอดีต

บทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5

ทฤษฎีบทบาท (Role theory)

ผู้ที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคม ย่อมจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่และสิทธิที่ตนมีอยู่ และการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่นี้เอง คือการปฏิบัติตามบทบาท หรือ Role ที่ตนได้รับตั้งแต่บทบาทในบ้าน ในโรงเรียน ในที่ทำงาน ตลอดจนในชุมชนอื่นที่ตนเกี่ยวข้องซึ่งบุคคลคนเดียวกันอาจได้รับบทบาทมาก ซึ่งล้วนแต่สังคมนั้นๆ จะกำหนดให้ เช่นคนคนหนึ่ง อาจมีบทบาทเป็นภรรยา เป็นแม่ เป็นครู เป็นหน้าที่หน่วยงานก็ได้ แต่ละบทบาทย่อมแตกต่างกันออกไป

เมื่อบทบาทมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของบุคคล เราจำเป็นต้องทราบถึงทฤษฎีของบทบาทบ้างตามสมควร

ทฤษฎีของ Ralph Linton (ราล์ฟ ลินตัน)

Ralph Linton เป็นนักมานุษยวิทยาที่มีชื่อเสียงมากในยุคแรก เป็นผู้ที่ได้แนวความคิดของคำสถานภาพ (Status) และบทบาท (Role) ไว้ โดย Linton กล่าวว่า สถานภาพเป็นนามธรรมซึ่งหมายถึงตำแหน่ง ซึ่งในแต่ละตำแหน่งจะกำหนดบทบาทไว้ว่ามีอย่างไรบ้าง ฉะนั้นเมื่อมีตำแหน่ง ก็จะต้องมีบทบาทควบคู่กันไปเสมอ นั่นคือเมื่อบุคคลมีตำแหน่งก็จะมีสิทธิและหน้าที่(บทบาท) ตามมานั่นเอง บางคนก็ปฏิบัติหน้าที่ได้สมกับบทบาท บางคนก็ทำหน้าที่ไม่ได้เต็มที่เพราะเกิดขัดแย้งกันในบทบาทผู้ที่มีตำแหน่งจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาทหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆอย่าง เช่นบุคลิกภาพของผู้สวมบทบาท ลักษณะของสังคม ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมนั้นด้วย

ทฤษฎีของ Parson (พาร์สัน)

Parson เป็นนักสังคมวิทยาคนหนึ่งที่มีชื่อเสียง ท่านผู้นี้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมทำให้บุคคลแต่ละคนมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น บุคคลในสังคมจะต้องติดต่อสัมพันธ์กัน มีความสนใจซึ่งกันและกัน

จากทฤษฎีของ Parson (พาร์สัน) เราได้ตัวอย่างจากสถานภาพของสังคมต่างๆ ได้อย่างชัดเจน คือภายในบ้าน ทุกคนจะต้องรู้จักและติดต่อกันอยู่ตลอดเวลา ทุกคนจะต้องให้ความสนใจต่อกัน รู้จักการปฏิบัติต่อพ่อแม่พี่น้องให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวมีความสามัคคีต่อกัน

ทฤษฎีของ Guskin (กัสกิน)

Guskin (กัสกิน) กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนคือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเอง และทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่างๆ ในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่างๆ ควรปฏิบัติได้อย่างไร

จากทฤษฎีข้างต้นพอสรุปได้ว่า ทฤษฎีบทบาทเน้นให้เห็นว่า บทบาทคือการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหรือสถานภาพของบุคคล ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปและบทบาทจะเปลี่ยนอยู่เสมอตามตำแหน่งหรือสถานภาพที่เปลี่ยนไป

ความหมายของบทบาท

คำว่า บทบาท (Role) มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วราคม ทีสุกะ (2527:174) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท คือสิ่งที่เราทำเมื่อเป็นอะไรสักอย่างหนึ่งสิ่งที่เราทำต้องมาคู่กับสิ่งที่เราเป็นสถานภาพ

ชัง (Young, 1959 อ้างถึงใน ณรงค์ เล็งประชา 2530: 7) บทบาท คือหน้าที่ของฐานะตำแหน่งเมื่อบุคคลหนึ่งได้ตำแหน่งใด สิ่งที่ติดตามมากับตำแหน่งคือการที่เขาจะต้องมีการปะทะสังสรรค์ (Interaction) กับตำแหน่งอื่นๆ ทั้งที่สูงกว่าหรือต่ำกว่าภายในกลุ่ม สิ่งที่ติดตามมากับตำแหน่งอันเป็นเครื่องกำหนดสำหรับการดำรงฐานะตำแหน่งนั้นๆ เรียกว่า บทบาท

ซาร์บิน (Sarbin 1972, อ้างถึงใน สุชา จันทรเฒ 2534: 25-26) ได้จำแนกลักษณะที่สำคัญของบทบาทออกเป็น 2 ประการคือ

1. ความคาดหวัง (Expectation) เป็นความหวังของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้นๆ ว่าควรแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับตำแหน่งนั้นๆ อย่างไร
2. การแสดงบทบาท (Enactments) เป็นการแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับบทบาทที่กำหนดไว้

เลวินสัน (Levinson 1964, อ้างถึงใน ไพบุลย์ ช่างเรียน 2516 : 29-30) ได้ให้ความหมายของ บทบาท ไว้ 3 ประการ

1. บทบาท หมายถึง ปทัสถาน ความมุ่งหวัง ข้อห้าม ความรับผิดชอบ และอื่นๆ ที่มีลักษณะในทำนองเดียวกัน ซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนดให้บทบาทตามความหมายที่คำนึงถึงตัวบุคคลน้อยที่สุด
2. บทบาท หมายถึง ความเป็นไปของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งที่คิด และกระทำเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น
3. บทบาท หมายถึง การกระทำของบุคคลแต่ละคนที่กระทำโดยให้สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคมหรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ แนวทางของบุคคลที่พึงกระทำ เมื่อคนดำรงตำแหน่งนั้นๆ นั้นเอง

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ว่า บทบาท หมายถึง การทำตามบท, การรับตามบท, โดยปริยายความหมายไว้ว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543:131) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง ส่วนหนึ่งที่เป็นผลวัตของสถานภาพ บุคคลที่จะได้รับมอบหมายให้ดำรงสถานภาพ โดยมีความสัมพันธ์กับสถานภาพอื่น เมื่อเขาใช้สิทธิและทำหน้าที่อันเป็นส่วนต่างๆ ของสถานภาพก็แปลว่าเขาแสดงบทบาท

ประเสริฐ เข้มกลิ่นฟู้ง และคณะ(2544:73) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร (Role Expectation) เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มหรือสังคมเพื่อทำให้คู่สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้น

จ้านง อควิณสิทธิ์ และคณะ (2545: 37) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่เห็นได้ เป็นการกระทำของบุคคล ผู้ที่มีสถานภาพเหมือนกันย่อมมีการแสดงบทบาทแบบเดียวกัน ตามบรรทัดฐานที่กำหนดไว้

สุพัตรา สุภาพ (2545:30) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาทคือ ต้องเลี้ยงลูก เป็นครู บทบาทคือ ต้องสอนอบรมนักเรียนให้ดี เป็นคนไข้ บทบาทคือ ต้องปฏิบัติตามหมอสั่ง

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมาย ผู้ศึกษาสรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือปฏิสัมพันธ์ที่แสดงออกมา มีความเกี่ยวข้องกับตำแหน่งหน้าที่นั้นๆ ของบุคคลในกลุ่มของสังคม หรือเป็นการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของบุคคลตามสถานภาพที่ถูกคาดหวังจากสังคม ซึ่งแต่ละบุคคลอาจจะมีบทบาทหลายบทบาทได้ ดังนั้น พระ

สอนศิษย์ในโรงเรียนต้องตระหนักถึงบทบาท และหน้าที่ที่ตนเองได้รับ แล้วปฏิบัติหน้าที่อย่างสมบูรณ์และเต็มความสามารถ

บทบาทของครู

บทบาทของครูในอดีตนับว่ายังอยู่ในวงแคบกว่าบทบาทของครูในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะความมุ่งหวังของทางราชการและประชาชนในสมัยนั้นต้องการให้ครูรับภาระเพียงเพื่อการอบรมสั่งสอนลูกหลานของตน ได้มีความรู้ความสามารถอ่านออกเขียนได้ และอบรมบ่มนิสัยให้อยู่ในระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม และเป็นคนดีของสังคม ส่วนภาระด้านอื่นไม่สู้จะสำคัญมากนัก กล่าวโดยสรุปแล้วบทบาทของครูในอดีตที่สำคัญมีดังนี้ (ศูนย์ร่วมสื่อการเรียนการสอนวิชา พุทธธรรม-วิชาจริยธรรม : 2549)

1. เป็นแม่พิมพ์ที่ดีทั้งในด้านความรู้และความประพฤติ

คำว่า “แม่พิมพ์” คือสิ่งที่เป็นต้นแบบในที่นี้หมายถึงบุคคลที่เป็นแบบอย่างซึ่งได้แก่ครูอาจารย์นั่นเอง สังคมไทยในอดีตให้ความความเชื่อถ้อยยกย่องให้ครูเป็นแม่พิมพ์ทั้งในด้านความรู้และความประพฤติ ดังนั้นเมื่อครูเป็นแม่พิมพ์หรือต้นแบบก็ต้องให้ดีให้ถูกต้องผลผลิตคือคุณภาพของเยาวชนจะได้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสมบูรณ์ในด้านความรู้ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ครูจะต้องมี และจะต้องศึกษาหาความรู้ในสิ่งที่จะสอนให้เพียงพอและถูกต้อง สิ่งที่ครูต้องรู้เกี่ยวกับการสอนมีดังนี้

1.1 เนื้อหาวิชาที่จะสอน ครูต้องศึกษาหาความรู้ในเนื้อหาวิชาที่จะสอนให้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้กว้างขวางและต้องมีความรู้รอบตัวประกอบด้วย

1.2 จิตวิทยาการเรียนการสอน เพื่อให้รู้จักพฤติกรรม ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งวุฒิภาวะของเด็กในวัยต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 หลักสูตร ครูที่ทำการสอนในระดับใด ชั้นใด ควรศึกษาหลักสูตรนั้น ๆ ให้เข้าใจว่ามีจุดประสงค์อย่างไร มีเนื้อหาสาระอะไรบ้าง จะช่วยให้สอนไม่ผิดทาง

1.4 หลักการสอน หลักการสอนหรือวิธีการสอนเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจใฝ่เรียนรู้ครูต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมในแต่ละวิชา เพราะเพราะเนื้อหาสาระหรือธรรมชาติของแต่ละวิชาต่างๆ ไม่เหมือนกันถ้าเลือกวิธีการไม่เหมาะสมก็จะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายได้ส่วนในด้านความประพฤติของครูนั้นครูต้องประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมและประเทศชาติ โดยครูจะต้อง

สำนึกอยู่เสมอว่า“ถ้าพร่ำสอนศิษย์ให้ประพฤติอย่างใดครูต้องประพฤติปฏิบัติเป็นตัวอย่างให้ได้เสียก่อน”หากครูทำได้ก็จะได้ชื่อว่าเป็นแม่พิมพ์ที่ดี หากทำไม่ได้ก็กลายเป็นแม่พิมพ์ที่ไร้ค่า

2. เป็นผู้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมให้แก่เยาวชน

บทบาทของครูในด้านนี้ ไม่น้อยไปกว่าบทบาทในการให้ความรู้ บางทีอาจสำคัญกว่าด้วยซ้ำ ทั้งนี้เพราะถึงแม้บุคคลจะมีความรู้ดีสักเพียงใดถ้าความประพฤติเสียแล้วย่อมไม่เป็นที่ปรารถนาของผู้อื่น เข้ากับคำพังเพยว่า “มีความรู้ท่วมหัว แต่เอาตัวไม่รอด” จึงเป็นภาระครูที่จะต้องช่วยกันส่งเสริมพัฒนาให้เยาวชนที่ครูต้องรับผิดชอบเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดีงาม สำหรับการพัฒนาเยาวชนนี้เป็นการส่งเสริมให้เยาวชนมีหลักธรรมสำหรับมิตรเป็นที่พึ่งของตน ดังหลักธรรมที่ท่านพุทธทาสภิกขุได้แนะนำไว้ ดังนี้

2.1 ให้รู้จักตนเอง (self awareness) ให้รู้จักตนเองว่าคืออะไร เกิดมาทำไม จะต้องทำอะไร

2.2 เคารพตนเอง (self respect) ให้เคารพตนเองในฐานะที่เป็นสิ่งมีค่าสูงสุด สงวนศักดิ์ศรีแห่งตนเองให้เต็มที่ ให้มีความเป็นตนเองที่ไม่บกพร่อง

2.3 เชื่อตนเอง (self confidence) ให้มีความเชื่อว่าตนเองนี้ธรรมชาติสร้างมาอย่างเพียงพอสำหรับจะได้สิ่งที่ดีที่สุด จะเป็นสิ่งที่พึ่งแก่ตนเองได้ จะช่วยคนอื่นก็ได้ ถ้าเป็นคนที่ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จะทำให้เป็นคนไม่มีกำลังใจ

2.4 ซื่อตรงต่อตนเอง (self truthfulness) ไม่ขบถตัวเอง ไม่ขายตัวเอง มีความซื่อตรงต่อตนเอง ให้เป็นตัวของตัวเอง ไม่ใช่ของกิเลส

2.5 บังคับตนเอง (self control) ไม่ปล่อยตนเองให้เป็นไปตามอำนาจของกิเลส บังคับตนเองไว้ในร่องในรอย สามารถบังคับจิตใจหรือบังคับกิเลสได้

2.6 ความพอใจตัวเอง (self contentment) ซึ่งเกิดจากการบังคับตนเองได้ ยิ่งบังคับตนเองได้เท่าใดก็就会有ความพอใจในการกระทำมากเท่านั้น

2.7 เป็นสุขได้ด้วยตัวเอง (self happiness) มีความสุขของตนเองด้วยตนเอง ในตัวเองที่เกิดจากความพอใจนั้น

2.8 พึ่งตนเองได้ (self help) เป็นผู้พึ่งตนเองได้ มีตนเป็นที่พึ่ง

2.9 รับผิดชอบตนเอง (self responsibility) มีความรับผิดชอบตัวเองว่าในบรรดาสิ่งที่ธรรมชาติต้องการให้มีให้เป็นแก่ตัวเอง เพื่อตัวเอง โดยตัวเองแล้วเราก็สามารถมีได้ รับผิดชอบต่อตัวเอง รับผิดชอบต่อเกียรติยศของตัวเอง สามารถยืนยันกับผู้อื่นว่ารับผิดชอบต่อตัวเองได้

3. เป็นผู้นำทางศาสนาและวัฒนธรรม

ภาระของครูในอดีตต้องรับผิดชอบอีกประการหนึ่ง คือ เรื่องศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในทางศาสนา หลักศีลธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมต่าง ๆ เพื่อฝึกอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างถูกต้อง ส่วนตัวครูนั้นก็จะต้องปฏิบัติตนให้เป็นผู้นำที่ดี สามารถให้คำปรึกษาหารือแก่ประชาชนได้ด้วยนอกจากบทบาทที่สำคัญดังกล่าวแล้ว ครูยังมีบทบาทต่อสังคม การเมือง การปกครองและอื่น ๆ อีกมาก แต่ทว่าบทบาทของครูในสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่สู้เด่นชัดนัก ความคาดหวังของประชาชนและสังคมก็ยังไม่ต้องการให้ครูรับผิดชอบในเรื่องอื่น ๆ มากไปกว่าการอบรมสั่งสอนกุลบุตร กุลธิดาให้มีความรู้ดี และเป็นคนดีของสังคม

4. บทบาทในการเป็นผู้นำทางด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม

การเป็นผู้นำในที่นี้ หมายถึง การนำสิ่งที่ถูกต้องดีงาม การเป็นผู้นำของครูในด้านนี้ รวมถึงเป็นผู้นำทั้งเยาวชนและประชาชนทั่วไป สิ่งที่เราควรทำอย่างยิ่งในฐานะผู้นำคือ

1. การประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป
2. แสดงความเมตตารักใคร่ห่วงใยศิษย์ ช่วยเหลือศิษย์ในคราวจำเป็นตามสมควร เมื่อศิษย์มีปัญหาต้องพยายามแก้ไข
3. เสียสละความสุขส่วนตัวยอมรับความเหน็ดเหนื่อยอุทิศชีวิตและเวลาให้แก่ศิษย์ และงานศึกษาหาความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของชาติให้กว้างขวางลึกซึ้ง
4. เลือกสรรจริยธรรม คุณธรรมที่ดีงามสำหรับการถ่ายทอดให้แก่เยาวชนและประชาชนให้เหมาะสมกับระดับ ชั้น ปัญหาและภูมิปัญญาของผู้รับ
5. ศึกษาวิธีการที่จะถ่ายทอดคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมให้เป็นเรื่องที่น่าสนใจมากขึ้น
6. ปรับปรุงเนื้อหาสาระในวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและพยายามสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมเข้าไปด้วยเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
7. สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมลงไปในทุกวิชาให้แก่ผู้เรียนเสมอ ๆ
8. ครูอาจารย์ทุกคนจะต้องได้รับการพัฒนาความคิด เจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมต่าง ๆ
9. ครูอาจารย์ทุกคนควรร่วมมือกันจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่ถูกต้อง
10. ครูอาจารย์ทุกคนต้องปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างตามวัฒนธรรมที่ดีงามของชาติ

11. ศึกษาค้นคว้าและทำการวิจัยทางวัฒนธรรมต่าง ๆ แล้วนำผลงานวิจัยออกมาเผยแพร่ ให้ประชาชนทั่วไปได้มีความรู้ความเข้าใจด้วย

12. จัดห้องจริยธรรมในสถานศึกษาของตน เพื่อเป็นที่รวบรวมและเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม

5. บทบาทในการส่งเสริมความมั่นคงทางศาสนาและวัฒนธรรม

ครูต้องช่วยกันทำนุบำรุงรักษาเผยแผ่ศาสนาให้เจริญมั่นคง เพราะศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญควบคู่กับสถาบันชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ หากสถาบันศาสนาอ่อนแอและถูกทำลายย่อมมีผลกระทบต่อสถาบันอื่น ๆ ด้วย ดังนั้น ครูต้องช่วยกันรักษาและส่งเสริมความมั่นคงทางศาสนาด้วยการกระทำสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. มีความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ
2. ศึกษาหาความรู้ความเข้าใจให้ถูกต้องในหลักธรรมคำสอนของศาสนา
3. ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนให้เป็นนิสัย เช่น ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ละความชั่วประพฤติกิเลส และทำจิตใจตนเองให้บริสุทธิ์
4. ปฏิบัติศาสนกิจ เช่น ทำบุญตักบาตร เวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ
5. ชำนาญที่นับถือพระพุทธศาสนา ควรหาโอกาสบวชเรียนและส่งเสริมให้คนอื่นได้ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาด้วย

บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาจริยธรรม

คำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาทั้งฝ่ายธรรมและวินัย ได้กำหนดให้ชีวิตของพระสงฆ์เกี่ยวเนื่องอยู่กับสังคมาโดยพื้นฐานทีเดียว ชีวิตสังคมาของพระสงฆ์นี้ อาจแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ความสัมพันธ์ภายในสังคมาสงฆ์ ระหว่างพระสงฆ์ด้วยกันเองและ
2. ความสัมพันธ์ในสังคมาส่วนรวม ระหว่างพระสงฆ์กับคฤหัสถ์

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์ด้วยกัน ชีวิตสังคมาเป็นข้อผูกพันและสำคัญเพียงใด จะเห็นได้ชัดจากบทบัญญัติต่าง ๆ ในวินัยของสงฆ์ มีการอยู่ร่วมกันเป็นวัด การกำหนดเขตสีมาอุโบสถ การปวารณา การกรานกฐิน พุทธบัญญัติที่ให้สงฆ์เป็นใหญ่ในกิจการต่าง ๆ ซึ่งเรียกว่าสังฆกรรม มีการอุปสมบท การระงับอธิกรณ์ ตลอดจนข้อกำหนดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นการเคารพกันตามอาวุโส เป็นต้น ส่วนในด้านความสัมพันธ์กับคฤหัสถ์นั้น พระสงฆ์ถูกกำหนดให้ต้องฝากชีวิตความเป็นอยู่ไว้กับคฤหัสถ์ เริ่มแต่อาหารที่พระสงฆ์เป็นอยู่ด้วยการ

บิณฑบาต คืออาหารที่กฤหัสถ์ถวาย ตลอดถึงปัจฉัยสี่อื่นๆ และความเป็นอยู่ที่ต้องอาศัยกฤหัสถ์เป็นประจำ เป็นข้อบังคับอยู่ในตัวให้ชีวิตพระสงฆ์ต้องผูกพันอยู่กับสังคมาภิกษุ ความผูกพันนี้ มิได้มีกำหนดแต่ในฝ่ายวินัยอย่างเดียวเท่านั้น แม้ในทางธรรม ก็มีพุทธพจน์ที่ตรัสสอนและเตือนพระสงฆ์ไว้ให้ระลึกรู้เสมอในภาวะนี้ เพื่อให้เกิดความสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่และความรู้สึกรับผิดชอบของคน เช่น “บรรพชิตควรพิจารณาเนืองๆ ว่า ความเป็นอยู่ของเราเนื่องด้วยผู้อื่น...วันคืนล่วงไป ๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่” หน้าที่ทางสังคมาของพระสงฆ์ เกิดขึ้นเพราะความผูกพันในด้านความเป็นอยู่นี้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง นอกจากนั้น เมื่อก้าวในแง่คุณธรรม พระสงฆ์ก็ย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ด้วยอาศัยเมตตาและกรุณาธรรมของคน พุทธพจน์ที่ตรัสสอนเกี่ยวกับหน้าที่ทางสังคมาของพระสงฆ์มีอยู่มาก พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนหน้าที่นี้ ตั้งแต่ทรงเริ่มประกาศพระศาสนาทีเดียว ดังจะเห็นได้จากพุทธพจน์ ในการส่งพระสาวกออกไปประกาศพระศาสนา เช่น “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย” “ภิกษุทั้งหลาย พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลายเป็นผู้มีอุปการะมากแก่เธอทั้งหลาย บำรุงเธอทั้งหลายด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจฉัยเภสัชบริวาร แม้เธอทั้งหลายก็จงเป็นผู้มีอุปการะมากแก่พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย จงแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศแบบการครองชีวิตอันประเสริฐ พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ บริบูรณ์ บริสุทธิตันเชิงแก่พราหมณ์และคฤหบดีเหล่านั้นเถิด” “ภิกษุทั้งหลาย กฤหัสถ์และบรรพชิตทั้งหลายต่างอาศัยกันและกัน ด้วยอามิสทานและธรรมทาน อยู่ประพฤติพรหมจรรย์นี้เพื่อการสลัดโอฆะ เพื่อทำลายสิ้นทุกข์โดยชอบ ด้วยอาการอย่างนี้ ภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เราบริโภคจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจฉัยเภสัชบริวารของชนเหล่าใด (เราจักทำให้) ปัจฉัยของชนเหล่านั้น เป็นของมีผลมาก อานิสงส์มาก และการบรรพชาของเราจักไม่เป็นหมัน จักมีผลกำไร เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้แล” อนึ่ง เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้ว่า เมื่อพิจารณาเห็นประโยชน์ของคนควร แท้ที่เดียวที่จะทำประโยชน์นั้นให้สำเร็จด้วยความไม่ประมาท เมื่อพิจารณาเห็นประโยชน์ของผู้อื่นก็ควรแท้ที่เดียวที่จะทำประโยชน์ให้สำเร็จด้วยความไม่ประมาทหรือเมื่อพิจารณาเห็นประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายก็ควรแท้ที่เดียวที่จะทำประโยชน์ทั้งสองฝ่ายนั้นให้สำเร็จด้วยความไม่ประมาท “ดูก่อนคฤหบดีคฤษี สมณพราหมณ์ผู้เป็นทิศเบื้องบน พึงได้รับการบำรุงจากกัลบุตร โภชฐานะ 5 คือ

1. ด้วยกายกรรมประกอบด้วยเมตตา
2. ด้วยวจีกรรมประกอบด้วยเมตตา
3. ด้วยมโนกรรมประกอบด้วยเมตตา

4. ด้วยความเป็นผู้ไม่ปิดประตู (คือเต็มใจต้อนรับ)

5. ด้วยจัดหาอามิสทานถวาย

สมณพราหมณ์ผู้เป็นทิศเบื้องบน เมื่อได้รับการบำรุงจากกุลบุตรโดยฐานะ 5 อย่างแล้ว
ข่อมอนุเคราะห์กุลบุตร โดยฐานะ 6 คือ

1. สอนให้ละเว้นจากความชั่ว
2. แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี
3. อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม
4. สอนสิ่งที่ยังไม่เคยได้สดับเล่าเรียน
5. ชี้แจงให้เข้าใจชัดเจนในสิ่งที่ได้สดับเรียนแล้ว
6. บอกทางสวรรค์ให้ (แนะนำวิถีครองชีวิตให้ได้รับผลดีและความสุข)

นอกจากนี้ ในวินัยยังมีบทบัญญัติสำหรับรักษาความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนให้อยู่ในสภาพที่ถูกต้องและมั่นคง ให้สถาบันคณะสงฆ์อยู่ในฐานะมีเกียรติ เป็นที่เคารพเทิดทูน ทำการอนุเคราะห์ประชาชนด้วยคุณธรรม หวังประโยชน์สุขแก่ประชาชนอย่างแท้จริง มิใช่เพ่งอามิสหรือกลายเป็นการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ เช่น ไม่ให้ภิกษุประจบคฤหัสถ์ ด้วยการยอมตัวลงรับใช้เขาในกิจการต่าง ๆ ไม่ให้เป็นคนมักขอ ซึ่งทำให้คนเสื่อมศรัทธาและความเคารพจากสถาบันสงฆ์และพระศาสนา ให้มีการลงโทษผู้ทำลายความสัมพันธ์อันดีนี้ ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายภิกษุหรือคฤหัสถ์ เช่น บัญญัติให้สงฆ์พิจารณาลงปฏิสาราณียกรรมแก่ภิกษุผู้ทำความผิดแก่คฤหัสถ์ หากทักำจัดผลประโยชน์ของเขา ทำให้เขาเดือดร้อน ยุแหย่ให้คฤหัสถ์แตกแยกกัน หรือรับค่าเขาแล้วไม่ทำจริง เป็นต้น โดยลงโทษให้ไปขอขมาต่อคฤหัสถ์นั้น และในทำนองเดียวกัน สำหรับคฤหัสถ์ที่ทำผิดต่อสงฆ์ ในความผิดที่คล้ายคลึงกันนั้น ก็มีบทบัญญัติให้สงฆ์ลงโทษคว่ำบาตรได้เช่นเดียวกัน

จากข้อความข้างต้นพอสรุปได้ว่า หน้าที่และความผูกพันทางสังคมของพระสงฆ์เกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. การดำรงชีวิตของพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัย 4 ที่ชาวบ้านถวาย
2. สภาวะและเหตุการณ์ในสังคมย่อมมีผลเกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญสมณธรรม
3. โดยคุณธรรม คือ เมตตา กรุณา จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากทุกข์

ถ้าหากว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่ตนเองได้รับเป็นอย่างดีแล้ว พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนก็จะสามารถทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้อย่างมีคุณภาพ

7. แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการได้รับสนับสนุนทางสังคม

ความหมายของการได้รับการสนับสนุนทางสังคม

คำว่า การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) มีความหมาย กว้างขวาง ได้มีผู้ศึกษาวิจัย และให้คำจำกัดความไว้ดังนี้

แคพเพลน (Kaplan 1976 , อ้างถึงใน งามพิศ วิทย์บำรุง 2539 : 27) ได้ให้คำจำกัดความของแรงสนับสนุนทางสังคมว่า หมายถึง สิ่งที่บุคคลได้รับโดยตรงจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคล อาจเป็นด้านข่าวสาร เงิน กำลังงาน หรือด้านอารมณ์ ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้รับไปสู่เป้าหมายที่ผู้รับต้องการ

บาร์รีรา (Barreara 1982 :129) ได้กล่าวถึงการสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ความใกล้ชิดการช่วยเหลือโดยให้สิ่งของ แรงงาน การให้คำแนะนำ ข้อมูลข่าวสาร การให้ข้อมูล ป้อนกลับ และการมีส่วนร่วมทางสังคม

พิลิสุก (Pilisuk 1982, อ้างถึงใน งามพิศ วิทย์บำรุง 2539 : 27) กล่าวว่า แรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างคนไม่เฉพาะแต่ความช่วยเหลือทางด้านวัตถุและความมั่นคงทางอารมณ์เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการที่บุคคลรู้สึกกว่าตนเองได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มด้วย

บุญเยี่ยม กระจุกวงศ์ (2535 : 171) ได้ให้ความหมาย แรงสนับสนุนทางสังคมว่า เป็นสิ่ง ที่ผู้ได้รับการช่วยเหลือด้านข้อมูล ข่าวสาร วัตถุสิ่งของ หรือการสนับสนุนทางด้านจิตใจ จากผู้ให้ เป็นบุคคลหรือกลุ่ม และมีผลทำให้ผู้รับไปปฏิบัติในทิศทางที่ผู้รับต้องการ ซึ่งหมายถึง การส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5

ภัทรพงศ์ ประกอบผล (2535 : 65) การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคล ได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลอื่นในเครือข่ายทางสังคมทั้งการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ บริการ ข้อมูลข่าวสาร การยอมรับ การยกย่องและเห็นคุณค่า รวมทั้งการสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนเหล่านั้นมีผลทำให้บุคคลสามารถช่วยให้ตนเองบรรลุเป้าหมายตามที่เขาต้องการได้ และเป็นจุดพลังที่จะช่วยเหลือให้บุคคลตอบสนองต่อความต้องการของตนเองในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

อรุณี ทรดาล , อ้างถึงใน กิ่งแก้ว สุวรรณศิริ 2548:73) กล่าวว่า การสนับสนุนโรงเรียน หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนในรูปของวัสดุ สิ่งของ กำลังทรัพย์ และในรูปของแรงงาน เป็นคณะกรรมการโรงเรียนคอยให้ความช่วยเหลือ ด้านการให้การปรึกษา

แนวทางการจัดประสบการณ์ จัดสรรงบประมาณเพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการโรงเรียน การจัดหาบุคลากรที่เหมาะสมกับตำแหน่งนั้นๆ เป็นพิเศษ

พอสรุปได้ว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้รับความช่วยเหลือ ความร่วมมือจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ติดต่อสัมพันธ์ ในด้านวัตถุประสงค์ของ ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้จากแหล่งต่างๆ ทั้งนี้ หากว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้รับการสนับสนุนทางสังคมเป็นอย่างดีแล้วพระสอนศีลธรรมทั้งหลาย ก็สามารถปฏิบัติงานในด้านการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

หลักการของการสนับสนุนทางสังคม

บุญเยี่ยม ตระกูลวงศ์ (2535 : 194) ได้กล่าวถึงการสนับสนุนทางสังคมว่า ประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. จะต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ให้กับผู้รับการสนับสนุน
2. ลักษณะของการติดต่อสัมพันธ์นั้นจะต้องประกอบด้วย
 - 2.1 ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะที่ทำให้ผู้รับเชื่อว่าผู้ให้มีความเอาใจใส่มีความรักและความหวังดีในงานอย่างจริงจัง
 - 2.2 ข้อมูลข่าวสารนั้น เป็นข่าวที่มีลักษณะทำให้ผู้รับรู้สึกว่าคุณค่า และเป็นที่ยอมรับของสังคม
 - 2.3 ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะที่เชื่อว่า เราเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีประโยชน์ต่อสังคม
3. ปัจจัยนำเข้าของแรงสนับสนุนทางสังคมอาจอยู่ในรูปของข่าวสาร วัตถุประสงค์ของเงินหรือจิตใจ
4. จะต้องช่วยให้ผู้รับได้บรรลุถึงจุดหมายที่เขาต้องการ

แหล่งของการสนับสนุนทางสังคม

กิ่งแก้ว สุวรรณศิริ (2548:73) ได้อ้างถึงแนวคิดของ เคปแพลน (Kaplan) ในการจำแนกกลุ่มบุคคล ซึ่งเป็นแหล่งของการสนับสนุนทางสังคมไว้เป็น 3 กลุ่ม

1. กลุ่มที่มีความผูกพันกันตามธรรมชาติ ประกอบด้วยบุคคล 2 ประเภท คือ ประเภทหนึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในครอบครัวสายตรง ได้แก่ ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ลูกหลาน กับอีกประเภทหนึ่งเรียกว่าครอบครัวใกล้ชิด ได้แก่ เพื่อนฝูง เพื่อนบ้าน ผู้รู้จักคุ้นเคย คนในที่ทำงานด้วยกัน

2. องค์กรและสมาคมที่ให้การสนับสนุน หมายถึงกลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกันเป็นหน่วยเป็นชมรม สมาคม ซึ่งไม่ใช่กลุ่มที่จัดโดยวิชาชีพครู

3. กลุ่มผู้ช่วยเหลือวิชาชีพ หมายถึง บุคคลที่อยู่ในวงการส่งเสริม พัฒนาศักยภาพบุคลากรครู ให้มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมสุขภาพจิตเด็ก

ประเภทของการสนับสนุนทางสังคม

จาคอบสัน (Jacobson ,อ้างถึงใน บุศรา ลิขิตเจริญวานิช 2538 : 28) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมเป็น 3 ประเภท

1. การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ หมายถึงพฤติกรรมที่ทำให้บุคคลรู้สึกสบายใจ และเชื่อว่าเขาได้รับความรัก ความเอาใจใส่ ความยกย่องนับถือจนเกิดความมั่นใจ

2. การสนับสนุนทางด้านความคิด หมายถึง การให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำที่จะช่วยให้บุคคลเข้าใจสิ่งต่างๆ และสามารถปรับตัวได้กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

3. การสนับสนุนทางด้านสิ่งของ หมายถึง การให้วัสดุ สิ่งของและบริการต่างๆ ที่ช่วยแก้ปัญหาบางอย่างได้

เฮาส์ (House ,อ้างถึงใน กมลทิพย์ เย็นใจ 2538 : 16) กล่าวว่า แบ่งประเภทของการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ เป็นความรู้สึกเห็นใจ การให้การดูแลเอาใจใส่ ให้กำลังใจ การยอมรับ ยกย่อง และเห็นคุณค่า เป็นการแสดงถึงความรักความห่วงใยที่มีต่อกัน

2. การสนับสนุนด้านการประเมินเปรียบเทียบ เป็นการรับข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปประเมินตนเอง ทำให้เกิดความมั่นใจและรู้สึกเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น

3. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นการให้ข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริง การให้คำแนะนำ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจปัญหาที่เกิดขึ้น

4. การสนับสนุนด้านสิ่งของหรือบริการ เป็นการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบวัสดุ สิ่งของหรือแรงงาน

ระดับของการให้การสนับสนุนทางสังคม

กอทท์ลิบ (Gottlieb 1985 : 5-22) ได้แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

1. ระดับ Macro เป็นการเข้ามีส่วนร่วมในสังคม วัตถุประสงค์จากความสัมพันธ์กับสถาบันในสังคม การเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ ด้วยความสมัครใจ

2. ระดับ Mezzo เป็นการวัดความสัมพันธ์ที่กลุ่มบุคคลที่มีสัมพันธ์ภาพสม่ำเสมอ เช่น กลุ่มเพื่อนครู การสนับสนุนในกลุ่มนี้ เช่น การให้คำแนะนำ การสนับสนุนทางอารมณ์

3. ระดับ Micro เป็นระดับที่บุคคลมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันที่สุด ซึ่งเน้นที่ความสัมพันธ์ในเชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณ ความสัมพันธ์ระดับนี้ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว คนรักซึ่งมีการสนับสนุนด้านจิตใจ แสดงออกถึงความรัก ความห่วงใย

ดังนั้น พอสรุปได้ว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้รับความช่วยเหลือ ความร่วมมือจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ติดต่อสัมพันธ์ ในด้านวัตถุประสงค์ของ ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้จากแหล่งต่างๆ เพื่อให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้สามารถปฏิบัติงานในด้านต่างๆ อันจะเป็นการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แรงสนับสนุนทางสังคมจากกรมการศาสนา

หน่วยงานของรัฐ ในที่นี้ หมายถึง หน่วยงานที่อยู่ในการควบคุมดูแลของรัฐบาล หรือ เป็นหน่วยงานในส่วนของราชการ ทั้งที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทุกกระทรวง ทบวง กรม ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คือ กรมการศาสนา

กรมการศาสนา มีหน้าที่ในการทำนุบำรุงและส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยดำเนินงานเพื่อสนองงานคณะสงฆ์ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ตลอดจนการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล และกระทรวงศึกษาธิการ ให้การอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง ได้แก่ ศาสนาอิสลาม คริสต์ พราหมณ์ - ฮินดู และซิกข์ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรมการศาสนา, กองแผนงาน 2544:51) ส่วนที่เกี่ยวกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนั้น กรมการศาสนายังได้อุปถัมภ์ในด้านนิคมกัณฑ์ที่กรมการศาสนาได้ขอทำการตกลงกับทางกระทรวงการคลัง และคณะรัฐมนตรีมีอนุมัติแล้ว การเบิกจ่ายนิคมกัณฑ์ถือตามระเบียบกรมการศาสนา โดยรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้จำนวน 10 ล้านบาท เพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่าย ค่าดำเนินการจัดทำหนังสือ อุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน ถวายครูพระที่เข้าไปสอนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประมาณ 800 รูป แต่สำหรับในปี 2548 เป็นปีแรกที่มีการขยายจำนวนครูพระสอนศีลธรรมจาก 800 รูป เป็น 4,000 รูป โดยคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติงบประมาณ 57,964,000 ล้านบาท ให้โครงการครูพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นค่าตอบแทนครูพระสอนศีลธรรม รูปละ 2,000 บาทต่อเดือน จำนวน 4,000 รูป ตามระยะเวลาที่เหลือตั้งแต่เดือน พ.ค.-ก.ย. เป็นเงิน 40,000,000 บาท โดยเบิกจ่ายจาก งบประมาณประจำปี 2548 ของกรมการศาสนา 4,000,000 บาท และงบกลางปี 2548 จำนวน 36,000,000 บาท ส่วนที่สอง ใช้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์ประกอบการอบรม สื่อการเรียนการสอน ร่วมกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวง

วัฒนธรรม ที่จะจัดอบรมถวายความรู้ครูพระเพื่อสร้าง ศักยภาพให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของ สถานศึกษา และค่าติดตามประเมินผลโครงการอีกกว่า 17,000,000 บาท

จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่และการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากสังคม โดยเฉพาะกรมการศาสนา เพื่อเป็นแรงสนับสนุนให้งานของพระศาสนาหรือพระสงฆ์ประสบความสำเร็จ พระสงฆ์ใน สังคมไทยเป็นสถาบันที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ และมีข้อวัตรปฏิบัติทั้งที่เป็นพระธรรม วินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม กฎระเบียบของวัดที่สังกัด และกฎหมาย บ้านเมือง ทำให้พระสงฆ์ไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพที่มีรายได้ หรือปฏิบัติตัวอย่างกตัญญูได้ จำเป็นต้องอาศัยคฤหัสถ์อุปถัมภ์ ฉะนั้น สถาบันสงฆ์จึงอยู่ภายใต้สังคมอุปถัมภ์ในด้านจตุปัจจัย เพื่อให้พระสงฆ์นั้นได้ทำ คุณประโยชน์แก่สังคมตามบทบาทหน้าที่ของตนที่ไม่ขัดกับพระธรรม วินัย เนื่องจากพระสงฆ์นั้นมีศักยภาพอยู่แล้วทั้งทางด้านจิตวิทยา และทักษะในการสงเคราะห์ ประชาชน

การส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนั้น กรมการศาสนาต้องให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญสนับสนุนช่วยเหลือพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็น อย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ทักษะต่าง ๆ ในการปฏิบัติ การ พัฒนา อาจจะเป็นการอบรมสัมมนา ฝึกปฏิบัติการ และที่สำคัญควรสร้างความตระหนักให้พระ สอนศีลธรรมในโรงเรียนได้เห็นศักยภาพของตนเอง มีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน และ ความจำเป็นของการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5

แรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด

คณะสงฆ์ต้นสังกัด คือ พระภิกษุผู้มีอำนาจหน้าที่ทางการปกครองทุกระดับ ที่ให้ ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษา ให้ความรู้ ฝึกทักษะ ให้ การยอมรับ เป็นต้น และเป็นนโยบายตลอดถึงงบประมาณ เพื่อให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้ทำหน้าที่ในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในสังคมของ พระสงฆ์มีการปกครองที่แยกออกจากการปกครองทางบ้านเมือง มีมหาเถรสมาคม โดยสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธานและเป็นพระประมุขของคณะสงฆ์ไทย มีอำนาจหน้าที่ในการปกครอง สูงสุด และมีพระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการปกครองตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายจนถึงระดับล่าง คือ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ ในการปกครองที่กล่าวนี้ เป็นผู้ที่เป็นสหธรรมหรือเพื่อนพรหมจรรย์ด้วยกันเองควรที่จะสงเคราะห์ กันตามสมควร

หลักธรรมที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนควรมีเพื่อที่จะเป็นประโยชน์ทั้งที่เป็นส่วนตัวของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเอง และเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคม คือ กัลยาณมิตตตา ซึ่งหมายถึง ความมีกัลยาณมิตร คือ มีผู้แนะนำสั่งสอน ที่ปรึกษา เพื่อนที่คบหา และบุคคลผู้แวดล้อมที่ดี ความรู้จักเลือกเสวนาบุคคลหรือเข้าร่วมหมู่กับท่านผู้ทรงคุณทรงปัญญาที่มีความสามารถ ซึ่งจะช่วยเหลือ สนับสนุนชักจูงชี้ช่องทางเป็นแบบอย่าง ตลอดจนเป็นเครื่องอุดหนุนเกื้อกูลแก่กันและกัน ให้ดำเนินก้าวหน้าไปด้วยดี ในการศึกษาอบรม การครองชีวิต การประกอบกิจการ และการปฏิบัติธรรม ถ้าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทำหน้าที่ในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้รับความช่วยเหลือจากกัลยาณมิตรที่ดีก็จะทำให้การส่งเสริมนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

บุคคลที่ให้การสนับสนุนแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 นั้น ประกอบด้วย

1. เพื่อนสหธรรมิก ที่ทำหน้าที่ในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ที่มีประสบการณ์หรือได้ดำเนินการปฏิบัติอยู่ ให้การสนับสนุนในด้านการเป็นที่ปรึกษา ร่วมคิดในการดำเนินงาน ให้แนวทางในการดำเนินงาน และติดต่อประสานงาน

2. พระสงฆ์ฆราวาสที่เป็นผู้ปกครอง ทุกระดับ ให้การสนับสนุนทางด้านการให้ความรู้ ทักษะในการส่งเสริม เช่น จัดอบรมสัมมนาให้ความรู้ ให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น ประสานงานกับหน่วยงานที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ และเป็นเป็นที่ปรึกษา ตลอดถึงงบประมาณ

นอกจากการให้การสนับสนุนตามที่กล่าวมาแล้ว การให้การสนับสนุนที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การให้การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ ควรให้การยอมรับ และยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ และสังคม หลักธรรมที่เป็นเครื่องอยู่ร่วมกันของเพื่อนพรหมจรรย์ นั่นคือ สาราณียธรรม

สาราณียธรรม 6 (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) 2543 ข : 233-235) หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งการระลึกถึงกัน ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน หลักการอยู่ร่วมกัน (Saranīyadhamma: states of conciliation ; virtues for fraternal living) สาราณียธรรมที่ใช้ คือ

1. เมตตาภาวกรรม หมายถึง ตั้งเมตตาวัจจกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยา อากาสุภาพ เคารพ นับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

2. เมตตาวัจจกรรม หมายถึง ตั้งเมตตาวัจจกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

3. เมตตามโนกรรม หมายถึง ตั้งเมตตามโนกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน

4. สาธารณโภคี หรือ อปปฏิวิภคตโภคี หมายถึง ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน

5. สีสสามัญญา หมายถึง มีศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความประพฤติสุจริตดีงามถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำคนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ

6. ทิฏฐิสามัญญา หมายถึง มีทิฏฐิดีงาม เสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความเห็นชอบร่วมกันในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้นสิ้นทุกข์หรือขจัดปัญหา

แรงสนับสนุนทางสังคมจากสถานศึกษา

สถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลสถานศึกษาที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ซึ่งพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากบุคคลากรในสถานศึกษาที่รับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนนั้นด้วย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

1. สถานศึกษาที่รับครูพระสอนศีลธรรม

1. อำนวยความสะดวกแก่ครูพระตามความเหมาะสม
2. จัดคาบการสอนให้ครูพระตามความเหมาะสม
3. ปฐมนิเทศครูพระในเรื่องคาบการสอน การปฏิบัติการสอน รุรการการสอน ตลอดจนบทบาทครูพระในสถานศึกษา
4. จัดครูพี่เลี้ยงเพื่อช่วยเหลือครูพระ ทั้งในด้านรุกรการการสอน การปกครองชั้นเรียน การพัฒนาการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพความเป็นจริง
5. หากมีความเป็นไปได้ให้จัดห้องจริยธรรมให้ครูพระได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้
6. อำนวยความสะดวกแก่ศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา และพระนิเทศในการนิเทศครูพระในสถานศึกษา
7. ร่วมกับศึกษานิเทศก์ ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูพระ และเสนอแนะการดำเนินงานตามโครงการ

8. เมื่อพบปัญหาให้ดำเนินการแก้ไขปัญหา และหรือรายงานให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา(คู่มือการดำเนินงานตาม โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 2548:73)

2. ครูที่เลี้ยงในสถานศึกษา

1. ร่วมกับครูพระในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. เป็นพี่เลี้ยงแก่ครูพระ เพื่อให้การนำหลักธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาสู่วิถีชีวิตของนักเรียน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามนโยบายของรัฐบาล
3. เป็นที่ปรึกษาและช่วยเหลือครูพระในด้านธุรการการสอน การปกครองชั้นเรียน การพัฒนาการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง
4. ร่วมกับศึกษานิเทศก์ ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูพระ และเสนอแนะการดำเนินงานตามโครงการ

5. เมื่อพบปัญหาให้ดำเนินการแก้ไขปัญหา และหรือรายงานให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา (คู่มือการดำเนินงานตาม โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 2548:73)

พอสรุปได้ว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้รับความช่วยเหลือ ความร่วมมือจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ติดต่อสัมพันธ์ ในด้านวัตถุประสงค์ของ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้จากแหล่งต่างๆ เพื่อให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้สามารถปฏิบัติงานในด้านต่างๆ อันจะเป็นการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล

1.1 งานวิจัยเกี่ยวกับอายุ

พระมนตรี ยางธิตาร (2546:78) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของครูพระสอนศีลธรรม เกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูพระสอนศีลธรรม ที่มีอายุ ต่างกัน มีการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิโรจน์ ธาระพูน (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมด้านการพัฒนาจริยธรรมของพระธรรมวิทยากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า พระธรรมวิทยากรที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมด้านการพัฒนาจริยธรรมแตกต่างกัน

สุทธิพงษ์ เพ็ชร์ดี (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตภาคเหนือ การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา และเปรียบเทียบบทบาทของครูในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองให้แก่ นักเรียน ใน 2 บทบาท คือ บทบาทด้านการสอน และบทบาทนอกเหนือด้านการสอน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตภาคเหนือ จำนวน 17,731 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จำนวน 325คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม พบว่า อายุของครูที่แตกต่างกันมีบทบาทในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองให้แก่ นักเรียน ไม่แตกต่างกัน

สมนึก จันทร์แดง (2536: บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติงานของครูกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของครูกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา โดยแยกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการสนับสนุนกิจกรรมพิเศษ และด้านการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ครู และชุมชน กลุ่มตัวอย่างคือครูกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 , 4 และ 6 จำนวน 270 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยทำการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานเป็นรายด้านของครูที่มี อายุต่างกัน พบว่า ทุกด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิลาวัณย์ พรหมใส (2539: บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาการรับรู้ ความสำคัญของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา 217 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยเมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่จำแนกตามอายุของครู พบว่า อายุ ต่างกัน มีพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูกลุ่มอายุ 25 – 29 ปี มีพฤติกรรมแตกต่างกับ กลุ่มอายุ 40 ปีขึ้นไป

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มี อายุ ต่างกัน จะมีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกันด้วย

1.2 งานวิจัยเกี่ยวกับพรณา

พระมหากฤษณา นันทเพชร (2540:157) ได้ศึกษา “ทัศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม” พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีทัศนคติต่อบทบาทในการพัฒนาสังคมในด้านสังคมสงเคราะห์แตกต่างกัน กล่าวคือ พระสงฆ์ที่มีพรรษาน้อย คือ 1-5 พรรษา มีทัศนคติเห็นด้วยต่อบทบาทของพระสงฆ์ในด้านสังคมสงเคราะห์ มากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา 6-10 พรรษา และ 11 พรรษา ขึ้นไป

ผ่องพรรณ ทวีสมบุญ (2537:บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการพัฒนาสังคม ของพระสงฆ์ในชุมชนที่รัฐให้การพัฒนาต่างกัน โดยศึกษากลุ่มพระสงฆ์ตัวอย่าง จำนวน 141 รูป จาก 72 วัด 62 หมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า พระสงฆ์ผู้ที่มีจำนวนพรรษาต่างกัน มีพฤติกรรมการพัฒนาสังคมแตกต่างกันด้วย

พระมหาสอนประจันทร์ เสียงเย็น (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษาแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีพรรษา ต่างกัน น่าจะมีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกันด้วย

1.3. งานวิจัยเกี่ยวกับระดับการศึกษาแผนกบาลี

พระมหาสอนประจันทร์ เสียงเย็น (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า พระสังฆาธิการที่มีระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ต่างกัน มีการปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระมนตรี ยางธิสาร (2546:78) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของครูพระสอนศีลธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูพระสอนศีลธรรม ที่มีระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ต่างกัน มีการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ต่างกัน น่าจะมีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกันด้วย

1.4 งานวิจัยเกี่ยวกับระดับการศึกษาแผนกสามัญ

พระมนตรี ขางธิตาร (2546:78) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของครูพระสอนศีลธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูพระสอนศีลธรรม ที่มีระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ต่างกัน มีการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดำรง พลโกชน์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาการใช้วิธีการเผยแผ่พุทธศาสนาของเจ้าอาวาสในจังหวัดร้อยเอ็ด” พบว่า เจ้าอาวาสในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกแตกต่างกัน ใช้วิธีการเผยแผ่พุทธศาสนา โดยใช้วิธีการแสดงพระธรรมเทศนา การฝึกกรรมฐาน การใช้สื่อต่าง ๆ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผ่องพรรณ ทวีสมบุรณ์ (2537:บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการพัฒนาสังคม ของพระสงฆ์ในชุมชนที่รัฐให้การพัฒนาต่างกัน โดยศึกษากลุ่มพระสงฆ์ตัวอย่าง จำนวน 141 รูป จาก 72 วัด 62 หมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า เจ้าอาวาสและพระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางโลกสูง มีพฤติกรรมพัฒนาด้านจิตใจมากกว่า พระลูกวัดและพระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางโลกต่ำ

พระมหาสอนประจันทร์ เสียงเย็น (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า พระสังฆาธิการที่มีระดับการศึกษาฝ่ายสามัญแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญ ต่างกัน จะมีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกันด้วย

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวกับประสบการณ์ในการสอน

พระมนตรี ขางธิตาร (2546:79) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของครูพระสอนศีลธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูพระสอนศีลธรรม ที่มีประสบการณ์ในการสอน ต่างกัน มีการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิทักษ์ เรืองนุ่น (2540: บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนคนตรี และนาฏศิลป์ในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลา ใน 5

ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียน ด้านการวัดผลและการประเมินผล และด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีปัญหาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี มีปัญหามากกว่าครูที่มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป

อัษฎา บัวบุญ (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนในเขตการศึกษา 11 การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนในเขตการศึกษา 11 และปัญหาการปฏิบัติงานใน 4 ด้าน คือ ด้านการให้การปรึกษาและแนะแนว ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านการประสานเครือข่าย และด้านการประเมินผลและสรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน และเพื่อเปรียบเทียบปัญหาในการปฏิบัติงานของครูประจำศูนย์การเรียนชุมชนในเขตการศึกษา 11 จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีปัญหาในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการประเมินผลและสรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

สมนึก จันทร์แดง (2536: บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติงานของครูกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของครูกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษา โดยแยกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการสนับสนุนกิจกรรมพิเศษ และด้านการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียน ครู และชุมชน กลุ่มตัวอย่างคือครูกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 จำนวน 270 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยทำการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานเป็นรายด้านของครู ที่จำแนกระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิลาวัณย์ พรหมโส (2539: บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู วัดดูประสงคของการวิจัยเพื่อศึกษาการรับรู้ความสำคัญของเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มตัวอย่างคือ ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา 217 คน ผลการวิจัย เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่จำแนกตามระยะเวลาการทำงาน of ครู พบว่า ระยะเวลาการทำงาน of ครู ต่างกัน มีพฤติกรรมตาม

เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูกลุ่มครูที่มีอายุราชการต่ำกว่า 10 ปี มีพฤติกรรมแตกต่างกับกลุ่มครูที่มีอายุราชการ 20 ปีขึ้นไป

เจนการ์ณ เพ็ญปราษฎ์ (2540: บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนกับคุณธรรม จรรยาบรรณของครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา ประถมศึกษา อำเภอ โนนไทย จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ครูผู้สอน 275 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและสัมภาษณ์ เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของ พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอน จำแนกตามระยะเวลาการเป็นครู พบว่า ระยะเวลาการเป็นครู ต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มี ประสิทธิภาพในการสอน ต่างกัน น่าจะมีพฤติกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกันด้วย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน

พัชรา อุบลสวัสดิ์ (2536:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการพัฒนาความคาดหวัง ในความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนหญิงระดับอาชีวศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 42 คน และกลุ่มเปรียบเทียบ 38 คน มีลักษณะส่วนบุคคลและลักษณะสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน โดยใช้แผนการสอนที่ประยุกต์ใช้ แนวทางการสร้างความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน 4 แนวทาง ผลการศึกษาพบว่า ทั้งกลุ่ม ทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบมีคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนใน การป้องกันโรคเอดส์ก่อนการทดลอง หลังการทดลอง 1 และ 4 สัปดาห์ไม่แตกต่างกัน และเมื่อ เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนในการป้องกันโรค เอดส์ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบหลังการทดลอง 4 สัปดาห์ พบว่า กลุ่มทดลองมี คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในความเชื่อ ในประสิทธิภาพแห่งตนสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จันทร์วิภา ดิลกสัมพันธ์ (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ทางเพศสัมพันธ์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในการศึกษาเป็นนักศึกษาหญิงที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อ การติดเชื้อโรคเอดส์ทางเพศสัมพันธ์ โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 101 คน กลุ่มควบคุม จำนวน 103 คน ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของตัวแปรอธิบายเกี่ยวกับการ ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ทางเพศสัมพันธ์พบว่า การรับรู้คุณค่าแห่งตนมีผลต่อ

การตระหนักในความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน และความคาดหวังในผลลัพธ์ของการป้องกัน พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ทางเพศสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการตระหนักในความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน และคะแนนผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พัฒนา จินวงษ์ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาการประยุกต์ทฤษฎีความเชื่อประสิทธิภาพในตนเองต่อพฤติกรรมการป้องกันและการบาดเจ็บจากการขับชั้รดจกยานยนต์ของนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 124 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 61 กลุ่มเปรียบเทียบ 64 คน พบว่าภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพในตนเองต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุและการบาดเจ็บจากการขับชั้รดจกยานยนต์ ความคาดหวังในผลลัพธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุและการบาดเจ็บจากการขับชั้รดจกยานยนต์ ลดลง จากไม่มีความแตกต่างจากก่อนการทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ส่วนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุ และการบาดเจ็บจากการขับชั้รดจกยานยนต์ไม่แตกต่างกันก่อนการทดลอง แต่สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($P < .001$) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มี ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนต่างกัน น่าจะมีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกันด้วย

3. งานวิจัยที่เกี่ยวกับความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5

ศิริพงษ์ ศรีวารุณ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักเกี่ยวกับผลสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่าความตระหนักสามารถพยากรณ์ผลสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กิ่งแก้ว สุวรรณศิริ (2548:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กของครูช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูช่วงชั้นที่ 1-2 มีความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพจิตเด็ก ทั้งรายด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน ด้านการแนะแนวและการให้การปรึกษา และโดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาวิจัย พอสรุปได้ว่าปัจจัยด้านความตระหนักถึงบทบาท มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหรือการแสดงออกของคน ถ้าคนมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนอย่างเพียงพอ จะทำให้เขาเกิดมีความรู้สึกรับผิดชอบ แสดงความคิดเห็น ความสำนึกได้ และเห็นความสำคัญใน

บทบาทการส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้เขาจะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมตามบทบาทหน้าที่นั้นของตนเองอย่างเต็มความสามารถ ในทางกลับกันถ้าคนเพียงแต่รับรู้ไม่เห็นคุณค่า และไม่เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน เขาก็อาจจะไม่แสดงพฤติกรรมหรือดำเนินกิจกรรมตามบทบาทนั้นๆก็ได้ ในพฤติกรรมกรส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนก็เช่นเดียวกัน ถ้าครูไม่มีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนก็อาจจะไม่แสดงพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ดังนั้นปัจจัยด้านความตระหนักในบทบาทหน้าที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนทางสังคม

พระมหานราธิป แก้วประสิทธิ์ (2544:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจอุปสมบทเป็นพระภิกษุของสามเณร ในเขตภาคกลาง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นสามเณรอายุระหว่าง 13 - 20 ปี ที่จำพรรษาอยู่ตามวัดในเขตภาคกลาง จำนวน 384 รูป ในส่วนของตัวแปรที่เป็นแรงสนับสนุนทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากพระสงฆ์ แรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว และแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนสามเณร เป็นปัจจัยทางจิตวิทยาและสังคมที่สามารถทำนายความตั้งใจอุปสมบทเป็นภิกษุของสามเณร ได้ร้อยละ 52.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

พระมหาประสิทธิ์ สระทอง (2548:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของพระสงฆ์ ในอำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักในบทบาทของพระสงฆ์ สัมพันธภาพกับชุมชน และการได้รับการสนับสนุนทางสังคม สามารถร่วมกันทำนายบทบาทการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของพระสงฆ์โดยรวมได้ ร้อยละ 96.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

นฤมล ศรีทานันท์ และคณะ (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนของครูมัธยมในเขตเมืองอุบลราชธานี พบว่า การมีโอกาสไปศึกษาดูงานด้านสุขภาพจิต ทักษะคติของครู จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ต้องรับผิดชอบดูแล ระดับการศึกษาของครู และการได้รับการสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตในโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการส่งเสริมสุขภาพจิตในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เนาวลักษณ์ เรียวเรืองแสงกุล (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรม การทำงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ ระหว่างอาจารย์วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกกับข้าราชการสาธารณสุขของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า อาจารย์วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกและข้าราชการ สาธารณสุขของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าจะมีพฤติกรรม การทำงานด้านสุขภาพที่มีประสิทธิภาพสูงกว่ากลุ่มตรงข้าม

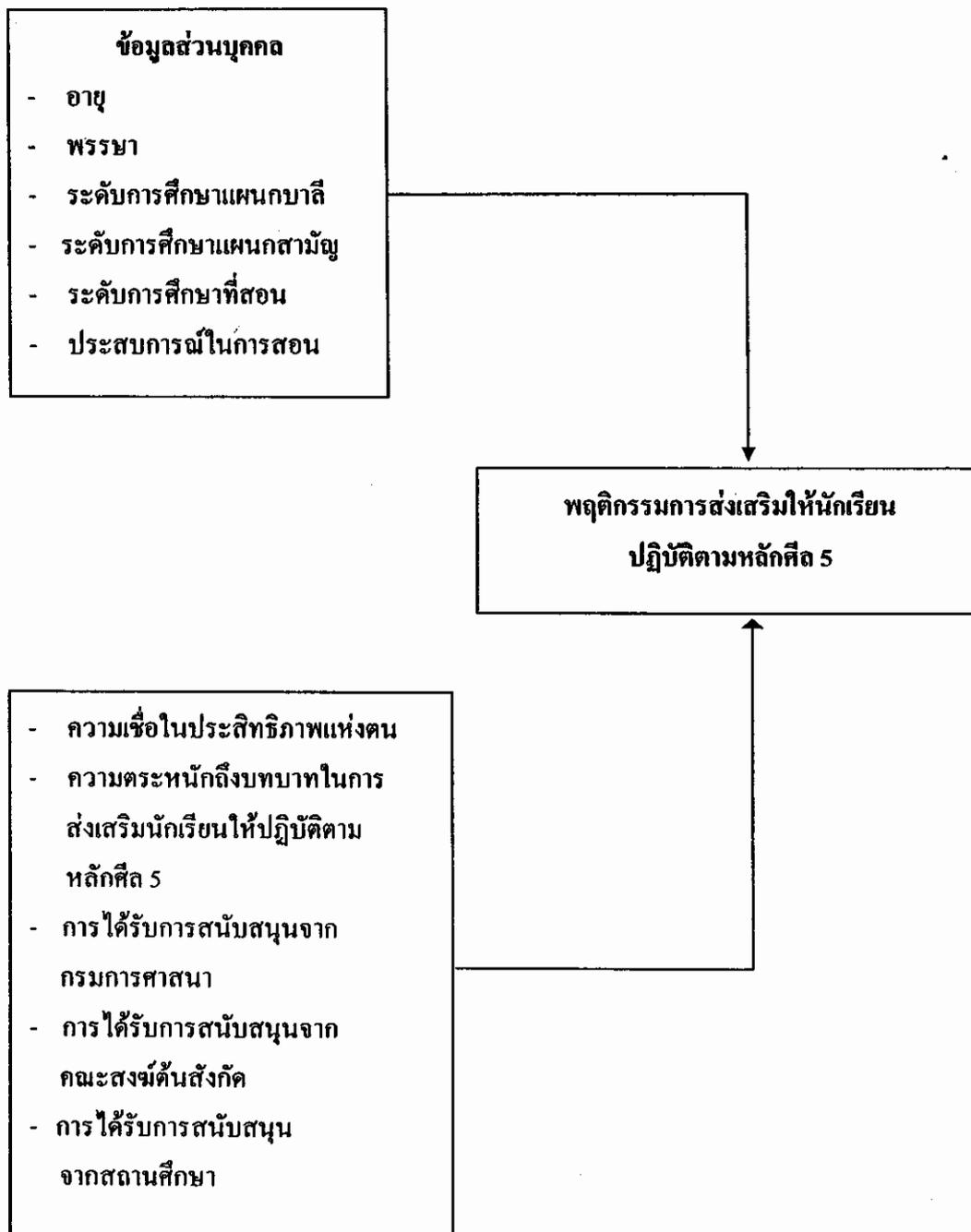
จากการศึกษางานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่าปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนทางสังคม มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของคน การที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจะปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากบุคลากรภายในหน่วยงาน และหน่วยงานภายนอก ในด้านอารมณ์ งบประมาณ และข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นปัจจัยด้านการได้รับการสนับสนุนทางสังคมน่าจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล กับพฤติกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พอสรุปได้ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มี อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ระดับการศึกษาที่สอน และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน จะมีพฤติกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกันด้วย นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 และการได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในภาพรวม ดังแสดงในกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อเป็นการศึกษาพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ตัวแปรที่ศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 สังกัดกรมการศาสนา จำนวน 928 รูป (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. บัญชีจัดสรรกรมการศาสนา ประจำปีงบประมาณ 2550)

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 280 รูป โดยคำนวณจากสูตรของยามานะ (Yamane 1967:886, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543 : 285) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 และสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชาชนในแต่ละจังหวัด โดยการคำนวณจากสูตรของยามานะ (Yamane) ดังต่อไปนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของกลุ่มประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อน ± 5% ได้รับได้ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน ± 5%

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{928}{1 + 928(0.05)^2} = 279.5$$

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 280 รูป ดังรายละเอียด ในตารางที่ 1 ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	จังหวัด	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	สุพรรณบุรี	341	103
2	นครปฐม	300	91
3	กาญจนบุรี	197	59
4	สมุทรสาคร	90	27
	รวม	928	280

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรต้น ได้แก่

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่

1.1.1 อายุ หมายถึง อายุเป็นปีของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นับถึงวันที่เก็บข้อมูลโดยพิเศษเดือนตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปเป็น 1 ปี แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามอายุออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. 20 – 30 ปี
2. 31 – 40 ปี
3. 41 ปีขึ้นไป

1.1.2 พรรษา หมายถึง พรรษาที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอุปสมบทมานับถึงวันที่เก็บข้อมูลโดยพิเศษเดือนตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปเป็น 1 ปี แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามพรรษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. 1- 5 พรรษา
2. 6- 10 พรรษา
3. 11 พรรษาขึ้นไป

1.1.3 ระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี หมายถึง ระดับการศึกษาบาลีของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. เป็นเปรียญธรรม
2. ไม่เป็นเปรียญธรรม

1.1.4 ระดับการศึกษาฝ่ายสามัญ หมายถึง ระดับการศึกษาฝ่ายสามัญที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนศึกษาจบแล้วในชั้นสูงสุด แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. ต่ำกว่าปริญญาตรี
2. ปริญญาตรี
3. สูงกว่าปริญญาตรี

1.1.5 ระดับการศึกษาที่สอน หมายถึง ระดับการศึกษาที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้เข้าไปสอน แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่

1. ช่วงชั้นที่ 1-2 (ประถมศึกษาปีที่ 1-6)
2. ช่วงชั้นที่ 3-4 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-6)

1.1.6 ประสบการณ์ในการสอน หมายถึง จำนวนปีที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเคยสอนเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ก่อนและในขณะที่จะดำรงตำแหน่งพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1. 1 - 3 ปี
2. 4 - 6 ปี
3. 7 ปีขึ้นไป

1.2 ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน

1.3 ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5

1.4 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา

1.5 การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด

1.6 การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา

2. ตัวอย่าง ได้แก่ พฤศจิกายนการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ที่ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาฝ่ายสามัญ ระดับการศึกษาที่สอน และประสบการณ์ในการสอน แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ ทบทวนวรรณกรรม จำนวน 12 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ประเภท 5 ตัวเลือก คือ

มากที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนในระดับมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนในระดับมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนในปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนในระดับน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนในระดับน้อยที่สุด

โดยในแบบสอบถามให้ผู้ตอบเลือกเพียง 1 ตัวเลือกและมีเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ ข้อความที่แสดงถึงการมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จะได้คะแนน 5 ถึง 1 คะแนน จากคำตอบมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ส่วนข้อความที่ตรงกันข้ามจะได้คะแนนกลับกัน ผู้ที่ได้คะแนนมากจะมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best 1981 : 179 – 182) ดังนี้

การแปลความหมายคะแนนของความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน จะใช้เกณฑ์ ดังนี้
 ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อในประสิทธิภาพ
 แห่งตนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อในประสิทธิภาพ
 แห่งตนอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อในประสิทธิภาพ
 แห่งตนอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อในประสิทธิภาพ
 แห่งตนอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อในประสิทธิภาพ
 แห่งตนอยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้
 ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ ทบทวนวรรณกรรม จำนวน
 12 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ประเภท 5 ตัวเลือก
 คือ

มากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักถึงบทบาท
 ในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมากที่สุด

มาก หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักถึงบทบาท
 ในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมาก

ปานกลาง หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักถึงบทบาท
 ในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับปานกลาง

น้อย หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักถึงบทบาท
 ในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักถึงบทบาท
 ในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยในแบบสอบถามให้ผู้ตอบเลือกเพียง 1 ตัวเลือกและมีเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ
 ข้อความที่แสดงถึงการมีความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5
 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จะได้คะแนน 5 ถึง 1 คะแนน จากคำตอบมากที่สุดถึงน้อยที่สุด

ส่วนข้อความที่ตรงกันข้ามจะได้คะแนนกลับกัน ผู้ที่ได้คะแนนมากจะมีความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best 1981 : 179 – 182) ดังนี้

การแปลความหมายคะแนนของความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 จะใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ และทบทวนวรรณกรรม จำนวน 12 ข้อ ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ประเภท 5 ตัวเลือก ได้แก่

มากที่สุด	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา
อยู่ในระดับมากที่สุด		
มาก	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา
อยู่ในระดับมาก		
ปานกลาง	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา
อยู่ในระดับปานกลาง		
น้อย	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา
อยู่ในระดับน้อย		

น้อยที่สุด หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยในแบบสอบถามให้ผู้ตอบเลือกเพียง 1 ตัวเลือก และมีเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ ข้อความที่แสดงถึงการได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จะได้คะแนน 5 ถึง 1 คะแนน จากคำตอบมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ส่วนข้อความที่ตรงกันข้ามจะได้คะแนนกลับกัน ผู้ที่ได้คะแนนมากจะมีการได้รับการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับการได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best 1981 : 179 – 182) ดังนี้

การแปลความหมายคะแนนของการได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา จะใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา อยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ และทบทวนวรรณกรรม จำนวน 12 ข้อ ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ประเภท 5 ตัวเลือก ได้แก่

มากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด อยู่ในระดับมากที่สุด

มาก หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด อยู่ในระดับมาก

ปานกลาง หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์
ต้นสังกัด อยู่ในระดับปานกลาง	
น้อย หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์
ต้นสังกัด อยู่ในระดับน้อย	
น้อยที่สุด หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์
ต้นสังกัด อยู่ในระดับน้อยที่สุด	

โดยในแบบสอบถามให้ผู้ตอบเลือกเพียง 1 ตัวเลือก และมีเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ ข้อความที่แสดงถึงการได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จะได้คะแนน 5 ถึง 1 คะแนน จากคำตอบมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ส่วนข้อความที่ตรงกันข้ามจะได้คะแนนกลับกัน ผู้ที่ได้คะแนนมากจะมีการได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัดสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับการได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best 1981 : 179 – 182) ดังนี้

การแปลความหมายคะแนนของการได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด จะใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจาก
คณะสงฆ์ต้นสังกัดอยู่ในระดับน้อยที่สุด	
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจาก
คณะสงฆ์ต้นสังกัดอยู่ในระดับน้อย	
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจาก
คณะสงฆ์ต้นสังกัดอยู่ในระดับปานกลาง	
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจาก
คณะสงฆ์ต้นสังกัดอยู่ในระดับมาก	
ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจาก
คณะสงฆ์ต้นสังกัดอยู่ในระดับมากที่สุด	

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ และทบทวนวรรณกรรม จำนวน 14 ข้อ ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ประเภท 5 ตัวเลือก ได้แก่

มากที่สุด หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
มาก หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
ปานกลาง หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
น้อย หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
น้อยที่สุด หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยในแบบสอบถามให้ผู้ตอบเลือกเพียง 1 ตัวเลือก และมีเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ ข้อความที่แสดงถึงการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จะได้คะแนน 5 ถึง 1 คะแนน จากคำตอบมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ส่วนข้อความที่ตรงกันข้ามจะได้คะแนนกลับกัน ผู้ที่ได้คะแนนมากจะมีการได้รับการสนับสนุนสถานศึกษาสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best 1981 : 179 – 182) ดังนี้

การแปลความหมายคะแนนของการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา จะใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 7 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ และทบทวนวรรณกรรม จำนวน 36 ข้อ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาการเรียนการสอน 10 ข้อ	ได้แก่ข้อ 1-10
2. การจัดกิจกรรมทางศาสนาในโรงเรียน 10 ข้อ	ได้แก่ข้อ 11-20
3. การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมในชีวิตประจำวัน 16 ข้อ	ได้แก่ข้อ 21-36

ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating scale) ประเภท 5 ตัวเลือก ดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำ	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติกิจกรรมตาม
ข้อความนั้นเป็นประจำ หรือทุกครั้ง		
ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติกิจกรรมตาม
ข้อความนั้นเกือบทุกครั้ง		
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติกิจกรรมตาม
ข้อความนั้นเป็นบางครั้ง		
ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติกิจกรรมตาม
ข้อความนั้นนาน ๆ ครั้ง		
ไม่เคยปฏิบัติ	หมายถึง	ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เคยมีการปฏิบัติกิจกรรมตามข้อความนั้น

โดยในแบบสอบถามให้ผู้ตอบเลือกเพียง 1 ตัวเลือก และมีเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ ข้อความที่แสดงถึงการมีพฤติกรรมการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จะได้คะแนน 5 ถึง 1 คะแนน จากคำตอบปฏิบัติเป็นประจำถึงไม่เคยปฏิบัติ ส่วนข้อความที่ตรงกันข้ามจะได้คะแนนกลับกันผู้ที่ได้คะแนนมากจะมีพฤติกรรมการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับพฤติกรรมการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์วิเคราะห์ข้อมูลตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best 1981 : 179 – 182) ดังนี้

การแปลความหมายคะแนนของ จะใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมการส่งเสริม
นักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมการส่งเสริม
นักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมการส่งเสริม
นักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมากที่สุด

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้สร้างเป็น แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการ
ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อใน
ประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5
การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การ
ได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และ พฤติกรรมการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5
ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยขอคำแนะนำ
จากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดเป็น โครงสร้างของเครื่องมือและ
ขอบเขตของเนื้อหา

3. สร้างเครื่องมือ ซึ่งพัฒนาเป็นแบบสอบถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์
ของการวิจัย และตามรายละเอียดของนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร

4. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

4.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม
โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ รวม
ทั้งสิ้นจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมครบถ้วนของเนื้อหาในประเด็นและ
สาระสำคัญตรงตามพฤติกรรมที่ต้องการวัด รวมถึงความเหมาะสมของสำนวนภาษาและพิจารณา
ปรับปรุงแก้ไข

4.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น และได้รับการปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของ
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้ (Try out) กับพระสอนศีลธรรมใน
โรงเรียน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 รูป

4.3 นำแบบสอบถาม ที่นำไปทดลองใช้ ไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

4.3.1 ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และพฤติกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543 : 125-126) วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม แต่ละด้าน ดังนี้

4.3.1.1 ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน มีข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น .7128

4.3.1.2 ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 มีข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น .8400

4.3.1.3 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา มีจำนวน 12 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น .9373

4.3.1.4 การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด มีจำนวน 12 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น .8928

4.3.1.5 การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา มีจำนวน 14 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น .9010

4.3.1.6 พฤติกรรมส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 มีจำนวน 37 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น .9186

4.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงและแก้ไข และมีคุณภาพแล้ว ไปใช้เก็บกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ตามที่ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งผ่านไปรษณีย์ไปตามที่อยู่ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 280 รูป โดยได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 280 ชุด และสมบูรณ์ 280 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 พร้อมทั้งลงรหัสในแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาฝ่ายสามัญ ระดับการศึกษาที่สอน และประสบการณ์ในการสอน โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และร้อยละ(%)
2. วิเคราะห์ค่าระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และพฤติกรรมการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยรวม คือการพัฒนาการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมทางศาสนาในโรงเรียน การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมในชีวิตประจำวัน โดยใช้สถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่จำแนกตามระดับการศึกษาแผนกบาลี และระดับการศึกษาที่สอน แตกต่างกันโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามอายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกสามัญ และประสบการณ์ในการสอน โดยใช้สถิติทดสอบความแปรปรวนทางเดียว(One-Way ANOVA) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's test for all possible comparison)
5. วิเคราะห์ความสามารถของตัวแปรในการทำนายพฤติกรรมการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้แก่ ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนกรมการศาสนา และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามา (Stepwise Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยเรื่องพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 280 รูป มาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกเป็น 5 ตอน ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ระดับการศึกษาที่สอน ประสบการณ์ในการสอน โดยการใช้ความถี่ และร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาแผนกบาลี และระดับการศึกษาที่สอน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกสามัญ และประสบการณ์ในการสอน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ได้แก่ ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- Y หมายถึง พฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5
- X_1 หมายถึง ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน
- X_2 หมายถึง ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5
- X_3 หมายถึง การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา
- X_4 หมายถึง การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด
- X_5 หมายถึง การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา
- n หมายถึง จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
- \bar{X} หมายถึง ค่าเฉลี่ย (mean)
- S.D. หมายถึง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- F หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
- t หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
- r หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
- df หมายถึง องศาอิสระ (Degree of freedom)
- SS หมายถึง ผลรวมของกำลังสองของค่าเบี่ยงเบน (Sum of Squares)
- MS หมายถึง ค่าเฉลี่ยของค่าเบี่ยงเบนกำลังสอง (Mean Square)
- R หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)
- R^2 หมายถึง ประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square)
- Adj R^2 หมายถึง ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square)
- b หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (Regression Coefficients)
- Beta หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน
(Standardized Regression Coefficients)
- S.E. est. หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนาย
(Standard Error of the Estimate)
- Constant (a) หมายถึง ค่าคงที่

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 280 รูป จำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ระดับการศึกษาที่สอน และประสบการณ์ในสอน โดยแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ดังรายละเอียด ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ระดับการศึกษาที่สอน และประสบการณ์ในการสอน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
1. 20 – 30 ปี	112	40.0
2. 31 – 40 ปี	102	36.4
3. 41 ปีขึ้นไป	66	23.6
รวม	280	100.0
พรรษา		
1. 1 – 5 พรรษา	116	41.4
2. 6 – 10 พรรษา	68	24.3
3. 11 พรรษาขึ้นไป	96	34.3
รวม	280	100.0
ระดับการศึกษาแผนกบาลี		
1. เป็นเปรียญธรรม	190	67.9
2. ไม่เป็นเปรียญธรรม	90	32.1
รวม	280	100.0
ระดับการศึกษาแผนกสามัญ		
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	145	51.8
2. ปริญญาตรี	108	38.6
3. สูงกว่าปริญญาตรี	27	9.6
รวม	280	100.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษาที่สอน		
1. ช่วงชั้นที่ 1 – 2 (ป.1-ป.6)	150	53.6
2. ช่วงชั้นที่ 3 – 4 (ม.1-ม.6)	130	46.4
รวม	280	100.0
ประสบการณ์ในการสอน		
1. 1 – 3 ปี	129	46.1
2. 4 – 6 ปี	78	27.9
3. 7 ปีขึ้นไป	73	26.0
รวม	280	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี จำนวน 112 รูป คิดเป็นร้อยละ 40.0 มีพรรษาระหว่าง 1-5 พรรษา จำนวน 116 รูป คิดเป็นร้อยละ 41.4 มีระดับการศึกษาแผนกบาลีอยู่ในระดับเป็นเปรียญธรรม จำนวน 190 รูป คิดเป็นร้อยละ 96.7 มีระดับการศึกษาแผนกสามัญ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 145 รูป คิดเป็นร้อยละ 51.8 มีระดับการศึกษาที่สอนอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 (ป.1-ป.6) จำนวน 150 รูป คิดเป็นร้อยละ 53.6 มีประสบการณ์ในการสอนอยู่ในระหว่าง 1-3 ปี จำนวน 129 รูป คิดเป็นร้อยละ 46.1

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับ ของความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	\bar{x}	S.D.	ค่าระดับ
1. ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน (X_1)	3.5628	.51708	มาก
2. ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 (X_2)	3.9920	.58736	มาก
3. การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา (X_3)	3.1372	.80263	ปานกลาง
4. การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด (X_4)	3.1815	.82104	ปานกลาง
5. การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา (X_5)	3.1686	.77533	ปานกลาง
6. พฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 (Y)	3.7746	.68397	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 พฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 และความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.9920$, $\bar{x} = 3.7746$, $\bar{x} = 3.5628$ ตามลำดับ)

และการได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และการได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.1815$, $\bar{x} = 3.1686$, $\bar{x} = 3.1372$ ตามลำดับ)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาแผนกบาลี และระดับการศึกษาที่สอน

ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาแผนกบาลี และระดับการศึกษาที่สอน โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ดังรายละเอียดในตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามระดับการศึกษาแผนกบาลี

ระดับการศึกษาแผนกบาลี	n	\bar{x}	S.D.	t
เป็นเปรียญธรรม	190	3.87	.691	-1.612
ไม่เป็นเปรียญธรรม	90	3.73	.678	

จากตารางที่ 4 พบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาแผนกบาลีต่างกัน มีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามระดับการศึกษาที่สอน

ระดับการศึกษาที่สอน	n	\bar{x}	S.D.	t
ช่วงชั้นที่ 1-2 (ป.1-ป.6)	150	3.67	.657	-2.883*
ช่วงชั้นที่ 3-4 (ม.1-ม.6)	130	3.90	.696	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาที่สอนต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่สอนอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 มีพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างที่สอนอยู่ในระดับช่วงชั้นที่ 3-4

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกสามัญ และประสบการณ์ในการสอน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)

ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกสามัญ และประสบการณ์ในการสอน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และถ้าหากพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe') ดังรายละเอียดตามตารางที่ 6-15

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าระดับพฤติกรรมของ

พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{x}	S.D.	ระดับ
20 – 30 ปี	112	3.72	.570	มาก
31 – 40 ปี	102	3.78	.753	มาก
41 ปีขึ้นไป	66	3.86	.748	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน แต่ละกลุ่มมีพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมาก โดยที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไปมีพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 สูงที่สุด ($\bar{x} = 3.86$) รองลงมา ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ($\bar{x} = 3.78$) และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี ($\bar{x} = 3.72$) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	.819	.410	.875
ภายในกลุ่ม	277	129.701	.468	
รวม	279	130.520		

จากตารางที่ 7 พบว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีอายุ ต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1-5 พรรษา	116	3.64	.605	มาก
6-10 พรรษา	68	3.81	.706	มาก
11 พรรษาขึ้นไป	96	3.91	.735	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีพรรษาต่างกัน แต่ละกลุ่มมีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมาก โดยที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีพรรษา 11 พรรษาขึ้นไปมีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 สูงที่สุด ($\bar{x} = 3.91$) รองลงมา ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีพรรษา 6-10 พรรษา ($\bar{x} = 3.81$) และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีพรรษา 1-5 พรรษา ($\bar{x} = 3.64$) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามพรญา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	3.733	1.867	4.078*
ภายในกลุ่ม	277	126.787	.458	
รวม	279	130.520		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 พบว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีพรญา ต่างกัน มีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe') ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ที่มีพรญาแตกต่างกัน ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe')

พรญา	1-5 พรญา ($\bar{x} = 3.64$)	6-10 พรญา ($\bar{x} = 3.81$)	11 พรญาขึ้นไป ($\bar{x} = 3.91$)
1-5 พรญา ($\bar{x} = 3.64$)	-		
6-10 พรญา ($\bar{x} = 3.81$)	-.26*	-	
11 พรญาขึ้นไป ($\bar{x} = 3.91$)	.26*	.093	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 พบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีพรญา 6-10 พรญา มีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกับกับ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีพรญา 1-5 พรญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีพรญา 6-10 พรญา มีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มากกว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีพรญา 1-5 พรญา ($\bar{x} = 3.81$ และ $\bar{x} = 3.64$ ตามลำดับ) และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีพรญา 11 พรญาขึ้นไป มีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียน

ปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกันกับ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีพรรษา 1-5 พรรษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีพรรษา 11 พรรษาขึ้นไป มีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มากกว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีพรรษา 1-5 พรรษา ($\bar{x} = 3.91$ และ $\bar{x} = 3.64$ ตามลำดับ) ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 11 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามระดับการศึกษาแผนกสามัญ

ระดับการศึกษาแผนกสามัญ	n	\bar{x}	S.D.	ระดับ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	145	3.69	.698	มาก
ปริญญาตรี	108	3.85	.682	มาก
สูงกว่าปริญญาตรี	27	3.95	.557	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญแตกต่างกัน แต่ละกลุ่มมีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมาก โดยที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 สูงที่สุด ($\bar{x} = 3.95$) รองลงมา ได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ($\bar{x} = 3.85$) และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ($\bar{x} = 3.69$) ตามลำดับ

ตารางที่ 12 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามระดับการศึกษาแผนกสามัญ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	2.574	1.287	2.786
ภายในกลุ่ม	277	127.946	.462	
รวม	279	130.520		

จากตารางที่ 12 พบว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 13 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ประสบการณ์ในการสอน	n	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1-3 ปี	129	3.62	.657	มาก
4-6 ปี	78	3.86	.613	มาก
7 ปีขึ้นไป	73	3.97	.746	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน แต่ละกลุ่มมีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมาก โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการสอน 7 ปีขึ้นไปมีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 สูงที่สุด ($\bar{x} = 3.97$) รองลงมา ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการสอน 4-6 ปี ($\bar{x} = 3.86$) และกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการสอน 1-3 ปี ($\bar{x} = 3.62$) ตามลำดับ

ตารางที่ 14 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	6.364	3.182	7.099*
ภายในกลุ่ม	277	124.156	.448	
รวม	279	130.520		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 14 พบว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่าง ของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe') ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 15 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ของพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ที่มีประสพการณ์ในการสอนแตกต่างกัน ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe')

ประสพการณ์ในการสอน	1-3 ปี ($\bar{x} = 3.62$)	4-6ปี ($\bar{x} = 3.86$)	7 ปีขึ้นไป ($\bar{x} = 3.97$)
1-3 ปี ($\bar{x} = 3.62$)	-		
4-6 ปี ($\bar{x} = 3.86$)	.24*	-	
7 ปีขึ้นไป ($\bar{x} = 3.97$)	.35*	.11	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 15 พบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีประสพการณ์ในการสอน 4-6 ปี มีพฤติกรรมในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีประสพการณ์ในการสอน 1-3 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีประสพการณ์ในการสอน 4-6 ปี มีพฤติกรรมในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มากกว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีประสพการณ์ในการสอน 1-3 ปี ($\bar{x} = 3.86$ และ $\bar{x} = 3.62$ ตามลำดับ) และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีประสพการณ์ในการสอน 7 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีประสพการณ์ในการสอน 1-3 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีประสพการณ์ในการสอน 7 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 สูงกว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีประสพการณ์ในการสอน 1-3 ปี ($\bar{x} = 3.97$ และ $\bar{x} = 3.62$ ตามลำดับ) ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้แก่ ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนการกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ดังรายละเอียดในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 แสดงการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน (X_1) ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 (X_2) การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา (X_3) การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด (X_4) การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา (X_5) และพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 (Y)

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y
X_1	1.00					
X_2	.637**	1.00				
X_3	-.150*	.026	1.00			
X_4	-.103	.034	.822**	1.00		
X_5	-.104	.046	.760**	.735**	1.00	
Y	.406**	.504**	.207**	.185**	.304**	1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 16 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามพบว่า ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนการกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรม

การส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .504, .406, .207, .185$ และ $.304$ ตามลำดับ) โดยที่ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มากที่สุด ($r = .504$)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง พบว่า ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน (X_1) กับความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 (X_2) มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .637$) และ ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน (X_1) กับการได้รับการสนับสนุนการกรมการศาสนา (X_3) มีความสัมพันธ์กันทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.150$)

การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา (X_3) กับการได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด (X_4) และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา (X_5) มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .822$ และ $r = .760$ ตามลำดับ) โดยการได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด มีความสัมพันธ์กันทางบวกมากที่สุด ($r = .822$)

การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด (X_4) กับการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา (X_5) มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .735$) ส่วนนอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน

5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้แก่ ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังรายละเอียด ในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 แสดงการวิเคราะห์ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสู่สมการ การทำนายพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ลำดับของตัวแปรที่ได้รับ การคัดเลือก	R	R ²	Adj R ²	R ² Change	b	Beta	t
1.ความตระหนักถึงบทบาท ในการส่งเสริมให้นักเรียน ปฏิบัติตามหลักศีล 5 (X ₂)	.504	.254	.251	.254	.413	.354	5.610***
2. การได้รับการสนับสนุน จากสถานศึกษา (X ₃)	.577	.333	.328	.079	.273	.310	6.328***
3.ความเชื่อในประสิทธิภาพ แห่งตน (X ₁)	.599	.359	.352	.026	.281	.213	3.351***
Constant (a) = .258 S.E. est. = .550 F = 51.603***							

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 17 พบว่า ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 (Y) ได้แก่ ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 (X₂) การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา (X₃) และความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน (X₁) โดยความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 (X₂) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นลำดับที่ 1 สามารถทำนายพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้ร้อยละ 25.4

การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา (X₃) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นลำดับที่ 2 และสามารถทำนายพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 7.9 โดยสามารถทำนายร่วมกับความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 33.3

ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน (X₁) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นลำดับที่ 3 และสามารถทำนายพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้

นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.6 โดยสามารถทำนายร่วมกับความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 35.9

ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 (X_2) การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา (X_3) และความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน (X_1) สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้ร้อยละ 35.9 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว เท่ากับ .251, .328, .352 ตามลำดับ มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนายเท่ากับ .550

สมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสมการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = .258 + .413 (X_2) + .273 (X_3) + .281 (X_1)$$

ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .354 (X_2) + .310 (X_3) + .213 (X_1)$$

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5” ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 2.) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มี อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาฝ่ายสามัญ ระดับการศึกษาที่สอน และประสบการณ์ในการสอน แตกต่างกัน 3.) เพื่อศึกษาว่าความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 280 รูป โดย คำนวณจากสูตรของยามานะ (Yamane 1967:886 ,อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2543 : 285) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 และสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละจังหวัด

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 7 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน แบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน แบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลใช้สถิติการแจกแจงความถี่และร้อยละ (%) การวิเคราะห์ระดับตัวแปรอิสระและตัวแปรตามใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มใช้การทดสอบค่าที (t - test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่สามารถร่วมกันทำนายตัวแปรตาม ใช้การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละจังหวัด

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 280 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีอายุ 20 – 30 ปี จำนวน 112 รูป คิดเป็นร้อยละ 40.0 มีพรรษา ระหว่าง 1 – 5 พรรษา จำนวน 116 รูป คิดเป็นร้อยละ 41.4 มีระดับการศึกษาแผนกบาลีอยู่ในระดับเป็นเปรียญธรรม จำนวน 190 รูป คิดเป็นร้อยละ 67.9 มีระดับการศึกษาแผนกสามัญอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี 145 รูป คิดเป็นร้อยละ 51.8 มีระดับการศึกษาที่สอนอยู่ในช่วงชั้นที่ 1 – 2 (ป.1 – ป.6) จำนวน 150 รูป คิดเป็นร้อยละ 53.6 และมีประสบการณ์ในการสอนอยู่ในระหว่าง 1 – 3 ปี จำนวน 129 รูป คิดเป็นร้อยละ 46.1

2. การวิเคราะห์ระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 พบว่า ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 พฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 และความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.9920$, $\bar{x} = 3.7746$, $\bar{x} = 3.5628$ ตามลำดับ) และการได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และการได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.1815$, $\bar{x} = 1.1686$, $\bar{x} = 1.1372$ ตามลำดับ)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ที่มีอายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ระดับการศึกษาที่สอน และประสบการณ์ในการสอน ต่างกัน พบว่า

3.1 พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ไม่แตกต่างกัน

3.2 พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีพรชาต่างกัน มีพฤติกรรมในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ไม่แตกต่างกัน

3.3 พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาแผนกบาลีต่างกัน มีพฤติกรรมในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ไม่แตกต่างกัน

3.4 พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญต่างกัน มีพฤติกรรมในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ไม่แตกต่างกัน

3.5 พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาที่สอนต่างกัน มีพฤติกรรมในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.6 พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีพฤติกรรมในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 7 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มากกว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 4-6 ปี ส่วนคู่อื่นไม่พบความแตกต่างกัน ($\bar{x} = 3.97$ และ $\bar{x} = 3.86$ ตามลำดับ)

4. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ของความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนสถานศึกษา ที่สามารถทำนายพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 พบว่า ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้ ร้อยละ 35.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานของการวิจัยได้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และ

พฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ระดับความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน พบว่า อยู่ในระดับมาก แสดงว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนก่อนที่จะมาเป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน บางรูปก็บวชมาหลายพรรษา และได้มีโอกาสศึกษา หลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาทั้งนักธรรมและภาษาบาลีมาเป็นอย่างดี ซึ่งได้แสดงความสามารถของตนเองออกมา เช่น การสอน การเทศน์ การอบรม เป็นต้น อีกทั้งขณะที่เป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ยังได้รับการอบรม ถวายความรู้ และทักษะในการสอนนักเรียน ที่กระทรวงวัฒนธรรมจัดถวาย ประกอบกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนบางรูปนอกจากได้ศึกษานักธรรมและภาษาบาลีแล้ว ยังได้ศึกษาความรู้เพิ่มเติมในทางโลกอีกด้วย ดังนั้น จึงทำให้ท่านมีความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเอง ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ดังจะเห็นได้จากการตอบแบบสอบถามเป็นรายชื่อ พบว่า โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เช่น ข้อที่ 1 ว่า ท่านเชื่อว่าท่านมีความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมที่จะสอนให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้ ($\bar{x} = 4.02$) ข้อที่ 8 ว่า ท่านเชื่อว่าท่านสามารถสั่งสอนอบรมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้ ($\bar{x} = 3.98$) ข้อที่ 9 ว่า ท่านเชื่อว่าท่านสามารถชี้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้ ($\bar{x} = 3.86$) ซึ่งแสดงว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สามารถส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้เป็นอย่างดี เพราะท่านมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนมาก ซึ่งสอดคล้องกับที่ แบนดูรา (Bandura 1994, อ้างถึงใน พระมหาสอนประจันต์ เสียงเย็น 2548:56) ได้กล่าวไว้ว่า การตระหนักในความเชื่อ ประสิทธิภาพแห่งตนของบุคคลสามารถพัฒนามาจากปัจจัยหลัก 4 ประการ คือ 1. ความสำเร็จในการกระทำ (Performance Accomplishment) เป็นประสบการณ์ตรงจึงมีผลต่อการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนของบุคคลอย่างมาก ซึ่งความสำเร็จในการกระทำจะเป็นตัวเพิ่มการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตนของบุคคล และการไม่ประสบผลสำเร็จในการกระทำหลายครั้งซ้ำ ๆ กัน จะเป็นตัวลดการตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพแห่งตน 2. การได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่น (Vicarious Experience) เป็นสิ่งแนะหรือค้นแบบที่บุคคลนำมาพิจารณาประสิทธิภาพของตนทั้งนี้จำเป็นต้องมีการใส่ใจ การจำ การกระทำทางกาย 3. การชักจูงด้วยคำพูด (Verbal persuasion) เป็นการรับเอาคำแนะนำชักจูงจากผู้อื่นมาเป็นข้อมูล เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพของตน ทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นว่าตนมีประสิทธิภาพที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบความสำเร็จได้ 4. การกระตุ้นอารมณ์ (Emotional Arousal) บุคคลจะรับรู้ว่าคุณยืนต้นมีความวิตกกังวลหรือความกลัว จากอาการกระตุ้นของร่างกาย ในสภาวะที่

ร่างกายถูกกระตุ้นมากจะทำให้การทำงานได้ผลไม่ดี หากบุคคลรับรู้ว่าคุณมีความวิตกกังวลในระดับสูง บุคคลจะตระหนักในความเชื่อประสิทธิภาพในตนเองต่อการทำงานนั้นระดับต่ำ แต่ให้การปลุกเร้าความรู้สึกอยากจะทำด้วยตนเองด้วยความสำนึกในตนเองอย่างแท้จริง ดังนั้น คณะสงฆ์ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงควรสร้างความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนให้เกิดแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอยู่เป็นประจำ เพื่อให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนมากขึ้น

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.9920$) แสดงว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มาก ทั้งนี้ เนื่องจากพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้ตระหนักถึงบทบาทที่ตนเองได้รับว่าเป็นหน้าที่ที่จะช่วยเหลือหลอมเยาวชนไทยให้เป็นคนดีมีศีลธรรม และเล็งเห็นความสำคัญและคุณประโยชน์ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ประกอบกับท่านสมัครใจเข้าร่วมโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทั้งยังได้รับการอบรมถวายความรู้เกี่ยวกับหลักการเรียนการสอนมาเป็นอย่างดี ผนวกกับเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่ได้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแล้วสอนให้ผู้อื่นรู้ตามปฏิบัติตาม และจะเป็นการร่วมกันระหว่างสถาบันทั้ง คือ บ้าน วัด โรงเรียน ที่จะช่วยกันปลุกฝังเยาวชนให้เป็นคนดี มีศีลธรรม ดังนั้น พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงมีความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ดังปรากฏรายละเอียดในแบบสอบถามเป็นรายชื่อ พบว่า ทั้ง 12 ข้อมีค่าคะแนนอยู่ในระดับมาก เช่น ข้อที่ 1 ว่า ท่านสำนึกอยู่เสมอว่าพระสอนศีลธรรมจะต้องมีส่วนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้ ($\bar{x} = 4.22$) ข้อที่ 3 ว่า ท่านมีความตั้งใจที่จะอบรมสั่งสอนเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้ ($\bar{x} = 4.18$) ข้อที่ 10 ว่าท่านสำนึกอยู่เสมอว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่พระภิกษุสงฆ์ทั่วไปได้ ($\bar{x} = 4.13$) เป็น ซึ่งสอดคล้องกับ กิ่งแก้ว สุวรรณศิริ (2548:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กของครูช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูช่วงชั้นที่ 1-2 มีความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพจิตเด็ก อยู่ในระดับมาก

1.3 ผลการวิเคราะห์ระดับการได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.1372$) แสดงว่า กรมการศาสนาได้ให้การสนับสนุนแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับปานกลาง อาจ

เนื่องจาก กรรมการศาสนาไม่ได้ให้การสนับสนุนและดูแลรับผิดชอบแต่พระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังต้องให้การสนับสนุนและดูแลรับผิดชอบศาสนาอื่นๆ ตลอดจนการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล และกระทรวงศึกษาธิการ ในการอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง ได้แก่ ศาสนาอิสลาม คริสต์ พราหมณ์ – ฮินดู และซิกข์ (กระทรวงศึกษาธิการ, กรรมการศาสนา, กองแผนงาน 2544:51) ดังรายละเอียดในแบบสอบถามที่กรรมการศาสนาได้ให้การสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง เช่น ข้อที่ 10 ว่า ท่านได้รับการสนับสนุนการยกย่องให้เป็นแบบอย่างในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ($\bar{x} = 3.47$) ข้อที่ 1 ว่า ท่านได้รับนิยัดในการปฏิบัติงานส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ($\bar{x} = 3.30$) ข้อที่ 6 ว่า ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ($\bar{x} = 3.23$) ข้อที่ 8 ว่า ท่านได้รับการสนับสนุนเรื่องวิธีการและแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ($\bar{x} = 3.18$) และข้อที่ 2 ว่า ท่านได้รับเงินสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ($\bar{x} = 2.94$) เป็นต้น หากพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากกรรมการศาสนามากกว่านี้ การดำเนินงานส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน คงจะประสบผลสำเร็จได้มากกว่านี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องเรื่องแสงกุล (2543: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรม การทำงานด้านส่งเสริมสุขภาพ ระหว่างอาจารย์วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกกับข้าราชการสาธารณสุขของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า อาจารย์วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกและข้าราชการสาธารณสุขของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมาก กว่าจะมีพฤติกรรม การทำงานด้านสุขภาพที่มีประสิทธิภาพสูงกว่ากลุ่มตรงข้าม

1.4 ผลการวิเคราะห์ระดับการได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.1815$) แสดงว่า คณะสงฆ์ต้นสังกัดได้ให้การสนับสนุนแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับปานกลาง การที่คณะสงฆ์ต้นสังกัดได้มีการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเนื่องจากคณะสงฆ์ต้นสังกัดมีหน้าที่ที่รับผิดชอบอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ เป็นต้น จึงทำให้การสนับสนุนแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ดังรายละเอียดที่ปรากฏในแบบสอบถามที่คณะสงฆ์ต้นสังกัดได้ให้การสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง เช่น ข้อที่ 3 ว่า ท่านได้รับการถวายความรู้

เกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ($\bar{x} = 3.33$) ข้อที่ 10 ว่า ท่านได้รับการยกย่องให้เป็นแบบอย่างในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ($\bar{x} = 3.25$) ข้อที่ 7 ว่า ท่านได้รับคำแนะนำจากคณะสงฆ์ต้นสังกัดในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมนักเรียนที่จะนำไปสู่การกระทำผิดศีล 5 ($\bar{x} = 3.24$) ข้อที่ 6 ว่า เมื่อท่านมีอุปสรรคในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ท่านสามารถขอคำแนะนำได้จากคณะสงฆ์ต้นสังกัด ($\bar{x} = 3.23$) เป็นต้น ถ้าหากพระสอนศีลธรรมได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัดมากกว่านี้ การส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนก็ควรจะประสบความสำเร็จมากกว่านี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล ศรีทานันท์ และคณะ (2541 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนของครูมัธยมในเขตเมืองอุบลราชธานี พบว่า การได้รับการสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตในโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการส่งเสริมสุขภาพจิตในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.5 ผลการวิเคราะห์ระดับการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.1686$) แสดงว่า สถานศึกษาได้ให้การสนับสนุนแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับปานกลาง การที่สถานศึกษาได้ให้การสนับสนุนแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเนื่องมาจาก พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้รับความไว้วางใจจากคณะครูผู้รับผิดชอบในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในส่วนที่เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับศาสนาเท่านั้น และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้รับคำแนะนำถึงแนวทางในการออกข้อสอบ แนวทางในการวัดผลการเรียน หรือได้รับทุนทรัพย์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับปานกลาง จึงทำให้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เช่น ข้อที่ 1 ว่า ท่านได้รับปัจจัยค่าพาหนะจากสถานศึกษาที่เข้าไปสอน ($\bar{x} = 2.89$) ข้อที่ 2 ว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ($\bar{x} = 2.93$) ข้อที่ 14 ว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้ส่งท่านเข้าสัมมนาทางวิชาการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ($\bar{x} = 3.05$) ข้อที่ 3 ว่า ท่านได้รับสื่อการเรียนการสอนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ($\bar{x} = 3.06$) เป็นต้น ถ้าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษามากกว่านี้ การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนก็จะประสบความสำเร็จมากกว่านี้

1.6 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 พบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ 14 มีพฤติกรรมส่งเสริม

ให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนสูงและความตระหนักว่าการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อันเป็นหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับที่ดี ซึ่งตรงกับผลของการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่ามีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนและความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมาก และเมื่อบุคคลเกิดความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนและความตระหนักขึ้นในใจจะทำให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ตนตระหนัก ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ได้แสดงถึงความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนไว้ใน เวสสารชกรณธรรม คือ ธรรมทำความกล้าหาญ 5 (พระไตรปิฎก. 2539 :22:144) ประกอบด้วย 1. สัทธา คือ ความเชื่อในสิ่งที่ได้ใช้สติปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตามเหตุผลอย่างรอบคอบแล้วจึงเชื่อ ไม่ได้เชื่ออย่างโง่งมง่าย เช่น การเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมว่า ทำดีได้ผลดี ทำชั่วได้ผลชั่ว ซึ่งปรากฏเป็นเช่นนั้นจริง ๆ 2. ศีล คือ การรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย การรักษาศีลเป็นสิ่งดีมีประโยชน์ต่อตนเองและคนอื่นที่เราไปสัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วย เพราะศีลช่วยฝึกคัดกายวาจา ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม 3. พหุสัจจะ คือ ความเป็นผู้ได้ศึกษาเรียนรู้ศิลปะวิทยามากไม่ว่าจะเป็นฝ่ายธรรมะหรือฝ่ายวิชาการทางบ้านเมือง ทำให้เป็นคนมีความพร้อม เกิดความมั่นใจในตนเอง ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมคนระดับใดก็ตาม 4. วิริยารัมภะ คือ การปรารถนาความเพียร ความขยันพยายาม ทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ ไม่หวั่นเกรงหรือย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ความเพียรในที่นี้เป็นความเพียรในทางฝ่ายดีไม่มีโทษที่ใครจะตำหนิในภายหลังได้ 5. ปัญญา คือ ความรอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ ได้แก่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และประโยชน์ต่อส่วนรวม พึงใช้สติปัญญาศึกษาให้เกิดความรู้ยิ่งกว่าเดิม

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 จำแนกตาม อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ระดับการศึกษาที่สอน และประสบการณ์ในการสอน

2.1 จากสมมติฐานในการวิจัยข้อ 1 ที่ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า การอุปสมบทของพระสอนศีลธรรม

ในโรงเรียนแต่ละรูป ถึงแม้จะมีอายุต่างกัน แต่เมื่อได้รับการบรรพชาอุปสมบทมาแล้ว จำเป็นต้องศึกษานักธรรมและบาลี ตามหลักสูตรที่คณะสงฆ์ไทยได้จัดตั้งขึ้นมาเหมือนกัน และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนบางรูปยังได้ศึกษาทางโลกมาก่อนที่จะบรรพชาอุปสมบท ซึ่งจะทำให้ท่านใช้ประสบการณ์ที่ได้รับมาประยุกต์ในการเรียนการสอนทางธรรมด้วย ทั้งนี้เมื่อท่านสมัครเข้าร่วมโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนแล้วหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการนี้ ก็ได้มีการจัดอบรมถวายความรู้และวิธีการจัดการเรียนการสอนแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทุกรูปเท่าเทียมกัน ก่อนที่จะให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนลงมือปฏิบัติงานจริง ดังนั้น อายุของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จึงไม่เป็นปัจจัยที่จะทำให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมนตรี ยางธิสาร (2546:78) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของครูพระสอนศีลธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูพระสอนศีลธรรม ที่มีอายุ ต่างกัน มีการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาถึงแต่ละระดับของอายุแล้ว พบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 สูงกว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีอายุระหว่าง 20 - 30 ปี และระหว่าง 31 - 40 ปี ทั้งนี้เป็นเพราะว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีอายุมากมีประสบการณ์ในการเทศน์ การอบรม และการสั่งสอน มาก จึงทำให้ท่านมีความกล้าหรือมีความมั่นใจในตนเองสูงที่จะปฏิบัติงานเพื่อสนองงานสังคม และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนบางรูป อาจจะนำประสบการณ์ในการทำงาน หรือประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน เมื่อครั้งก่อนที่จะอุปสมบทมาประยุกต์ในงานของท่าน จึงทำให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 สูงกว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีอายุในกลุ่มอื่น

2.2 จากสมมติฐานในการวิจัยข้อ 2 ที่ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีพรรษา ต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีพรรษาต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีพรรษา 11 พรรษา ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยระดับการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 สูงที่สุด ($\bar{x} = 3.91$) รองลงมาได้แก่ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีพรรษาระหว่าง 6 - 10 พรรษา ($\bar{x} = 3.81$) และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีพรรษาระหว่าง 1-5 พรรษา ($\bar{x} = 3.64$) ตามลำดับ ซึ่ง

สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีพระชวามากขึ้น ทำให้ได้เรียนรู้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้นและมีการสั่งสมประสบการณ์จากการเทศน์ การสอน และการอบรมมากขึ้นด้วย รวมทั้งเมื่อมีพระชวามากก็ย่อมได้รับการยอมรับจากสังคมมาก ซึ่งจะทำให้ท่านมีกำลังใจ มีการมุ่งมั่นอุทิศตนองงานคณะสงฆ์ได้อย่างเต็มที่ จึงเป็นผลให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 สูงกว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกลุ่มอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสอนประจันทร์ เสียงเย็น (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดนุกดาหาร พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพระชวแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 จากสมมติฐานในการวิจัยข้อ 3 ที่ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีระดับการศึกษาแผนกบาลีต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีระดับการศึกษาแผนกบาลีต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งเอาไว้ อธิบายได้ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาแผนกบาลีไม่ว่าจะเป็นเปรียญหรือไม่เป็นเปรียญก็ตาม เมื่อได้รับการศึกษาสั่งสอน อบรมมา ย่อมมีการปฏิบัติงานทางศาสนาเช่นเดียวกัน ซึ่งการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ก็เป็นงานทางศาสนาอีกอย่างหนึ่งเช่นกัน เพราะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้รับมอบหมายหน้าที่ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมอันดีงาม ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนทุกคน และให้นักเรียนทุกคนดำเนินชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องตามหลักธรรมทางศาสนาและกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งจะให้ทำให้นักเรียนทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมนตรี ยางธิตาร (2546:78) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของครูพระสอนศีลธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูพระสอนศีลธรรม ที่มีระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีต่างกัน มีการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาถึงแต่ละระดับของการศึกษาแผนกบาลีแล้ว พบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เป็นเปรียญธรรมมีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มากกว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่ไม่เป็นเปรียญธรรม ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นการแสวงหาความรู้ให้เกิดแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเอง เมื่อท่านได้รับความรู้และความถนัดในเรื่องที่จะเทศนาสั่งสอนอบรมแล้ว ย่อมที่จะทำให้มีความกล้าหาญหรือมีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพแห่งคนที่แสดง

บทบาทนั้น ๆ ออกมา ดังจะเห็นว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่เป็นเปรียญธรรมมีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มากกว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ไม่เป็นเปรียญธรรม และจากผลการวิจัยยังได้พบอีกว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เป็นเปรียญธรรมมีจำนวนมากกว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ไม่เป็นเปรียญธรรม ซึ่งบ่งชี้ว่า ถึงแม้ว่าการศึกษาภาษาบาลีจะเป็นเรื่องที่ยากแต่ก็ยังมีพระสงฆ์ที่ขยันมีความพยายามศึกษาเล่าเรียนอยู่เป็นจำนวนมาก

2.4 จากสมมติฐานในการวิจัยข้อ 4 ที่ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แยกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญต่างกันนั้น ไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญของการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 เพราะการศึกษาเป็นพื้นฐานของการทำงาน ดังนั้น เมื่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้ศึกษาแล้วจึงต้องนำความรู้ไปใช้ในการช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมอันดีงาม แก่นักเรียนทุกคน เพราะพระเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นสัญลักษณ์แห่งความดีงาม และการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 นั้น จะแสดงออกในด้านการสั่งสอน อบรม การสนทนา และการให้คำแนะนำการปรึกษาเป็นหลัก ซึ่งภูมิความรู้และแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ส่วนใหญ่เป็นหลักธรรมและแนวทางปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้เรียนรู้สิ่งเหล่านี้จากคัมภีร์พระไตรปิฎกและหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย และจากการอบรมฝึกปฏิบัติจริง การศึกษาแผนกสามัญนั้นมีส่วนที่จะทำให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้นำทักษะและความรู้ที่ได้จากการศึกษาแผนกสามัญมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ให้เหมาะสมเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาถึงแต่ละระดับของการศึกษาแผนกสามัญแล้ว พบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญสูงกว่าปริญญา มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มากกว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญปริญญาตรี และต่ำกว่าปริญญาตรี ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสอนประจันทร์ เสียงเย็น (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า พระสังฆา

การที่มีระดับการศึกษาฝ่ายสามัญแตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนไม่แตกต่างกัน

2.5 จากสมมติฐานในการวิจัยข้อ 5 ที่ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีระดับการศึกษาที่สอนต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีระดับการศึกษาที่สอนต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ทำการสอนอยู่ในระหว่างช่วงชั้นที่ 3-4 มีค่าเฉลี่ยระดับการส่งเสริมให้นักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$) อธิบายได้ว่า นักเรียนที่อยู่ในช่วงชั้นที่ 3-4 เป็นวัยที่เปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ เป็นวัยที่อยู่ระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นวัยที่ย่างเข้าสู่ความเป็นหนุ่มสาว เป็นวัยที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีผลกระทบต่อความเจริญทางด้านอื่น ๆ เช่น อารมณ์อ่อนไหวง่าย เต็มไปด้วยความเพื่อฝัน มีอุดมคติสูง มักจะมองสิ่งต่าง ๆ ในแง่ดี หนึ่งวัยรุ่นยังเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อเป็นวัยแห่งการปรับตัวทางสังคม เป็นวัยแห่งปัญหา เป็นวัยที่มีความเครียดทางอารมณ์ ตัดสินใจอย่างรวดเร็วและรุนแรง ซึ่งอาจจะทำให้นักเรียนที่อยู่ในช่วงชั้นที่ 3-4 เสี่ยงต่อการกระทำผิดศีล 5 มากกว่านักเรียนที่อยู่ในช่วงชั้นที่ 1-2 และทัศนคติในการมองโลกและสังคมของเด็กวัยรุ่นอาจมีความขัดแย้งกับผู้ใหญ่ ซึ่งผู้ใหญ่อาจจะไม่เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการที่เกิดขึ้น อาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาได้ ดังนั้น จึงทำให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ทำการสอนอยู่ในช่วงชั้นที่ 3-4 มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 สูงกว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่ทำการสอนอยู่ในช่วงชั้นที่ 1-2

2.6 จากสมมติฐานในการวิจัยข้อ 6 ที่ว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งเอาไว้ โดยที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยระดับการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$) รองลงมาเป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 4-6 ปี ($\bar{x} = 3.86$) และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 1-3 ปี ($\bar{x} = 3.62$) ตามลำดับ อธิบายได้ว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการสอน

มาก บ่อยมได้รับการรู้และมีทักษะเพิ่มเติมมากขึ้น และยังมีโอกาสพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนมากขึ้นอีกด้วย ซึ่งอาจจะนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้ รวมทั้งยังได้รับการอบรมถวายความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้นและอาจได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือประสบการณ์กับเพื่อนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนรูปอื่น ๆ ในช่วงที่ทำการสอนมากขึ้นด้วย จึงทำให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 7 ปี ขึ้นไป มีพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 สูงกว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่มีประสบการณ์ในการสอนกลุ่มอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมนตรี ยางธิสาร (2546:79) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของครูพระสอนศีลธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูพระสอนศีลธรรม ที่มีประสบการณ์ในการสอน ต่างกัน มีการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. การวิเคราะห์ตัวแปร ได้แก่ ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา ที่สามารถทำนายพฤติกรรมของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ซึ่งผู้วิจัยตั้งสมมติฐาน ข้อ 7 ว่า ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา การได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14

ผลการศึกษาพบว่า ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 14 ได้ร้อยละ 35.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งผลการศึกษารั้งนี้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 เป็นตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นลำดับที่ 1 สามารถทำนายพฤติกรรมส่งเสริมให้นักเรียน

ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้ร้อยละ 25.4 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่า ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .504$) สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มาก ก็จะมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้มากด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามที่ Kofka (1978:212) ได้กล่าวไว้ว่า ความตระหนักเป็นเหมือนกับความสำนึกซึ่งเป็นสภาวะทางจิต เกี่ยวกับความรู้สึก ความคิด และความปรารถนาต่างๆ ที่เกิดจากการรับรู้ และประสบการณ์ต่างๆ แล้วมีการประเมินค่า คำนึงถึงความสำคัญที่ตนมีต่อสิ่งนั้นๆ นอกจากนี้ เสน่ห์ พบพาน (2528:14) ได้สรุปความตระหนักว่า เป็นการแสดงออกมาซึ่งความรู้สึก ความสำนึก ความคิดเห็นหรือการรับรู้ต่อเหตุการณ์หนึ่ง ด้วยการพูด การเขียนหรืออื่นๆ โดยอาศัยระยะเวลาหรือประสบการณ์ หรือสภาพแวดล้อมในสังคมเป็นสิ่งช่วยในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมนั้น ๆ ก็คือเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นจึงเกิดความตระหนัก ดังนั้น การที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความตระหนักมาก ก็จะส่งผลให้ท่านได้ส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 มากขึ้นด้วย ดังที่ สิริพงษ์ ศรีวราภูล (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักกับผลสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร พบว่าความตระหนักสามารถพยากรณ์ผลสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา เป็นตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นลำดับที่ 2 สามารถทำนายพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.9 โดยความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 และการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้ร้อยละ 33.3 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .577$) สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา มาก ก็มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้มากขึ้น ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาได้ให้การสนับสนุนแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ดังข้อคำถาม ข้อที่ 1 ว่า ท่านได้รับปัจจัยค่าพาหนะจากสถานศึกษาที่เข้าไปสอน ($\bar{x} = 2.89$) ข้อที่ 2 ว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ($\bar{x} = 2.93$) ข้อที่ 14 ว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้ส่งท่านเข้าสัมมนาทางวิชาการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตาม

ตามหลักศีล 5 ($\bar{x} = 3.05$) ข้อที่ 3 ว่า ท่านได้รับสื่อการเรียนการสอนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ($\bar{x} = 3.06$) เป็นต้น ดังนั้น สถานศึกษาควรให้การสนับสนุนแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมากกว่าที่เป็นอยู่ ดังที่ ภัทรพงศ์ ประกอบผล (2535 : 65) ได้กล่าวไว้ว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลอื่นในเครือข่ายทางสังคม ทั้งการสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของ บริการข้อมูลข่าวสาร การยอมรับ การยกย่องและเห็นคุณค่า รวมทั้งการสนับสนุนด้านอารมณ์ การสนับสนุนเหล่านั้นมีผลทำให้บุคคลสามารถช่วยให้ตนเองบรรลุเป้าหมายตามที่เขาต้องการได้ และเป็นชุมพลังที่จะช่วยเหลือให้บุคคลตอบสนองต่อความต้องการของตนเองในสถานการณ์หนึ่งๆ ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้แคพเพลน (Kaplan 1976 , อ้างถึงใน งานพิศ วิทย์บำรุง 2539 : 27) ได้ให้คำจำกัดความของแรงสนับสนุนทางสังคมว่า หมายถึง สิ่งที่บุคคลได้รับโดยตรงจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอาจเป็นด้านข่าวสาร เงิน กำลังงาน หรือด้านอารมณ์ ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้รับไปสู่เป้าหมายที่ผู้รับต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนาวลักษณ์ เรียวเรืองแสงกุล (2543: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรม การทำงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ ระหว่างอาจารย์วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกกับข้าราชการสาธารณสุขของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า อาจารย์วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกและข้าราชการสาธารณสุขของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ ที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากกว่าจะมีพฤติกรรม การทำงานด้านสุขภาพที่มีประสิทธิภาพสูงกว่ากลุ่มตรงข้าม

ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน เป็นตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นลำดับที่ 3 สามารถทำนายพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6 โดยความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา และความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้ร้อยละ 35.9 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่า ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .599$) สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนสูง ก็มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานพระศาสนาด้านการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนนั้นมีผลต่อการกระทำของบุคคล ดังแนวคิดของแบนดูรา (Bandura 1977, อ้างถึงในขวัญใจ พิมพิมล, 2543:57) ที่สรุปไว้ว่า ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนมีผลต่อการกระทำของบุคคล โดยบุคคลสองคนจะมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนแตกต่างกัน ในคนเดียวก็เช่นกัน ถ้าตระหนักในความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนแต่ละสถานการณ์แตกต่างกัน

ก็อาจแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกันได้ ประสิทธิภาพของคนเรานั้นไม่ตายตัว สามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ สิ่งที่กำหนดประสิทธิภาพของการแสดงออก จึงขึ้นอยู่กับภาระหนักในความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนต่อสถานการณ์นั้นๆ ดังนั้น การที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนมาก ก็จะส่งผลให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งในหนังสือพระไตรปิฎกได้แสดงหลักฐานที่ว่าด้วยความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนไว้ในหัวข้อว่า เวสัชชกรณธรรม คือ ธรรมทำความกล้าหาญ 5 อย่าง (พระไตรปิฎก. 2539 :22:144) ประกอบด้วย 1. สัทธา คือ ความเชื่อในสิ่งที่ได้ใช้สติปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตามเหตุผลอย่างรอบคอบแล้วจึงเชื่อ ไม่ได้เชื่ออย่างโง่เง่า เช่น การเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมว่า ทำดีได้ผลดี ทำชั่วได้ผลชั่ว ซึ่งปรากฏเป็นเช่นนั้นจริง ๆ 2. สิด คือ การรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย การรักษาศีลเป็นสิ่งดีมีประโยชน์ต่อตนเองและคนอื่นที่เราไปสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับ เพราะศีลช่วยฝึกคัดลางวาจา ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม 3. พาหุสังจาจะ คือ ความเป็นผู้ได้ศึกษาเรียนรู้ศิลปวิทยาามากไม่ว่าจะเป็นฝ่ายธรรมะหรือฝ่ายวิชาการทางบ้านเมือง ทำให้เป็นคนมีความพร้อม เกิดความมั่นใจในตนเอง ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมคนระดับใดก็ตาม 4. วิริยารัมภะ คือ การปรารถนาความเพียร ความขยันพยายามทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ ไม่หวั่นเกรงหรือย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ ความเพียรในที่นี้เป็นความเพียรในทางฝ่ายดีไม่มีโทษที่ใครจะตำหนิในภายหลังได้ 5. ปัญญา คือ ความรอบรู้ในสิ่งที่ควรรู้ได้แก่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และประโยชน์ต่อส่วนรวม พึงใช้สติปัญญาศึกษาให้เกิดความรู้อย่างเต็มที่ ดังนั้น การที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประกอบด้วยธรรม 5 ข้อนี้แล้ว บ่อมจะมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน และหากพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนแล้ว ก็จะทำให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนปฏิบัติงานพระศาสนาด้านการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ดังนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมการศาสนา และคณะสงฆ์ จึงควรจัดโครงการอบรมถวายความรู้ และฝึกปฏิบัติงานจริง เพื่อเสริมสร้างความตระหนักในเรื่องการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมอันดีงาม ให้แก่พระ

สอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจะได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนเองอยู่เสมอ และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจะได้ปฏิบัติพระศาสนา ด้าน การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมอันดีงามแก่นักเรียนสืบต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ดังนั้น สถานศึกษาที่รับ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเข้าไปสอนในสังกัดของตน ควรมีการประชุมหาข้อตกลงร่วมกันกับ หน่วยงานที่รับผิดชอบในโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ถึงขอบเขตการปฏิบัติงานของพระ สอนศีลธรรมในโรงเรียน และให้สถานศึกษาที่รับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเข้าไปสอนใน สังกัดของตนให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้านที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องการ เช่น 1. อำนวยความสะดวกแก่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตามความเหมาะสม 2. จัดคาบการสอน ให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตามความเหมาะสม 3. ปฐมนิเทศพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเรื่องคาบการสอน การปฏิบัติการสอน ตลอดจนบทบาทพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนใน สถานศึกษา 4. จัดครูพี่เลี้ยงเพื่อช่วยเหลือพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทั้งในด้านธุรการการ สอน การปกครองชั้นเรียน การพัฒนาการเรียนการสอน การออกข้อสอบและการประเมินผล การเรียนรู้ตามสภาพความเป็นจริง เมื่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้รับการสนับสนุนจาก สถานศึกษาเป็นอย่างดี ก็จะทำให้มีพลังกายพลังใจในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และ ศีลธรรมอันดีงามแก่เยาวชนสืบต่อไป

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตน เป็นปัจจัยที่สามารถ ทำนายพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ดังนั้น หน่วยงานที่อยู่ในส่วนของ ราชการที่ตั้งอยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมการ ศาสนา และคณะสงฆ์ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงควรมีการ พัฒนาความเชื่อในประสิทธิภาพแห่งตนให้กับพระสอนศีลธรรมโรงเรียน เพื่อสร้างความมั่นใจ และศักยภาพให้กับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โดยการถวายเป็นความรู้และจัดให้มีการฝึกความ ชำนาญในการเผยแผ่ทั้งด้านการเทศนา การสั่งสอน การอบรม และออกธรรมสัจจอร์ ฝึกให้ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้ลงปฏิบัติในสถานการณ์จริง เมื่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความมั่นใจและมีความชำนาญ ก็จะทำให้มีพลังกายพลังใจในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และศีลธรรมอันดีงามแก่เยาวชนสืบต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรที่ทำนายพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งแตกต่างจากที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษากครั้งนี้ เช่น ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ แรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาคอื่นๆ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กมลทิพย์ เย็นใจ. “การเปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคมที่บุคคลในเครือข่ายทางสังคมมีต่อเด็กพิการที่เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนปกติ : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่ศึกษาที่อยู่ในโครงการเรียนร่วมเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- กรมการศาสนา.กระทรวงวัฒนธรรม. คู่มือการดำเนินงานตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, บัญชีจัดสรรกรมการศาสนา ประจำปีงบประมาณ 2550.
- _____. คู่มือการดำเนินงานตามโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประจำปีงบประมาณ 2548.
- _____. ข้อมูลครูพระทั่วประเทศ 2550 [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ: 7 พฤษภาคม 2550. เข้าถึงได้จาก <http://religion.m-culture.go.th/dteacher/TeacherList.asp>.
- กรรณิการ์ โอภูณ. “บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสหบาลข้าวหมู่บ้านท่าสว่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- งามพิศ วิทยบำรุง. “สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมวัยของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- เจนการณั์ เพียงปราชญ์. “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสอนกับคุณธรรม จรรยาบรรณของครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.
- จันทร์วิภา ดิลกสัมพันธ์. “ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ทางเพศสัมพันธ์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2538.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. “ความหมายและแนวคิดการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก.” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก หน่วยที่ 1 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 23 . นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2543.

ศูนย์ข่าวพระพุทธศาสนา. ชุมชนพระไทยในอินเทอร์เน็ต. 2549 [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ: 7 ธันวาคม 2549. เข้าถึงได้จาก <http://www.phrathai.net/news/detail.php?catid=6&groupid=0&ID=3135>.

ดวงเดือน พิศาลบุตร. ประวัติการศึกษาไทย. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
ดำรง พลโกชน์. “การศึกษาการใช้วิธีการเผยแพร่พุทธศาสนาของเจ้าอาวาสในจังหวัดร้อยเอ็ด”.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2544.

ฐิติพัฒน์ สงบกาย. “ผลของการกำกับตนเองต่อความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5”.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ธรรมมะจากหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 24 พฤษภาคม 2550. เข้าถึงได้จาก: <http://www.kmitl.ac.th/buddhist/tumma/nomal.html>.

นพพร การถัก. “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรร การรับรู้บทบาทกับการปฏิบัติงานของหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.

นฤมล ศรีทานันท์ และคณะ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนของกรมมัธยมในเขตเมืองอุบลราชธานี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2541.

นวรรตน์ สุวรรณผ่อง. “การศึกษามหาบทของพระสงฆ์ไทยกับงานสังคมสงเคราะห์จิตเวชศึกษาเฉพาะกรณีวัดที่มีสำนักวิปัสสนากรรมฐานในเขตกรุงเทพมหานครวงษ์.”
วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

เนาวลักษณ์ เรียวเรืองแสงกุล. “การเปรียบเทียบตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการทำงานด้านส่งเสริมสุขภาพระหว่างอาจารย์วิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกกับข้าราชการสาธารณสุขของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543

หลักและกระบวนการฝึกปฏิบัติงานสาธารณสุขในการฝึกปฏิบัติงานสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.

บุญเยี่ยม ตระกูลวงศ์. “การสนับสนุนทางสังคม.” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมวิทยาการแพทย์ หน่วย 9-15 สาขาวิชาสังคม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 171 -194 .

นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2535.

บุศรา ลิขิตเจริญวานิช. “การสนับสนุนทางสังคมของครอบครัวต่อผู้ป่วยโรคเอดส์เต็มขั้น ศึกษาเฉพาะกรณี ครอบครัวของผู้ป่วยเอดส์เต็มขั้น โรงพยาบาลบาราศนราคร.”

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.

ประณีตศิลป์ วงษ์ชมพู. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานสุขภาพจิตของโรงพยาบาลชุมชนในภาคเหนือ.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมอนามัย.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2542.

พระมนตรี ยางธิดาร. “ความคิดเห็นของครูพระสอนศีลธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษา ผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.

พระมหากฤษญา นันทเพชร. “ทัศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม.” วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2540.

พระมหานราริปล แก้วประสิทธิ์. “ปัจจัยทางจิตวิทยาและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจอุปสมบท เป็นพระภิกษุของสามเณร ในเขตภาคกลาง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา จิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

พระมหาประสิทธิ์ สระทอง. “บทบาทการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของพระสงฆ์ ในอำเภอปรังคัง จังหวัดศรีสะเกษ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). พระพุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : สยามสมาคม, 2527.

พระมหาสำรวย พินดอน. “การศึกษาเรื่องผลกระทบจากการล่วงละเมิดศีลข้อที่ 5 ที่มีต่อ สังคมไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542.

พระมหาสอนประจันทร์ เสียงเย็น “การปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของ พระสังฆาธิการ ในจังหวัดมุกดาหาร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

พระมหาสุภา อุฑโท. “บทบาทของพระสงฆ์ใน 2 ทศวรรษหน้า (2541-2560).” วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

พระมหาวิโรจน์ ธาระพูน. “ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมด้านการพัฒนาจริยธรรมของ พระธรรมวิทยากร มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

พระมหาภัทรพร สิริกาญจน. “หน้าที่ของพระสงฆ์ตามพุทธบัญญัติ แนวคิดและบทบาทของ พระคำเขียน สุวณฺโณ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ไทยคดีศึกษา 2 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2535.

พระมหาพิชิตชัย ยมพาลไพ. “การศึกษาทัศนคติเรื่องศีล 5 ของชาวพุทธในสังคมไทยปัจจุบัน: ศึกษาเฉพาะกรณีการฆ่าสัตว์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาศาสนา เปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.

พระบุญเลิศ ดันทอง. “การศึกษาบทบาทพระธรรมจาริกในการพัฒนาสังคมชาวเขาในพื้นที่ ภาคเหนือ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่และ การศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.

- พิทักษ์ เรืองนุ่น. “ปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนคนตรี และ นาคศิลป์ในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดสงขลา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2540.
- พัชรา อุบลสวัสดิ์. “การศึกษาผลของโปรแกรมการพัฒนาความคาดหวังในความเชื่อใน ประสิทธิภาพแห่งตนในการป้องกันโรคเอดส์ของนักเรียนหญิงระดับอาชีวศึกษา ในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอก อนามัย-ครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.
- พัฒนศักดิ์ บุบผาสวรรณ. “ความตระหนักของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ต่ออาชญากรรมบน อินเทอร์เน็ต.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.
- พัฒนา จินวงษ์. “ศึกษาการประยุกต์ทฤษฎีความเชื่อประสิทธิภาพในตนเองต่อพฤติกรรมกำบัง และการบาดเจ็บจากการขับขีรถจักรยานยนต์ของนักเรียนชาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.
- ไพรัช เจียมบรรจง. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : แพรววิทยา, 2523.
- ผ่องพรรณ ทวีสมบุรณ์. “การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการพัฒนาสังคม ของพระสงฆ์ใน ชุมชนที่รัฐให้การพัฒนาด่างกัน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการและการพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร์, 2537.
- ภัทรา นิคมานนท์. การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพมหานคร : พิทยวิสุทธิ, 2538.
- ภัทรพงศ์ ประกอบผล. “ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมเผชิญ ความเครียดของผู้ป่วยเรื้อรัง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์- ทางการแพทย์-ไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ- ราชวิทยาลัย เล่มที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ- ราชวิทยาลัย เล่มที่ 22. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- ยงยุทธ ธนิกกุล. “การมีส่วนร่วมในระบบสุขภาพภาคประชาชนของสมาชิกองค์การบริหารส่วน ตำบล จังหวัดสมุทรสงคราม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2546.

- เยาวลักษณ์ ตรีชัยคุณทรัพย์. “การประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันการด้านพันธุสภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอ บางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุข-ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์ การพิมพ์, 2525.
- เริงฤทธิ์ พหลนามอินทร์. “บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาตามแนวพุทธศาสนาในจังหวัด อุตรธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540.
- ลิขิต กาญจนภรณ์. จิตวิทยาการศึกษา:จิตวิทยาประยุกต์เพื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ.นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.
- ลักขณา ศรีวัฒน์. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์, 2544 .
- ลัดดาวัลย์ หมั่นแก้ว. “ปัจจัยทางจิตสังคมกับทัศนคติต่อการปฏิบัติงานพยาบาลวิชาชีพ ของบัณฑิต พยาบาลที่กำลังศึกษาและที่จบการศึกษาแล้วของบัณฑิตศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2543.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรือง. 2523.
- วินัย วีระวัฒนานนท์. กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา : แนวคิดพื้นฐานและการนำไปปฏิบัติ สำหรับสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท. , 2540.
- วิภา คิลกัมพันธ์ . “ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอชไอวีทางเพศสัมพันธ์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.
- วิลาวัณย์ พรหมโส. “ศึกษาพฤติกรรมของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู.”วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2539.
- วิโรจน์ ธาระพุด. “การปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมด้านการพัฒนาจริยธรรมของพระธรรมวิทยากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะสังคม สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

- ศิริพงษ์ ศรีวรากุล. “ความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้กับผลสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
สถาบันราชภัฏสกลนคร, 2547.
- สมนึก จันทร์แดง. “การศึกษาการปฏิบัติงานของครูกลุ่มทำงานและพื้นฐานอาชีพในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาอุตสาหกรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
นเรศวร, 2536.
- สมบูรณ์ สุขสำราญ. การพัฒนาชนบทตามแนวพุทธวิธี ศึกษากรณี : พระสงฆ์กับนักพัฒนา.
กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวย จำกัด, 2530.
- สถิต วงศ์สุวรรณ. พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สารมวลชน , 2525.
- สุชา จันทร์เอม. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2543.
- สุเมย์ กัลป์ยะจิตร. “การนำศีล 5 มาใช้ในชีวิตประจำวันของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและ
เยาวชนชายบ้านกรุณา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2548.
- สุทธิศรี ตระกูลสิทธิโชค. “แรงสนับสนุนทางสังคม ความเชื่อในอำนาจภายใน – ภายนอกคน
ด้านสุขภาพ และความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.
- สุทธิพงษ์ เพ็ชรดี. “การศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตภาคเหนือ .” วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
นเรศวร , 2538.
- สุรพล พยอมแย้ม. ปฏิบัติการจิตวิทยาในงานชุมชน. กาญจนบุรี : สหภาพพัฒนาการพิมพ์ , 2545.
- สุรางค์ ใ้วตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2533.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2542.
- เสถียร โภเศษ. ฮีโตปเทศ. พระนคร, ชวนการพิมพ์, 2507.

เสาวลักษณ์ เข้มศรี. “ผลของแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในโปรแกรมการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในชุมชนชนบท.” วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2532.

เสนห์ พบพาน. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักเกี่ยวกับบทบาทสิ่งแวดล้อมของประชาชนอำเภอคลองหลวง : กรณีศึกษากิจกรรมอุตสาหกรรมในเขตเกษตรกรรม.” วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2528.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. ข้อมูลพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา ประจำปี 2550. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ, 2549.

_____ . อานิสงส์การรักษาศีล 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2546.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ท., 2550.

อัมภา บัวบุญ. “ปัญหาการปฏิบัติงานของครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตการศึกษา 11.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคู่ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

ภาษาต่างประเทศ

Barreara, J.M. “ Social Support in the Adjustment of Pregnant Adolescents : Assessment Issues.” In Social Networks and Social Support , 129. London : SAGE Publication, 1982.

Best, John W. Research in Education. New Jersey : Prentice – Hill, Inc., 1981.

Bloom, Benjamin S., Hasting J. Thomas, and George F. Madaus. Evaluation to Improve Learning. New York : McGraw – Hill ,1971.

Gottlieb, Benjamin H. “ Social Network and Social Support : an overview of research , practice and policy implication. ” Health Education Quarterly 12 (Spring 1985) : 5-22.

Koffka, K. Encyclopedia of the Social Science. Vol. 3 – 4. New York : The Macmillan Company, 1978

ภาคผนวก

ภาคผนวก
ค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามจำแนกเป็นรายข้อ

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ยเป็นรายชื่อของความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพแห่งตน

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	(S.D.)	ระดับ
ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพแห่งตน			
1. ท่านเชื่อว่าท่านมีความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมที่จะสอนให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ได้	4.02	.733	มาก
2. ท่านเชื่อว่าท่านสามารถที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ได้	3.76	.783	มาก
3. ท่านไม่มั่นใจว่าจะใช้ความรู้ที่ท่านมีอยู่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ได้	3.02	1.234	ปานกลาง
4. ท่านเชื่อว่าท่านมีความสามารถในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อที่จะส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ได้	3.80	.781	มาก
5. ท่านมีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ได้	3.81	.856	มาก
6. ท่านไม่มั่นใจว่าจะอธิบายให้นักเรียนเข้าใจหลักของศีล 5 เพื่อนำไปปฏิบัติได้	2.89	1.238	ปานกลาง
7. ท่านมั่นใจว่าจะเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 แก่ผู้บริหารสถานศึกษาได้	3.68	.865	มาก
8. ท่านเชื่อว่าท่านสามารถส่งสอนอบรมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ได้	3.98	.778	มาก
9. ท่านเชื่อว่าท่านสามารถชี้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ได้	3.86	.763	มาก
10. ท่านไม่มั่นใจว่าจะปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้	3.08	1.246	ปานกลาง
11. เมื่อมีปัญหาหรืออุปสรรคในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ท่านจะพยายามแก้ไขปัญหานั้นโดยไม่ย่อท้อหรือเลิกปฏิบัติงานนั้น	3.73	.900	มาก
12. ท่านไม่มั่นใจว่าจะสามารถชี้ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการรักษาศีล 5 ได้	3.13	1.267	ปานกลาง

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ยเป็นรายชื่อของความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	(S.D.)	ระดับ
ความตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5			
1. ท่านสำนึกอยู่เสมอว่าพระสอนศีลธรรมจะต้องมีส่วนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้	4.22	.723	มาก
2. ท่านสำนึกอยู่เสมอว่าการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 เป็นเรื่องที่สำคัญที่จะต้องกระทำให้ได้	4.10	.799	มาก
3. ท่านมีความตั้งใจที่จะอบรมสั่งสอนเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้	4.18	.771	มาก
4. ท่านมีความตั้งใจที่จะติดตามผลการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้	3.89	.813	มาก
5. ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการและแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติหลักศีล 5 แก่สถานศึกษาที่ท่านสอนอยู่ได้	3.86	.787	มาก
6. ท่านสำนึกอยู่เสมอว่าเยาวชนเป็นอนาคตของชาติ ที่จะต้องร่วมมือกันอบรมให้เป็นคนดีมีศีลธรรมได้	4.10	.817	มาก
7. ท่านเห็นความสำคัญของการรักษาศีล 5 ของนักเรียนว่าจะทำให้นักเรียนมีความประพฤติชอบทางกาย วาจา และใจได้	4.11	.787	มาก
8. ท่านให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนการสอนที่สามารถทำให้นักเรียนเข้าใจหลักในการปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้	3.91	.816	มาก
9. ท่านสามารถแนะนำแนวทางการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 กับผู้ปกครองนักเรียน ได้	3.79	.815	มาก
10. ท่านสำนึกอยู่เสมอว่าพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนต้องประพฤติดีเป็นแบบอย่างที่ดีแก่พระภิกษุสงฆ์ทั่วไปได้	4.13	.854	มาก

ตารางที่ 19 (ต่อ)

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	(S.D.)	ระดับ
11. ท่านสามารถแลกเปลี่ยนข้อความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 กับเพื่อนร่วมงานได้	3.83	.813	มาก
12. ท่านสามารถแสวงหาความรู้หรือสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ได้	3.79	.815	มาก

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยเป็นรายชื่อของการได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	(S.D.)	ระดับ
การได้รับการสนับสนุนจากกรมการศาสนา			
1. ท่านได้รับนิเทศติดตามการปฏิบัติงานส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5	3.30	1.004	ปานกลาง
2. ท่านได้รับเงินสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5	2.94	1.032	ปานกลาง
3. ท่านได้รับการนิเทศติดตามผลงานในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5	3.10	.935	ปานกลาง
4. ท่านได้รับการสนับสนุนด้านสื่อการสอนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5	3.10	1.018	ปานกลาง
5. ท่านได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5	3.07	1.003	ปานกลาง

ตารางที่ 20 (ต่อ)

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	(S.D.)	ระดับ
6. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.23	.980	ปานกลาง
7. ท่านได้รับการสนับสนุนให้ไปศึกษาดูงานด้านการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	2.98	1.165	ปานกลาง
8. ท่านได้รับการสนับสนุนเรื่องวิธีการและแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.18	1.020	ปานกลาง
9. ท่านได้รับคำแนะนำถึงแนวทางในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.23	.973	ปานกลาง
10. ท่านได้รับการยกย่องให้เป็นแบบอย่างในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.47	.998	ปานกลาง
11. ท่านได้รับเงินในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	2.96	1.024	ปานกลาง
12. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.08	1.083	ปานกลาง

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อของการได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	(S.D.)	ระดับ
การสนับสนุนจากคณะสงฆ์ต้นสังกัด			
1. เมื่อท่านต้องการเงินสนับสนุนในการปฏิบัติงานส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ท่านสามารถขอได้จากคณะสงฆ์ต้นสังกัด	3.15	1.182	ปานกลาง
2. ท่านได้รับข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.24	.928	ปานกลาง
3. ท่านได้รับการถวายความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.33	.954	ปานกลาง
4. เมื่อท่านต้องการสื่อการเรียนการสอนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ท่านสามารถขอได้จากคณะสงฆ์ต้นสังกัด	3.25	1.148	ปานกลาง
5. ท่านได้รับการสนับสนุนด้านอุปกรณ์เครื่องมือในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.09	1.021	ปานกลาง
6. เมื่อท่านมีอุปสรรคในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5 ท่านสามารถขอคำแนะนำได้จากคณะสงฆ์ต้นสังกัด	3.23	1.021	ปานกลาง
7. ท่านได้รับคำแนะนำจากคณะสงฆ์ต้นสังกัดในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมนักเรียนที่จะนำไปสู่การกระทำศีล 5	3.24	.990	ปานกลาง
8. คณะสงฆ์ต้นสังกัดได้จัดให้มีการฝึกอบรมถึงหลักการและวิธีการในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.13	1.009	ปานกลาง
9. คณะสงฆ์ต้นสังกัดสนับสนุนให้ไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.01	1.104	ปานกลาง

ตารางที่ 21 (ต่อ)

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	(S.D.)	ระดับ
10. ท่านได้รับการยกย่องให้เป็นแบบอย่างในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5	3.25	1.010	ปานกลาง
11. เมื่อท่านต้องการข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องศีล 5 ท่านสามารถสืบค้นได้จากเว็บไซต์ของคณะสงฆ์ต้นสังกัด	3.13	1.041	ปานกลาง
12. ท่านได้รับการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5	3.14	1.025	ปานกลาง

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ยเป็นรายชื่อของการได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	(S.D.)	ระดับ
การได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา			
1. ท่านได้รับปัจจัยค่าพาหนะจากสถานศึกษาที่เข้าไปสอน	2.89	1.277	ปานกลาง
2. ผู้บริหาร โรงเรียน ได้สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5	2.93	1.098	ปานกลาง
3. ท่านได้รับการสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5	3.06	1.045	ปานกลาง
4. ท่านได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์และเครื่องมือในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีล 5	3.13	1.074	ปานกลาง
5. ท่านได้รับเอกสารทางวิชาการในเรื่องศีล 5	3.09	.965	ปานกลาง

ตารางที่ 22 (ต่อ)

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	(S.D.)	ระดับ
6. ท่านได้รับกำลังใจจากคณะครูเมื่อท่านประสบปัญหาในเรื่องการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.27	.993	ปานกลาง
7. ท่านได้รับคำแนะนำถึงวิธีการเขียนแผนการเรียนการสอน	3.15	.972	ปานกลาง
8. ท่านได้รับคำแนะนำถึงแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน	3.16	.878	ปานกลาง
9. ท่านได้รับความไว้วางใจจากคณะครูในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.43	1.052	ปานกลาง
10. ท่านได้รับคำแนะนำถึงแนวทางในการส่งเสริมนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.29	.880	ปานกลาง
11. ท่านได้รับคำแนะนำถึงแนวทางในการออกข้อสอบเกี่ยวกับศีล 5	3.19	.968	ปานกลาง
12. ท่านได้รับคำแนะนำถึงแนวทางในการวัดผลการเรียนการสอน	3.32	.982	ปานกลาง
13. คณะครูได้ยกย่องท่านว่าเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.39	1.034	ปานกลาง
14. ผู้บริหาร โรงเรียนได้ส่งท่านเข้าสัมมนาทางวิชาการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.05	1.152	ปานกลาง

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อของพฤติกรรมกรรมการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	(S.D.)	ระดับ
ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน			
1. ท่านเลือกใช้วิธีการสอนเพื่อให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของนักเรียน	3.89	.913	มาก
2. ท่านเขียนแผนการสอน ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.69	1.050	มาก
3. ท่านได้ปรับปรุงสาระการเรียนรู้กับการพัฒนาทักษะทางสังคม เพื่อสร้างระเบียบวินัยแก่นักเรียน	3.76	.975	มาก
4. ท่านได้เขียนเอกสารประกอบการสอนเรื่องศีล 5	3.62	1.067	มาก
5. ท่านสร้างอุปกรณ์เครื่องมือในการสอนเรื่องศีล 5	3.49	1.047	ปานกลาง
6. ท่านวัดผลการเรียน ในระหว่างบทเรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความกระตือรือร้น	3.75	1.042	มาก
7. ท่านได้จัดกิจกรรมประกอบบทเรียน เช่น การแสดงละครการกระทำผิดในลักษณะศีล 5	3.33	1.100	ปานกลาง
8. ท่านได้ยกเอาการกระทำผิดศีล 5 ในลักษณะต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ตามสื่อต่าง ๆ มาสอน	3.77	.960	มาก
9. ท่านได้ยกเอาเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ ในปัจจุบันมาการสอนนักเรียน	3.80	.990	มาก
10. ท่านสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับศีล 5 จากอินเทอร์เน็ตเป็นการเพิ่มเติม	3.43	1.146	ปานกลาง
ด้านการจัดกิจกรรมทางศาสนาในโรงเรียน			
11. ท่านได้จัดโครงการค่ายคุณธรรมจริยธรรม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5	3.40	1.175	ปานกลาง
12. ท่านจัดให้มีทำบุญตักบาตรเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา และของชาติ	3.71	1.110	มาก
13. ท่านจัดให้มีการบรรยายธรรมพิเศษเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญของชาติ ในโรงเรียน	3.61	1.140	มาก

ตารางที่ 23 (ต่อ)

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	(S.D.)	ระดับ
14. ท่านได้จัดให้นักเรียนแสดงตนเป็นพุทธมามกะ	3.73	1.092	มาก
15. ท่านได้จัดนิทรรศการในวันสำคัญทางศาสนา	3.65	1.100	มาก
16. ท่านได้จัดการแข่งขันตอบปัญหาธรรม	3.51	1.107	มาก
17. ท่านได้ให้มีการปฏิบัติธรรมเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาในโรงเรียน	3.66	1.118	มาก
18. ท่านจัดให้มีการสมาทานศีลและรับศีล ก่อนการเรียนการสอนทุกครั้ง	3.69	1.081	มาก
19. ท่านจัดให้มีการนั่งสมาธิทำจิตใจให้สงบก่อนการเรียนการสอน	3.77	1.063	มาก
20. ท่านได้จัดให้มีการแผ่เมตตาก่อนการเรียนการสอน	3.78	1.019	มาก
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมในชีวิตประจำวัน			
21. ท่านได้ให้นักเรียนจัดทำสมุดบันทึกความดี	3.44	1.147	ปานกลาง
22. ท่านได้ให้นักเรียนสวดมนต์ นั่งสมาธิ แผ่เมตตา ก่อนนอน	3.89	.983	มาก
23. ท่านได้ให้นักเรียนทำบุญตักบาตรในวันพระและวันสำคัญทางศาสนา	3.90	1.027	มาก
24. ท่านได้ให้นักเรียนเข้าวัดทำบุญฟังเทศน์ทุกวันพระและวันสำคัญทางศาสนา	3.57	1.069	มาก
25. ท่านได้สอนให้นักเรียนปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	3.80	.994	มาก
26. ท่านได้สอนให้นักเรียนรู้จักประหยัด ดำเนินตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	3.90	.958	มาก
27. ท่านได้สอนให้นักเรียนมีความเมตตาต่อสรรพสัตว์	4.01	.920	มาก
28. ท่านได้สอนให้นักเรียนใช้หลักหัวใจเศรษฐกิจเพื่อปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันและการเล่าเรียน	3.76	.994	มาก
29. ท่านได้สอนให้นักเรียนรักษาศีล 5 อยู่เสมอ	4.02	.935	มาก

ตารางที่ 23 (ต่อ)

พฤติกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	(S.D.)	ระดับ
30. ท่านได้ให้นักเรียนฝึกทำสมาธิให้แน่นก่อนลงมือปฏิบัติการทำงาน	3.88	.984	มาก
31. ท่านได้สอนให้นักเรียนไหว้คุณพ่อ-คุณแม่ ก่อนมาโรงเรียนและกลับถึงบ้าน	4.04	1.008	มาก
32. ท่านได้สอนให้นักเรียนมีความเคารพต่อคุณครู	4.11	.901	มาก
33. ท่านได้สอนให้นักเรียนมีความรักเพื่อน	4.08	.919	มาก
34. ท่านได้สอนให้นักเรียนมีความศรัทธาต่อพระศาสนา	4.18	.919	มาก
35. ท่านได้สอนให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทย	4.14	.983	มาก
36. ท่านได้สอนให้นักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น	4.12	.985	มาก

		ประวัติผู้วิจัย
ชื่อ - สกุล		พระมหาอดิเรก สีตวรานุกูล
วัน เดือน ปีเกิด		29 ตุลาคม 2523
		8/1 หมู่ที่ 4 บ้านเหล็ก ตำบลพิมาย อำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ 33170
ที่อยู่		วัดวังตะกู 53 หมู่ที่ 2 ตำบลวังตะกู อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
สถานที่ทำงาน		วัดวังตะกู 53 หมู่ที่ 2 ตำบลวังตะกู อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
ประวัติการศึกษา		
	พ.ศ. 2546	สอบได้เปรียญธรรม 5 ประโยค วัดวังตะกู ตำบลวังตะกู อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
	พ.ศ. 2548	สำเร็จการศึกษาปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ- ราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
	พ.ศ. 2548	ศึกษาต่อระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ประวัติการทำงาน		
	พ.ศ. 2544 - 2546	เลขานุการเจ้าคณะตำบลทัพหลวง วัดทัพหลวง ตำบลทัพหลวง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
	พ.ศ. 2544	ครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม วัดวังตะกู ตำบลวังตะกู อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
	พ.ศ. 2552	เลขานุการเจ้าคณะตำบลพระปฐมเจดีย์ เขต 1 วัดวังตะกู อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม